143923

van der Velde van Hal & Peers
gerechtsdeurwaarders en incassobureau

Deze zaak wordt behandeld door J.P. van den Wittenboer van Intermediaere Stichting van de Univ te MIERLO (5731 NK, Kastanje 28).
Telefoon: 06-50425552
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com

Dossiernr.: L4401255

Heden, de tweede september tweeduizendvierentwintig,
ten verzoeke van **de stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, (mede) handelend onder de naam Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, zetelend te GELDROP, kantoor houdend te MIERLO,** nader te noemen insinuante, te dezer zake woonplaats kiezende te Mierlo aan de Kastanje 28, ten kantore van de heer J.P. van den Wittenboer;

Heb ik, mr. Erik Jozef Maria van Hal, gerechtsdeurwaarder gevestigd te 's-Gravenhage en daar kantoorhoudende aan de Burgemeester Kolfschotenlaan 65

AAN:

de publiekrechtelijke rechtspersoon de Staat der Nederlanden, meer speciaal haar Hoge College van Staat, de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zetelend te 2595 BG 'S-GRAVENHAGE aan het Prinses Irenepad 1, nader te noemen geïnsinueerde, aldaar mijn exploot doende en afschrift dezes, alsmede van het na te melden stuk, latende aan:

C.A. Geleynse, concernjurist , aldaar werkzaam;

BETEKEND:

een door insinuante op 15 juli 2024 aan geïnsinueerde, meer speciaal haar voorzitter, gericht schrijven, met het onderwerp "Situatie in Gaza", met daaraan gehecht een schrijven van insinuante, aan geïnsinueerde gericht d.d. 27 mei 2024 met hetzelfde onderwerp, van welk schrijven de inhoud hier als herhaald en ingelast dient te worden beschouwd en naar de inhoud waarvan te dezen uitdrukkelijk wordt verwezen;

Geschiedende zulks ten effecte rechtens en opdat geïnsinueerde op legale wijze kennis drage, althans geen onwetendheid kan voorwenden.

w.g.
gerechtsdeurwaarder

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

A A N T E K E N E N
Tweede Kamer der Staten-Generaal
De Voorzitter
Drs.MA Martin Bosma
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Situatie in Gaza
Mierlo, 15 juli 2024

Ik verzoek de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal -met spoed- alle kamerleden en fracties van de politieke partijen over deze brief te informeren.

De Tweede Kamerleden hebben na stemming een Motie van het lid Van Baarle DENK verworpen (Nr. 2907 kst-21501-02-2907 ISSN 0921 - 7371 ’s-Gravenhage 2024 Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken MOTIE VAN HET LID VAN BAARLE Voorgesteld 23 mei 2024) Het opvolgen van het arrestatiebevel van het Internationaal Strafhof tegen Netanyahu op Nederlands grondgebied.

Op 27 mei J.L. zond ik een brief aan de leden van de Tweede Kamer.We komen zo niet verder met het freewheelen kwestie Israel vs Gaza! Het recente besluit van het Internationale Gerechtshof dat Israël opdraagt zijn militaire offensief in Rafah onmiddellijk stop te zetten, nadat het genocide als een plausibel risico heeft erkend, en door het verzoek van de aanklager van het Internationaal Strafhof om arrestatiebevelen uit te vaardigen. voor Israëlische leiders over beschuldigingen van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid. “In deze context kunnen de voortdurende wapenoverdrachten aan Israël worden gezien als het willens en wetens verlenen van hulp aan operaties die in strijd zijn met de internationale mensenrechten en internationale humanitaire wetten, en kunnen resulteren in winst uit dergelijke hulp.”

Staten en bedrijven – ook de Staat der Nederlanden- moeten de wapenleveringen aan Israël onmiddellijk beëindigen, anders riskeren ze de verantwoordelijkheid voor mensenrechtenschendingen.

De overdracht van wapens en munitie aan Israël kan een ernstige schending van de mensenrechten en het internationale humanitaire recht vormen en het risico inhouden dat de staat medeplichtig wordt aan internationale misdaden, mogelijk inclusief genocide, zeiden VN-experts vandaag, en herhaalden hun eis om de overdrachten onmiddellijk stop te zetten.

In lijn met de recente oproepen van de Mensenrechtenraad en de onafhankelijke VN-experts aan staten om de verkoop, overdracht en afleiding te staken van wapens, munitie en ander militair materieel aan Israël moeten wapenfabrikanten die aan Israël leveren – waaronder BAE Systems, Boeing, Caterpillar, GeneralDynamics, Lockheed Martin, Northrop Grumman, Oshkosh, Rheinmetall AG, Rolls-RoycePower Systems, RTX en ThyssenKrupp – maken ook

een einde aan de overdrachten, zelfs als deze worden uitgevoerd onder bestaande exportvergunningen.

"Door wapens, onderdelen, componenten en munitie naar Israëlische strijdkrachten te sturen, lopen deze bedrijven het risico medeplichtig te zijn aan ernstige schendingen van de internationale mensenrechten en internationale humanitaire wetten", aldus de experts.

Een einde aan de overdrachten moet ook indirecte overdrachten via intermediaire landen omvatten die uiteindelijk door Israëlische strijdkrachten zouden kunnen worden gebruikt, vooral bij de aanhoudende aanvallen op Gaza.

De VN-experts zeiden dat wapenbedrijven systematisch en periodiek een verscherpt due diligence-onderzoek op het gebied van de mensenrechten moeten uitvoeren om ervoor te zorgen dat hun producten niet worden gebruikt op manieren die de internationale mensenrechten en internationale humanitaire wetten schenden.

Ook financiële instellingen die in deze wapenbedrijven investeren, worden aangesproken. Investeerders zoals Alfried Krupp von Bohlen und Halbach-Stiftung, Amundi Asset Management, Bank of America, BlackRock, Capital Group, Causeway Capital Management, Citigroup, Fidelity Management & Research, INVESCO Ltd, JP Morgan Chase, Harris Associates, Morgan Stanley, Norges Bank Investment Management, Newport Group, Raven'swing Asset Management, State Farm Mutual Automobile Insurance, State Street Corporation, Union Investment Privatfonds, The Vanguard Group, Wellington en Wells Fargo & Company worden aangespoord actie te ondernemen. Als ze hun zakelijke relaties met deze wapenfabrikanten die wapens aan Israël overdragen niet kunnen voorkomen of verzachten, zou dit kunnen verdwijnen die rechtstreeks verband houden met mensenrechtenschendingen en daaraan bijdragen, met gevolgen voor medeplichtigheid aan mogelijke wreedheden, aldus de deskundigen."Wapens initiëren, onderhouden, verergeren en verlengen gewapende conflicten, evenals andere vormen van onderdrukking. Daarom is de beschikbaarheid van wapens een essentiële voorwaarde voor het plegen van oorlogsmisdaden en schendingen van de mensenrechten, ook door particuliere wapenbedrijven", aldus de woordvoerder. De experts. Ze zeiden dat de aanhoudende Israëlische militaire aanval wordt gekenmerkt door willekeurige en disproportionele aanvallen op de burgerbevolking en infrastructuur, onder meer door uitgebreid gebruik van explosieve en brandwapens in dichtbevolkte gebieden, evenals door de vernietiging en schade van essentiële en levensonderhoudende essentiële wapens. civiele infrastructuur, inclusief huisvesting en onderkomens, gezondheidszorg, onderwijs, water- en sanitaire voorzieningen. Deze aanvallen hebben geleid tot meer dan 37.000 doden in Gaza en 84.000 gewonden. Van deze doden en gewonden bestaat naar schatting 70 procent uit vrouwen en kinderen. Tegenwoordig vormen kinderen in Gaza de grootste groep geamputeerde kinderen ter wereld, als gevolg van ernstige verwondingen opgelopen tijdens de oorlog. Deze operaties hebben ook geleid tot ernstige schade aan het milieu en het klimaat. "De noodzaak voor een wapenembargo tegen Israël en voor investeerders om beslissende actie te ondernemen is urgenter dan ooit, vooral in het licht van de verplichtingen van staten en de verantwoordelijkheden van bedrijven onder de Conventies van Genève, het Genocideverdrag, de internationale mensenrechtenverdragen en de UN

Guiding Principles on Business and Human Rights", aldus de VN-experts. De deskundigen brachten hulde aan het aanhoudende werk van journalisten die de verwoestende impact van deze wapensystemen op burgers in Gaza hebben gedocumenteerd en gerapporteerd, en mensenrechtenverdedigers en advocaten, naast andere belanghebbenden, die zich inzetten om staten en bedrijven verantwoordelijk te houden voor de overdracht van wapens aan Israël. Ze hebben ook met staten en met de betrokken bedrijven en investeerders over deze kwesties gesproken.

Ik verzoek hierbij mijn brief van 27 mei 2024 als herhaald en ingelast te beschouwen.

IFUD of Human Rights

Voorzitter

J.P. van den Wittenboer

Voor vragen met betrekking tot onafhankelijke deskundigen van de VN kunt u tevens contact opnemen met Dharisha Indraguptha (dharisha.indraguptha@un.org) of John Newland (john.newland@un.org)

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: https://ifudofhumanrights.weebly.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

<u>**A A N T E K E N E N**</u>
Tweede Kamer der Staten-Generaal
De Voorzitter
Drs.MA Martin Bosma
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Situatie in Gaza
Mierlo, 27 mei 2024

16 mei 2024, debat Tweede Kamer der Staten-Generaal

We komen niet verder met het freewheelen in de Tweede Kamer kwestie Israel vs Gaza!

Het hoogste hof van de Verenigde Naties ICJ in Den Haag heeft op 24 mei 2024 uitspraak gedaan in een zaak die was aangespannen door Zuid-Afrika. Dat land beschuldigt Israël van genocide in Gaza.

Ik verzoek de Staat der Nederlanden de uitvoerende macht van de Staat Israël het kabinet Nethanyahu tot onmiddellijke aftreding en uitschrijven nieuwe verkiezingen. Bij niet onmiddellijk gevolg hieraan geven door het huidige kabinet van de de Staat Israel <u>alle banden te verbreken</u> inclusief handelsovereenkomsten. (Meer dan 70% van de Israëli's wil ook dat Netanyahu moet aftreden).

Wanneer de regering van Israel ondubbelzinnig de verplichtingen die volgen uit de internationale verdragen te bespreken de relaties te herstellen.

Nederland is tijdens de NAVO-top in Vilnius (Litouwen) gevraagd om de top in 2025 te organiseren. Tijdens deze internationale bijeenkomst komen ongeveer 45 staatshoofden en regeringsleiders, 45 ministers van Buitenlandse Zaken en 45 ministers van Defensie en ongeveer 6.000 delegatieleden naar Nederland. Daarnaast komen er naar verwachting 2.000 journalisten om verslag te doen. In totaal zullen er ongeveer 8.500 mensen aanwezig zijn.

Burgemeester van Den Haag, Jan van Zanen: "Den Haag, gaststad van de wereld; we zijn verheugd met komst van de NAVO-top naar Den Haag. Dit is een grote verantwoordelijkheid en vooral een enorme eer, waar we als stad en inwoners trots op mogen zijn. Den Haag is als internationale stad van vrede en recht de gaststad bij uitstek voor deze topconferentie."

Ik verzoek daarom de Staat der Nederlanden “Den Haag als Internationale stad van vrede en recht” niet alleen in woorden in toespraken en promotie,maar is daden om te zetten.

Ik verzoek de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal -met spoed- alle kamerleden en fracties van de politieke partijen over deze brief te informeren.

IFUD of Human Rights

Voorzitter

J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: https://ifudofhumanrights.weebly.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Vooraf bewerkte versie

Distr.: Algemeen
30 juni 2025

Origineel: Engels

Mensenrechtenraad

Negenenvijftigste sessie
16 juni–11 juli 2025
Agendapunt 7
Mensenrechtensituatie in Palestina en andere bezette Arabische gebieden

Van bezettingseconomie naar genocide-economie

Rapport van de Speciale Rapporteur over de situatie van de mensenrechten in de sinds 1967 bezette Palestijnse gebieden,

Francesca Albanese* , **

Samenvatting

In dit rapport onderzoekt de Speciale Rapporteur voor de mensenrechtensituatie in de sinds 1967 bezette Palestijnse gebieden de bedrijfsmachinerie die het Israëlische kolonistenproject van verdrijving en vervanging van de Palestijnen in de bezette gebieden in stand houdt. Terwijl politieke leiders en regeringen hun verplichtingen ontlopen, hebben veel te veel bedrijven geprofiteerd van de Israëlische economie van illegale bezetting, apartheid en nu ook genocide. De medeplichtigheid die in het rapport aan het licht komt, is slechts het topje van de ijsberg; een einde hieraan zal niet mogelijk zijn zonder de private sector, inclusief haar leidinggevenden, ter verantwoording te roepen. Het internationaal recht erkent verschillende niveaus van verantwoordelijkheid – elk vereist toezicht en verantwoording, met name in dit geval, waar de zelfbeschikking en het bestaan van een volk op het spel staan. Dit is een noodzakelijke stap om een einde te maken aan de genocide en het wereldwijde systeem dat deze heeft mogelijk gemaakt, te ontmantelen.

* Het huidige rapport is na de deadline ter verwerking ingediend bij de conferentiediensten, zodat de meest recente informatie bevatten.

** De bijlage bij dit document wordt uitsluitend weergegeven zoals ontvangen, in de taal waarin het is ingediend.

I. Inleiding

1. Koloniale activiteiten en de daarmee gepaard gaande genociden zijn historisch gezien aangestuurd en mogelijk gemaakt door het bedrijfsleven.[1] Commerciële belangen hebben bijgedragen aan de onteigening van de inheemse bevolking van hun land2 – een vorm van overheersing die bekend staat als 'koloniaal raciaal kapitalisme'.3 Hetzelfde geldt voor de Israëlische kolonisatie van Palestijns land4, de uitbreiding ervan naar het bezette Palestijnse gebied en de institutionalisering van een regime van koloniale apartheid.5 Nadat Israël de Palestijnen decennialang het zelfbeschikkingsrecht heeft ontzegd, brengt het nu het bestaan van het Palestijnse volk in Palestina in gevaar.

2. De rol van bedrijfsentiteiten bij het in stand houden van de illegale Israëlische bezetting en de voortdurende genocidecampagne in Gaza is het onderwerp van het huidige onderzoeksrapport, dat zich richt op de manier waarop bedrijfsbelangen de tweeledige Israëlische kolonisten-koloniale logica van de bezetting van Gaza ondersteunen. Verdrijving en vervanging gericht op het onteigenen en uitroeien van Palestijnen van hun grondgebied. De Speciale Rapporteur bespreekt bedrijven in diverse sectoren: wapenfabrikanten, technologiebedrijven, bouwbedrijven, grondstoffen- en dienstverlenende industrieën, banken, pensioenfondsen, verzekeraars, universiteiten en liefdadigheidsinstellingen. Deze bedrijven maken de ontkenning van zelfbeschikking en andere structurele schendingen in de bezette Palestijnse gebieden mogelijk, waaronder bezetting, annexatie en apartheids- en genocidemisdrijven, evenals een lange lijst van bijkomende misdrijven en mensenrechtenschendingen, variërend van discriminatie, moedwillige vernieling, gedwongen ontheemding en plundering tot buitengerechtelijke executies en uithongering.

3. Als er een degelijke due diligence op het gebied van mensenrechten was uitgevoerd, zouden bedrijven zich allang hebben teruggetrokken uit de Israëlische bezetting. In plaats daarvan hebben bedrijven na oktober 2023 bijgedragen aan de versnelling van het proces van ontheemding en vervanging tijdens de militaire campagne die Gaza heeft verpletterd en het grootste aantal Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever sinds 1967 heeft verdreven.6

4. Hoewel het onmogelijk is om de omvang en reikwijdte van decennialange medeplichtigheid van bedrijven bij de exploitatie van de bezette Palestijnse gebieden volledig te vatten, legt dit rapport de integratie bloot van de economieën van kolonialistische bezetting en genocide. De Speciale Rapporteur roept bedrijven en hun leidinggevenden op tot verantwoording, zowel op nationaal als internationaal niveau: commerciële activiteiten die de vernietiging van onschuldige mensenlevens mogelijk maken en daaruit profiteren, moeten stoppen. Bedrijven moeten weigeren medeplichtig te zijn aan mensenrechtenschendingen en internationale misdrijven, of ter verantwoording geroepen te worden.

II. Methodologie

5. In het onderhavige rapport verwijst de term 'rechtspersonen' naar zakelijke ondernemingen, multinationale ondernemingen, winstgevende en non-profitorganisaties, ongeacht of deze particulier, publiek of in staatsbezit zijn.7 Maatschappelijk verantwoord ondernemen geldt ongeacht de omvang, sector, operationele context, eigendom en structuur van de entiteit.8

---

1 Denk aan Philip Stern, *Empire, Incorporated: de bedrijven die het Britse kolonialisme opbouwden* (Harvard University Press, 2023); en LH Roper, "Privéonderneming, kolonialisme en de Atlantische wereld", *Oxford Research Encyclopedia of Latin American History* (Oxford University Press, 2018).

2 Nick Estes, *Onze geschiedenis is de toekomst: Standing Rock versus de Dakota Access-pijpleiding en de Lange traditie van inheems verzet* (Londen, Verso, 2019), pp. 43–50.

3 Susan Koshy en anderen, red., *Colonial Racial Capitalism* (Durham, Duke University Press, 2022).

4 Patrick Wolfe, "Aankoop met andere middelen: de Palestijnse *Nakba* en de verovering van de economie door het zionisme", *Settler Colonial Studies,* vol. 2, nr. 1 (2012).

5 Andy Clarno, *Neoliberale Apartheid: Palestina/ Israël en Zuid-Afrika na 1994* (Chicago, The University of Chicago Press, 2017).

6 www.unrwa.org/newsroom/official-statements/west-bank-large-scale-house-demolitions-ongoing-israeli-forces .

7 Leidende beginselen voor bedrijfsleven en mensenrechten, beginsel 4.

8 Ibid., beginsel 14.

6. In het rapport bouwt de speciale rapporteur voort op uitgebreide literatuur, met name van het maatschappelijk middenveld[9] en van de Werkgroep inzake mensenrechten en transnationale ondernemingen en andere zakelijke ondernemingen, over de manier waarop Israël zijn eigen economie heeft gecreëerd en in stand gehouden door de bezetting en een gevangen economie voor de Palestijnen.

7. De speciale rapporteur bouwt ook voort op en plaatst deze binnen de bredere matrix van de Onrechtmatige Israëlische bezetting, de database die is opgezet door het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties (OHCHR) op grond van resoluties 31/36 en 53/25 van de Mensenrechtenraad. De OHCHR-database vermeldt alleen bedrijven die "direct en indirect de bouw en groei van de nederzettingen mogelijk hebben gemaakt, gefaciliteerd en ervan hebben geprofiteerd".[10]

8. De Speciale Rapporteur heeft een database samengesteld van ongeveer 1.000 bedrijven uit het ongekende aantal inzendingen – meer dan 200 – naar aanleiding van haar oproep tot input tijdens de voorbereiding van het onderzoek.[11] Dit hielp bij het in kaart brengen van de betrokkenheid van bedrijven wereldwijd bij mensenrechtenschendingen en internationale misdrijven in de bezette Palestijnse gebieden. Meer dan 45 in het rapport genoemde bedrijven zijn naar behoren geïnformeerd over de feiten die de Speciale Rapporteur ertoe hebben gebracht een reeks beschuldigingen te formuleren: 15 hebben geantwoord.
Het complexe web van bedrijfsstructuren – en de vaak onduidelijke verbanden tussen moeder- en dochtermaatschappijen, franchises, joint ventures, licentiehouders, enz. – heeft nog veel meer implicaties. Het onderzoek dat ten grondslag ligt aan dit rapport laat zien hoe ver bedrijven zullen gaan om hun medeplichtigheid te verbergen.[12]

9. Het rapport wordt aangevuld met de bijgevoegde bijlage, waarin een overzicht wordt gegeven van het relevante wettelijke kader.

III. Juridische context

10. De wetgeving die de verantwoordelijkheid van bedrijven regelt, heeft diepe wortels in de historische relatie tussen gewelddadige onteigening en particuliere macht, en in de erfenis van de collusie van bedrijven met kolonialisme en rassenscheiding.[13]

11. Vroege chartermaatschappijen, die brede bevoegdheden kregen die vergelijkbaar waren met die van de staat, ontwikkelden zich geleidelijk tot particuliere vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, naarmate de interkoloniale handel van vitaal belang werd voor de Europese economieën.[14] Koloniale machten bleven op deze relaties vertrouwen om uit te besteden, te verdoezelen en verantwoording te ontlopen voor de onteigening en slavernij van inheemse volkeren en de onteigening van hun hulpbronnen.[15] Vennootschappen hebben niet alleen de voordelen van deze juridische scheiding geërfd, maar zijn ook naar voren gekomen als vormgevers van het internationaal recht.[16]

12. Tegenwoordig overtreffen sommige bedrijfsconglomeraten het bruto binnenlands product (bbp) van hele soevereine staten.[17] Soms hebben bedrijven meer macht – politiek, economisch en discursief – dan staten zelf, en genieten ze steeds meer erkenning als rechten.
houders, met nog steeds onvoldoende bijbehorende verplichtingen. De asymmetrie van immense macht zonder voldoende afdwingbare verantwoording legt een fundamentele kloof in mondiaal bestuur bloot.

---

9 www.bdsmovement.net; www.whoprofits.org; www.dontbuyintooccupation.org; en www.investigate.afsc.org.

10 A/HRC/22/63, par. 96. Zie ook resolutie 31/36 en A/HRC/43/71 van de Raad voor de Rechten van de Mens.

11 http://www.ohchr.org/en/calls-for-input/2024/call-input-report-special-rapporteur-occupied-palestinian-territory-human . Indien de indieners hiervoor toestemming geven, worden de inzendingen beschikbaar gesteld op de webpagina van de speciale rapporteur. Vertrouwelijke inzendingen worden in het rapport vermeld met een indexnummer.

12 www.somo.nl/mind-the-gap/.

13 Doreen Lustig, "Het blijvende handvest", in *Staten, bedrijven en hun juridische ficties,* Melissa J. Durkee, red. (Cambridge University Press, 2024).

14 Roper, "Privébedrijf".

15 Koshy en anderen, *Colonial Racial Capitalism,* p. 4.

16 Federica Violi, "Navigeren door de verantwoordingsplicht van ondernemingen in het internationaal economisch recht: een kritisch overzicht", in *Handbook of Accountability Studies: Politics, Law, Business, Work,* Ioannis Papadopoulos en anderen, red. (Elgar Publishing, verschijnt in 2025).

17 www.realbusinessrescue.co.uk/advice-hub/bedrijven-die-meer-waard-zijn-dan-landen.

13. Bedrijven en hun thuisstaten – voornamelijk staten met een mondiale minderheid – blijven structurele ongelijkheden uitbuiten die geworteld zijn in koloniale onteigening.18 Intussen zorgen zwakkere regelgevingssystemen in voormalig gekoloniseerde staten, en ontwikkelings- en investeringsimperatieven ervoor dat bedrijven vaak aan verantwoording ontkomen.19

14. Niettemin bestaan er belangrijke precedenten. De processen tegen industriëlen na de Holocaust, zoals het proces tegen IG Farben, legden de basis voor de erkenning van de internationale strafrechtelijke aansprakelijkheid van bedrijfsleiders voor deelname aan internationale misdrijven.20 Door de medeplichtigheid van bedrijven aan de apartheid aan te pakken, heeft de Waarheids- en Verzoeningscommissie van Zuid-Afrika bijgedragen aan de vormgeving van de verantwoordelijkheid van bedrijven voor mensenrechtenschendingen.21 Toenemende binnenlandse en internationale rechtszaken wijzen op een groeiende trend richting verantwoordingsplicht van bedrijven.22

15. Het geval van Palestina stelt de internationale normen verder op de proef.

16. De Guiding Principles on Business and Human Rights vormen momenteel het normatieve kader voor de naleving van het internationaal recht door staten en ondernemingen. Staten hebben de primaire verplichting om mensenrechtenschendingen door derden te voorkomen, onderzoeken, bestraffen en verhelpen, en kunnen hun verplichtingen schenden als ze dit nalaten. De Guiding Principles concretiseren de mensenrechtennormen die van toepassing zijn op het gedrag van ondernemingen, ongeacht of staten hun primaire verplichtingen nakomen. Het internationaal humanitair recht en het strafrecht leggen ook specifieke verplichtingen en aansprakelijkheden op aan private actoren,23 waarbij de nationale jurisdicties primair verantwoordelijk zijn voor de handhaving.

17. De Leidende Principes scheppen een continuüm van verantwoordelijkheden, afhankelijk van of ondernemingen negatieve gevolgen voor de mensenrechten veroorzaken, eraan bijdragen of er rechtstreeks mee verbonden zijn.24 Bij conflicten moeten bedrijven verhoogde due diligence op het gebied van mensenrechten in acht nemen om zorgen te identificeren en hun gedrag aan te passen.25 De aansprakelijkheid van ondernemingen wordt bepaald door hun handelen en de impact op de mensenrechten: due diligence is niet voldoende om ondernemingen van aansprakelijkheid te vrijwaren.26 Ondernemingen die rechtstreeks betrokken zijn bij gevolgen voor de mensenrechten, moeten op zijn minst invloed uitoefenen of overwegen hun activiteiten of relaties te beëindigen. Het nalaten daarvan kan leiden tot aansprakelijkheid. Wanneer schendingen misdrijven vormen, kunnen leidinggevenden van ondernemingen en, in toenemende mate, entiteiten zelf, aansprakelijk worden gesteld voor hun kennis van en materiële bijdragen aan misdrijven.27

18. In het bezette Palestijnse gebied laten recente juridische ontwikkelingen, voortbouwend op decennia van gedocumenteerde mensenrechtenschendingen en misdaden, geen ruimte voor twijfel dat de betrokkenheid van bedrijven bij welke component van de bezetting dan ook verband houdt met schendingen van het jus cogens. normen en internationale misdrijven (zie bijlage). Onder verwijzing naar rassenscheiding en apartheid, schendingen van het recht op zelfbeschikking en het verbod op geweld, bevestigde het Internationaal Gerechtshof ondubbelzinnig de onrechtmatigheid van de aanwezigheid van Israël.
met inbegrip van de militaire aanwezigheid, de koloniën en de infrastructuur en controle over de hulpbronnen.28 Bovendien hebben de sinds oktober 2023 gepleegde wreedheden geleid tot een genocideprocedure

18 Denk aan Adom Getachew, *Worldmaking after Empire* (Princeton University Press, 2019), pp. 22–26.

19 Violi, "Navigeren door de verantwoordingsplicht van bedrijven".

20 Anita Ramasastry, "Medeplichtigheid van bedrijven: van Neurenberg tot Rangoon – een onderzoek naar zaken rond gedwongen arbeid en hun impact op de aansprakelijkheid van multinationale ondernemingen", *Berkeley Journal of International Law,* vol. 20 (2002).

21 www.justice.gov.za/trc/report/finalreport/Volume%204.pdf, blz. 21–27.

22 Elies van Sliedregt, "De toekomst van het internationale strafrecht ligt bij het bedrijfsleven", *Journal of International Criminal Justice* (2025).

23 A/75/212, paragrafen 10 en 11; en, met verwijzing naar het commentaar op de conceptartikelen over de preventie en bestraffing van misdaden tegen de menselijkheid, *Jaarboek van de Commissie voor Internationaal Recht 2019,* deel II, Deel twee (publicatie van de Verenigde Naties 2019), pp. 65–67.

24 Leidend principe 13.

25 www.undp.org/publications/heightened-human-rights-due-diligence-business-conflict-affected-contexts-guide .

26 Leidend beginsel 17, commentaar.

27 *Jaarboek van de International Law Commission 2019,* vol. II, Deel twee (Verenigde Naties publicatie 2019), pp. 65–67; en A/75/212, par. 11.

28 *Juridische gevolgen voortvloeiend uit het beleid en de praktijken van Israël in het bezette Palestijnse gebied, inclusief Oost-Jeruzalem,* Advies, 19 juli 2024. Zie ook A/79/384, paragrafen 5–7.

voor het Internationaal Gerechtshof, en voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid voor het Internationaal Strafhof. Het Internationaal Gerechtshof heeft Israël bevolen te stoppen met het creëren van levensvernietigende omstandigheden,29 en heeft staten onlangs herinnerd aan hun internationale verplichtingen om te voorkomen dat wapens worden overgedragen die mogelijk gebruikt worden om internationale verdragen te schenden.30

19. Deze besluiten leggen ondernemingen een prima facie verantwoordelijkheid op om zich niet in te laten met en/of zich volledig en onvoorwaardelijk terug te trekken uit enige daarmee verband houdende betrekkingen, en ervoor te zorgen dat elke betrekking met Palestijnen hun zelfbeschikkingsrecht mogelijk maakt.

20. Wanneer ondernemingen hun activiteiten en relaties met Israël voortzetten – met zijn economie, leger en publieke en private sectoren verbonden met het bezette Palestijnse gebied – kan worden vastgesteld dat zij willens en wetens hebben bijgedragen aan:

(A) Schending van het Palestijnse recht op zelfbeschikking;

(b) Annexatie van Palestijns grondgebied, handhaving van een onwettige bezetting en dus het misdrijf van agressie en de daarmee gepaard gaande schendingen van de mensenrechten;

(c) Misdaden van apartheid en genocide;

(d) Andere bijkomende misdrijven en overtredingen.

21. Zowel het strafrecht als het burgerlijk recht in diverse rechtsgebieden kunnen worden ingeroepen om ondernemingen of hun leidinggevenden ter verantwoording te roepen voor schendingen van de mensenrechten en/of misdaden onder het internationaal recht.

IV. Van de economie van kolonialistische bezetting naar de economie van genocide

22. Kolonistenkolonialisme houdt in dat land wordt ontgonnen, geprofiteerd en gekoloniseerd door de eigenaren ervan te verdrijven.31 In Palestina hebben bedrijven historisch gezien het proces van verdrijving en vervanging van de Arabische bevolking aangejaagd en mogelijk gemaakt, wat fundamenteel is voor de logica van koloniale uitwissing.32 Het Joods Nationaal Fonds, een in 1901 opgerichte rechtspersoon voor de aankoop van land, hielp bij het plannen en uitvoeren van de geleidelijke verwijdering van Arabische Palestijnen, die werd geïntensiveerd met de Nakba33 en sindsdien is voortgezet.34

23. Israël heeft, steeds meer geholpen door bedrijfsentiteiten, de onteigening en *verdrijving van Palestijnen nagestreefd,* vooral na 1967.35 De bedrijfssector heeft materieel bijgedragen aan deze inspanning door Israël te voorzien van de wapens en machines die nodig zijn om huizen, scholen, ziekenhuizen, plaatsen van ontspanning en gebed, bestaansmiddelen en productiemiddelen te vernietigen.
zoals olijfgaarden en boomgaarden, om gemeenschappen te segregeren en te controleren en de toegang te beperken

[29] *Toepassing van het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide in de Gazastrook (Zuid-Afrika tegen Israël), voorlopige maatregelen, beschikking van 26 januari 2024, ICJ Reports 2024,* p. 3. Zie ook A/79/384, par. 8.

[30] *Veronderstelde schendingen van bepaalde internationale verplichtingen met betrekking tot het bezette Palestijnse gebied (Nicaragua v. Duitsland),* beschikking, 30 april 2024, paragrafen 22-24. Zie ook A/79/384, para. 8.

31 Sai Englert en Gargi Bhattacharyya, "De genocide van het kapitaal: een gesprek over raciaal kapitalisme, kolonialisme door kolonisten en mogelijke werelden na Gaza", *Journal Of Holy Land And Palestine Studies,* vol. 23, nr. 2 (2024), pp. 172–175.

32 Sherene Seikaly, *Men of Capital: Schaarste en economie in het mandaatgebied Palestina* (Stanford University Press, 2016), pp. 6–8.

33 Gershon Shafir, "Zionisme en kolonialisme: een vergelijkende benadering", in *Israël in Vergelijkende Perspectief: De conventionele wijsheid uitdagen,* Michael Barnett, red. (SUNY Press, 1996), pp. 234–237.

[34] Zie bijvoorbeeld www.kkl-jnf.org/about-kkl-jnf/kkl-jnf-id/goals-actions/; www.peacenow.org.il/en/settler-national-fund-keren-kayemeth-leisraels-acquisition-of-west-bank-land ; en www.haaretz.com/israel-news/2021-02-14/ty-article/.premium/jewish-national-fund-okays-plan-to-expand-west-bank-settlements/0000017f-e7d9-d62c-a1ff-fffbefe10000.

35 Sheila Ryan, "Israëlisch economisch beleid in de bezette gebieden: fundamenten van een nieuw imperialisme," *MERIP-rapporten,* nr. 24 (1974).

aan natuurlijke hulpbronnen.36 Door te helpen bij het militariseren en stimuleren van de illegale Israëlische aanwezigheid in de bezette Palestijnse gebieden, heeft de bedrijfssector bijgedragen aan het creëren van de omstandigheden voor Palestijnse etnische zuiveringen.37

24. Bedrijfsentiteiten hebben een sleutelrol gespeeld bij het onderdrukken van de Palestijnse economie. het ondersteunen van de Israëlische expansie in bezet gebied, terwijl tegelijkertijd de *vervanging* van Palestijnen wordt gefaciliteerd. Draconische beperkingen – op handel en investeringen, het planten van bomen, visserij en water voor koloniën – hebben de landbouw en industrie verzwakt,39 en het bezette Palestijnse gebied tot een gesloten markt gemaakt;40 bedrijven hebben geprofiteerd door Palestijnse arbeid en hulpbronnen uit te buiten, natuurlijke hulpbronnen te degraderen en om te leiden, koloniën te bouwen en van energie te voorzien en afgeleide goederen en diensten te verkopen en te vermarkten in Israël, het bezette Palestijnse gebied en wereldwijd.41 De Israëlisch-Palestijnse Interimovereenkomst over de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook (Oslo II-akkoorden) heeft deze uitbuiting verankerd,42 en de facto het monopolie van Israël over 61 procent van de grondstofrijke Westelijke Jordaanoever (Gebied C) geïnstitutionaliseerd. Israël profiteert van deze uitbuiting, terwijl het de Palestijnse economie minstens 35 procent van haar bbp kost.43

25. Financiële en academische instellingen hebben eveneens de voorwaarden geschapen voor de ontheemding en vervanging van Palestijnen. Banken, vermogensbeheerders, pensioenfondsen en verzekeraars hebben geld gekanaliseerd naar de illegale bezetting. Universiteiten – centra van intellectuele groei en macht – hebben de politieke ideologie in stand gehouden die ten grondslag lag aan de kolonisatie van Palestijns land,44 hebben wapens ontwikkeld en systematisch geweld genegeerd of zelfs goedgekeurd,45 terwijl wereldwijde onderzoekssamenwerkingen de Palestijnse uitwissing hebben verhuld achter een sluier van academische neutraliteit.

26. Na oktober 2023 hebben de langdurige systemen van controle, uitbuiting en onteigening zich getransformeerd in economische, technologische en politieke infrastructuren die in werking zijn gesteld om massaal geweld en immense verwoesting te veroorzaken. 46 Entiteiten die voorheen de Palestijnse eliminatie en uitwissing binnen de bezettingseconomie mogelijk maakten en daarvan profiteerden, zijn nu, in plaats van zich terug te trekken, betrokken bij de economie van genocide.

27. De volgende paragrafen illustreren hoe acht sleutelsectoren, die afzonderlijk en onderling afhankelijk opereren via de kernpijlers van de koloniale economie van ontheemding en vervanging, zich hebben aangepast aan zijn genocidale praktijken.

---

[36] Zie bijvoorbeeld www.alhaq.org/cached_uploads/download/2024/07/04/business-and-human-rights-booklet-1720077751.pdf .

[37] www.badil.org/phocadownloadpap/badil-new/publications/research/working-papers/FT-Coercive-Environnements.pdf ; en www.badil.org/cached_uploads/view/2024/06/10/forced-displacement-as-an-act-of-genocide-in-the-gaza-strip-v6-1718021197.pdf.

[38] www.btselem.org/download/201105_dispossession_and_exploitation_eng.pdf.

39 Conferentie van de Verenigde Naties over Handel en Ontwikkeling, document TD/B/1102, beschikbaar op https://unctad.org/system/files/official-document/tdbd1102_en.pdf; UNCTAD/GDS/APP/2006/1; en www.amnesty.org/en/documents/mde15/5141/2022/en/, blz. 164–193.

[40] Tariq Dana, "Domineren en pacificeren: contextualisering van de politieke economie van de bezette Palestijnse gebieden sinds 1967", in *Political Economy of Palestine: Critical, Interdisciplinary, and Decolonial Perspectives,* Alaa Tartir, Tariq Dana en Timothy Seidel, red., (Cham, Zwitserland, Springer Nature Switzerland, 2021); Shir Hever, *De politieke economie van de Israëlische bezetting: repressie voorbij uitbuiting* (Pluto Press, 2010), pp. 27–37; en www.arij.org/wp-content/uploads/2016/03/The_Economic_Cost_of_the_Israeli_occupation_Report_upd.pdf .

[41] www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/israel0116_web2.pdf.

[42] https://documents1.worldbank.org/curated/en/654801468176641469/pdf/473230WP0GZ0Re101PUBLIC10Box334128B.pdf, pp. 2 en 3. https://

[43] documents1.worldbank.org/curated/en/257131468140639464/pdf/Area-C-and-the-future-of-the-Palestinian-economy.pdf , blz. 5.

[44] Maya Wind, *Towers of Ivory and Steel: How Israeli Universities Deny Palestinian Freedom* (New York, Verso, 2024); en Uri Yacobi Keller, "Academische boycot van Israël en de medeplichtigheid van Israëlische academische instellingen bij de bezetting van Palestijnse gebieden", *Economy of the Occupation,* Socioeconomic Bulletin nr. 23 (Alternative Information Center, 2009), p. 5.

45 Samer Abdelnour, "Een moord plegen: Israëls ecosysteem van militaire innovatie en de mondialisering van geweld", *Organization Studies,* vol. 44, nr. 2; en Ilan Pappee, *The Idea of Israel: A History of Power and Knowledge* (Londen, Verso, 2015).

46 Zie TD/B/71/3 en A/79/343.

A. Verplaatsing

28. Na oktober 2023 zijn wapens en militaire technologieën die gebruikt worden om de verdrijving van Palestijnen te bevorderen, instrumenten geworden voor massamoord en -vernietiging, waardoor Gaza en delen van de Westelijke Jordaanoever onbewoonbaar zijn geworden. Bewakings- en opsluitingstechnologieën, die normaal gesproken gebruikt worden om segregatie/apartheid af te dwingen, zijn geëvolueerd tot instrumenten voor het willekeurig aanvallen van de Palestijnse bevolking. Zware machines, die voorheen gebruikt werden voor de sloop van huizen, de vernietiging van infrastructuur en de inbeslagname van grondstoffen op de Westelijke Jordaanoever, zijn omgebouwd om het stedelijke landschap van Gaza te vernietigen, waardoor ontheemde bevolkingsgroepen niet kunnen terugkeren en zich niet kunnen hergroeperen.

Militaire sector: de business van eliminatie

29. Gemilitariseerd geweld heeft de staat Israël gecreëerd en blijft de motor van het koloniale project.47 Israëlische en internationale wapenfabrikanten hebben steeds effectievere systemen ontwikkeld om Palestijnen van hun land te verdrijven. Door samen te werken en te concurreren hebben ze technologieën verfijnd die Israël in staat stellen om onderdrukking, repressie en vernietiging te intensiveren.48

30. Langdurige bezetting en herhaalde militaire campagnes hebben proeftuinen gecreëerd voor geavanceerde militaire capaciteiten: luchtverdedigingsplatforms, drones, doelzoekinstrumenten aangestuurd door kunstmatige intelligentie en zelfs het F-35-programma onder leiding van de Verenigde Staten van Amerika. Deze technologieën worden vervolgens op de markt gebracht als ‘in de strijd bewezen’.49

31. Het militair-industriële complex is de economische ruggengraat van de staat geworden.50 Tussen 2020 en 2024 was Israël de achtste grootste wapenexporteur ter wereld.51 De twee meest prominente Israëlische wapenbedrijven – Elbit Systems, opgericht als een publiek-private samenwerking en later geprivatiseerd, en het staatsbedrijf Israel Aerospace Industries – behoren tot de top 50 wapenfabrikanten wereldwijd.52 Sinds 2023 werkt Elbit Systems nauw samen aan Israëlische militaire operaties,53 waarbij sleutelpersoneel is ingebed in het Ministerie van Defensie,54 en ontving het de Israëlische Defensieprijs van 2024. Elbit Systems en Israel Aerospace Industries zorgen voor een cruciale binnenlandse wapenvoorraad,55 en versterken de Israëlische militaire allianties door wapenexporten56 en gezamenlijke ontwikkeling van militaire technologie.

32. Internationale partnerschappen die wapens en technische ondersteuning leveren, hebben de Israëlische capaciteit om apartheid te bestendigen en, recentelijk, om de aanval op Gaza voort te zetten, vergroot. Israël profiteert van het grootste defensie-aanschafprogramma ooit – voor de F-35 straaljager.57 onder leiding van Lockheed Martin, gevestigd in de Verenigde Staten,[58] samen met minstens 1.650 andere bedrijven,

47 Zie Antony Loewenstein, *The Palestine Laboratory* (New York, Verso, 2023).
48 Ali H. Musleh, “Ontwerpen in real-time: een inleiding tot wapenontwerp in het koloniale heden van Palestina”, *Design and Culture,* vol. 10, nr. 1 (2018).
49 www.linkedin.com/posts/israelimod_israel-showcases-advanced-defense-technologies-activity-7325900544680595456-gQ-C/ ; en Loewenstein, *The Palestine Laboratory,* pp. 5 en 6.
50 Gabriel Sheffer en Oren Barak, red., *Militarisme en de Israëlische samenleving* (Bloomington, Indiana) Universiteitspers, 2010).
51 www.sipri.org/sites/default/files/2025-03/fs_2503_at_2024_0.pdf, blz. 2.
52 www.sipri.org/visualizations/2024/sipri-top-100-arms-producing-and-military-services-companies-world-2023 .
53 www.youtube.com/watch?v=cblyvbbC68A (ongeveer minuten 41/42).
54 Inzending 2.45; https://en.globes.co.il/en/article-prioritizing-israel-creates-problems-for-elbit-systemen-1001501806; www.youtube.com/watch?v=eEexR-3VrjI (2024); en www.youtube.com/watch?v=cblyvbbC68A (rond minuut 42).
55 https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/israel-signs-deals-with-defence-firm-elbit-make-bombs-domestically-2025-01-07/ .
56 https://www.timesofisrael.com/israeli-arms-sales-break-record-for-4th-year-on-row-reaching-reaching-14-8 miljard-in-2024/.
57 https://www.congress.gov/crs-product/R48304; https://ploughshares.ca/global-production-of-the-israeli-f-35i-joint-strike-fighter/ ; https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/09/14/fact-sheet-memorandum-understanding-reached-israel ; en www.gov.il/en/pages/ef35adir.
58 investigate.afsc.org/company/lockheed-martin.

waaronder de Italiaanse fabrikant Leonardo SpA, 59 en acht staten. Wereldwijd geproduceerde componenten en onderdelen dragen bij aan de Israëlische F-35-vloot, die Israël in samenwerking met Lockheed Martin en binnenlandse bedrijven aanpast en onderhoudt. [60] Israël was het eerste land dat de F-35 in gevechten liet vliegen, in 2018, en het in 2025 in de 'beestmodus' gebruikte.61 Lockheed Martin F-35 en F-16 straaljagers, cruciaal voor de Israëlische luchtmacht,62 hebben een aanzienlijke draag- en vuurcapaciteit, waaronder GBU-31 Joint Direct Attack Munition (JDAM) en ongeleide MK-84's. Bommen van 2000 pond; een F-35 kan ruim 18.000 pond aan bommen meenemen. [63] Na oktober 2023 zijn F-35's en F-16's onmisbaar geworden in het uitrusten van Israël met de ongekende luchtmacht om naar schatting 85.000 ton aan bommen af te werpen,64 waarvan een groot deel ongeleid,65 om meer dan 179.411 Palestijnen te doden en te verwonden66 en Gaza te vernietigen.67

33. Drones, hexacopters en quadcopters zijn ook alomtegenwoordige moordmachines in het luchtruim boven Gaza.68 Drones, grotendeels ontwikkeld en geleverd door Elbit Systems en Israel Aerospace Industries, vliegen al lange tijd naast straaljagers, houden Palestijnen in de gaten en leveren informatie over bepaalde doelen.69 In de afgelopen twee decennia hebben we met steun van deze bedrijven en samenwerkingen met instellingen zoals het Massachusetts Institute of Technology, [70] Door Israël gebruikte drones kregen geautomatiseerde wapensystemen en de mogelijkheid om in zwermformatie te vliegen.71

34. Om Israël van deze wapens te voorzien en de export en import van wapens te vergemakkelijken, zijn fabrikanten afhankelijk van een netwerk van tussenpersonen, waaronder juridische, audit- en

---

59 https://investigate.info/company/leonardo.

60 www.19fortyfive.com/2025/04/f-35i-adir-israels-custom-f-35-that-no-other-nation-has/; www.airandspaceforces.com/PDF/MagazineArchive/Documents/2017/April%202017/0417_Grudo_Israeli.pdf; https://www.israeldefense.co.il/en/node/38893; www.iai.co.il/f-16-aerostructures-and-f-35-vleugel-lockheed-martin; en https://bulgarianmilitary.com/2025/02/15/israel-awaits-eight-upgraded-f-35is-with-improved-software/.

61 https://nationalinterest.org/blog/buzz/f-35i-adir-stealth-fighter-most-dangerous-warplane-earth- 208569; www.twz.com/israeli-f-35-shoots-down-cruise-missile; www.twz.com/air/israeli-f-35s-first- to-use-beast-mode-in-combat; en https://nationalinterest.org/blog/buzz/f-35-beast-mode-how-americas-stealth-jet-becomes-bomb-truck-207837.

62 www.wdmma.org/israeli-air-force.php#google_vignette; www.lockheedmartin.com/en-il/index.html.

63 https://ndia.dtic.mil/wp-content/uploads/2010/armament/TuesdayLandmarkADougHayward.pdf, blz. 12 en 14; https://www.f-16.net/f-16_armament_article9.html; En https://www.airandspaceforces.com/weapons-platforms/gbu-31-32-38-jdam/.

64 https://environment.ps/nl/gazza/.

65 https://www.wsj.com/world/middle-east/vs-stuurt-israël-2-000-pond-bunker-buster-bommen-voor-de-oorlog-in-Gaza-82898638

66 Per 5 juni 2025; https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiODAxNTYzMDYtMjQ3YS00OTMzLTkxMWQtOTU1NWEwMzE5NTMwIiwidCI6ImY2MTBjMGI3LWJkMjQtNGIzOS04MTBiLTNkYzI4MGFmYjU5MCIsImMiOjh9.

67 www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/opt/20240619-ohchr-thematic-report-indiscrim-disprop-attacks-gaza-oct-dec2023.pdf , blz. 6–12; https://danwatch.dk/en/major-civilian-casualties-danish-conditioned-fighter-jets-behind-bloody-attack-in-gaza/ ; www.amnesty.org/en/documents/mde15/8668/2024/en/, blz. 106–120; https://aviationweek.com/defense-space/budget-policy-operations/us-f-35-sustainment-lead-details-israel-fleet-ops-october ; en www.reuters.com/world/us-has-sent-israel-thousands-2000-pound-bombs-since-oct-7-2024-06-28/.

68 http://www.idf.il/en/mini-sites/our-corps-units-brigades/sky-rider-unit/sky-rider-unit/; En https://euromedmonitor.org/en/article/6166/Gaza:-Israel-systematically-uses-quadcopters-to-kill- Palestinians-from-a-close-distance.

69 Stefan Borg, "Assembling Israeli drone warfare: loitering surveillance and operational sustainability", *Security Dialogue,* vol. 52, nr. 5 (2021); www.bbc.com/arabic/articles/c98zw7yqr21o (in het Arabisch); en https://dronewars.net/wp-content/uploads/2019/11/DW-FracturedLives-WEB.pdf, blz. 3.

70 Indiening 3.1.17; https://arxiv.org/pdf/2212.03298; en https://archive.org/details/MIT-research-uitgaven-per-sponsor-2023/pagina/n1/mode/2up.

71 www.mako.co.il/news-military/6361323ddea5a810/Article-2c5864e6289cb81027.htm (in het Hebreeuws); https://www.newscientist.com/article/2282656-israel-used-worlds-first-ai-guided-combat-drone- swarm-in-gaza-attacks/; en https://www.defenseone.com/ideas/2021/07/israels-drone-swarm-over-gaza-should-worry-everyone/183156/.

adviesbureaus, evenals wapenhandelaren, agenten en makelaars.72 Leveranciers zoals het Japanse FANUC Corporation leveren robotmachines voor wapenproductielijnen, waaronder voor Israel Aerospace Industries, Elbit Systems en Lockheed Martin.73 Rederijen zoals het Deense AP Moller – Maersk A/S transporteren componenten, onderdelen, wapens en grondstoffen, en zorgen zo voor een gestage stroom van door de Verenigde Staten geleverd militair materieel na oktober 2023.74

35. Voor Israëlische bedrijven zoals Elbit Systems en Israel Aerospace Industries is de aanhoudende genocide een winstgevende onderneming geweest. De stijging van 65 procent van de Israëlische militaire uitgaven tussen 2023 en 2024 – goed voor $ 46,5 miljard,75 een van de hoogste per hoofd van de bevolking wereldwijd – zorgde voor een scherpe stijging van hun jaarlijkse winsten.76 Buitenlandse wapenbedrijven, met name producenten van munitie en munitie, maken ook winst.77

Surveillance en carceraliteit: de donkere kant van de 'start-up nation'

36. De onderdrukking van Palestijnen is geleidelijk geautomatiseerd, waarbij technologiebedrijven infrastructuur voor dubbel gebruik78 leveren om massale gegevensverzameling en bewaking te integreren, terwijl ze profiteren van het unieke proefterrein voor militaire technologie dat het bezette Palestijnse gebied biedt.79 Aangewakkerd door Amerikaanse technologiegiganten die dochterondernemingen en onderzoeks- en ontwikkelingscentra in Israël hebben opgericht,80 hebben Israëlische beweringen over veiligheidsbehoeften ongeëvenaarde ontwikkelingen in gevangenis- en bewakingsdiensten aangewakkerd, van gesloten televisiecircuits (CCTV), biometrische bewaking, geavanceerde technische controlepuntnetwerken, "slimme muren" en dronebewaking tot cloud computing, kunstmatige intelligentie en data-analyse ter ondersteuning van militair personeel op de grond.81

37. Israëlische technologiebedrijven komen vaak voort uit militaire infrastructuur en strategie,82 zoals de NSO Group, opgericht door voormalige leden van Unit 8200. [83] De Pegasus-spyware is ontworpen voor geheime

72 Andrew Feinstein en Paul Holden, "Het falen van de regulering van de mondiale wapenhandel als een gevolg van belangenconflicten op hoog niveau", *Brown Journal of World Affairs,* vol. 27, nr. 1 (2020).

73 Indiening 2.39; https://jobs.iai.co.il/job/76041120/; www.facebook.com/watch/?mibextid=WC7FNe&v=415983857439668&rdid=uNT8CldfcPhxginm; en www.youtube.com/watch?v=jY9lmDeRKpg.

74 https://static1.squarespace.com/static/664aed65d320123f2b3ab647/t/6839b7ef4b4ad5057504c8c1/1748613120265/REPORT-Maersk-F35Program-05272025.pdf.

75 www.sipri.org/sites/default/files/2025-04/2504_fs_milex_2024.pdf.

76 www.elbitsystems.com/sites/default/files/2025-03/18032025e.pdf; www.linkedin.com/posts/israelimod_israel-mod-purchases-advanced-drones-and-activity-7269631533118889984-4NIO/ ; www.linkedin.com/posts/israelimod_israel-mod-awards-55m-contract-to-elbit-activity-7330194304629403648-YUG-/; en https://defence-industry.eu/israel- aerospace-industries-iai-reports-record-profits-and-orders-in-2024/.

77 www.nasdaq.com/market-activity/stocks/lmt/historical?page=1&rows_per_page=10&timeline=y5; https://www.reuters.com/world/vs-heeft-israël-duizenden-bommen-van-2000-pond-gestuurd-sinds-7-okt-2024-06-28/; https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2023/2024/Costs%20of%20War_US%20 Ondersteuning sinds okt. 7 def. v2.pdf, blz. 21 en 22; www.rheinmetall.com/en/products/weapons-and-munition/weapons-and-ammunition/aircraft-bombs; En https://www.usaspending.gov/award/CONT_AWD_W52P1J22F0208_9700_W52P1J19D0015_9700.

78 Deze technologie moet naar behoren worden overwogen in het kader van de Wassenaar-regeling inzake exportcontroles voor conventionele wapens en goederen en technologieën voor tweeërlei gebruik (zie (www.wassenaar.org/app/uploads/2019/12/WA-DOC-19-Public-Docs-Vol-I-Founding-Documenten.pdf). Zie ook Verordening (EU) 2021/821.

79 Zie ook Rhys Machold, "Reconsidering the laboratory these: Palestine/Israel and the geopolitics of representation", *Political Geography,* vol. 65 (2018).

80 https://research.ibm.com/labs/israel; www.microsoftrnd.co.il/whoweare#AboutUs; https://startup.google.com/campus/tel-aviv/; en https://pages.awscloud.com/rs/112-TZM-766/images/AWS%20Economic%20Impact%20Study%20Israel%20Infographics.pdf.

81 Zie bijvoorbeeld www.amnesty.org/en/documents/mde15/6701/2023/en/; indiening 2.24.

82 Loewenstein, *The Palestine Laboratory,* pp. 83–85; en https://besacenter.org/is-israel-the-start-up-nation-because-of-its-unique-security-situation/.

83 Loewenstein, *The Palestine Laboratory,* pp. 147 en 148.

Smartphone-surveillance is gebruikt tegen Palestijnse activisten84 en wereldwijd in licentie gegeven om leiders, journalisten en mensenrechtenverdedigers aan te vallen.85 De surveillancetechnologie van de NSO Group, die wordt geëxporteerd onder de Defense Export Control Law, maakt 'spyware-diplomatie' mogelijk en versterkt tegelijkertijd de straffeloosheid van de staat.86

38. IBM is sinds 1972 actief in Israël en traint militair en inlichtingenpersoneel – met name van Unit 8200 – voor de technologiesector en de start-upscene.87 Sinds 2019 beheert en verbetert IBM Israel de centrale database van de Bevolkings- en Immigratieautoriteit,[88] het mogelijk maken van het verzamelen, opslaan en gebruiken van biometrische gegevens van Palestijnen door de overheid en het ondersteunen van het discriminerende vergunningenstelsel van Israël.[89] Vóór IBM werd de database door Hewlett Packard Enterprises (HPE) onderhouden en de Israëlische dochteronderneming levert nog steeds servers.[90] Hewlett Packard (HP) heeft de apartheidssystemen van Israël al lang mogelijk gemaakt door technologie te leveren voor de coördinatie van overheidsactiviteiten in de territoria (COGAT), de gevangenisdienst en de politie.91 Sinds de splitsing van het bedrijf in 2015 in Hewlett Packard Enterprises en HP Inc. hebben ondoorzichtige bedrijfsstructuren de rollen van hun zeven resterende Israëlische dochterondernemingen verhuld.92

39. Microsoft is sinds 1991 actief in Israël93 en heeft zijn grootste centrum buiten de Verenigde Staten ontwikkeld. De technologieën zijn ingebed in de gevangenisdienst, politie, universiteiten en scholen – ook in de koloniën.94 Microsoft integreert zijn systemen en civiele technologie al sinds 2003 in het Israëlische leger95 en neemt tegelijkertijd Israëlische startups in cybersecurity en surveillance over.96

40. Naarmate de Israëlische apartheid, militaire systemen en bevolkingscontrolesystemen steeds meer data genereren, is de afhankelijkheid van cloudopslag en -computing toegenomen. In 2021 kende Israël Alphabet Inc. (Google) en Amazon.com, Inc. een contract van $ 1,2 miljard toe (Project Nimbus)97 – grotendeels gefinancierd door uitgaven van het Ministerie van Defensie98 – voor de levering van essentiële technologische infrastructuur.

---

[84] www.amnesty.org/en/latest/reseivisarch/2021/11/devices-of-palestinian-human-rights-defenders-hacked-with-nso-groups-pegasus-spyware-2/ .

[85] www.amnesty.org/en/documents/doc10/4491/2021/en/ www.haaretz.com/israel-news/tech-news/2022-04-05/ty-article-magazine/nso-pegasus-spyware-file-complete-list-of-individuals-targeted/0000017f-ed7a-d3be-ad7f-ff7b5a600000 .

[86] www.gov.il/en/pages/mod-tightens-control-of-cyber-exports-6-december-2021; www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0189_EN.html, paragrafen 19 en 85; en www.haaretz.com/israel-news/tech-news/2022-02-03/ty-article/.premium/israels-spyware-diplomacy- is-an-extension-of-its-long-bloody-history-of-arms-sales/0000017f-f882-ddde-abff-fce787ac0000. www.whoprofits.org/companies/company/7236; en https://

[87] finder.startupnationcentral.org/program_page/ibm-alpha-zone.

[88] www.gov.il/he/pages/ibm_maintanance_contract_with_piba (in het Hebreeuws).

[89] www.truthdig.com/articles/the-big-tech-behind-israels-digital-apartheid/; zie ook A/HRC/53/59, par. 93.

[90] https://www.whoprofits.org/companies/company/3774.

[91] https://www.whoprofits.org/publications/report/137; A/67/379, paragrafen 67-71.

[92] www.sec.gov/Archives/edgar/data/47217/000004721724000080/hp10-31x24ex21subsidiaries.htm; https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1645590/000164559023000117/ex-21x10312023.htm; En https://www.whoprofits.org/publications/report/160.

[93] https://bdsmovement.net/microsoft.

[94] https://medium.com/@notechforapartheid/a-marriage-made-in-hell-an-introduction-to-microsofts-complicity-in-apartheid-and-genocide-d7dfad65a196 ; en https://mr.gov.il/ilgstorefront/en/p/646740 (in het Engels en Hebreeuws).

[95] https://mondoweiss.net/2021/03/hoe-microsoft-investeert-in-het-Israëlische-kolonialisme/; en www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-2302074,00.html (in het Hebreeuws). https://

[96] blogs.microsoft.com/blog/2015/09/08/microsoft-acquires-adallom-to-advance-identity-and- security-in-the-cloud/; en https://blogs.microsoft.com/blog/2020/06/22/microsoft-acquires-cyberx-to-accelerate-and-secure-customers-iot-deployments/.

[97] https://mr.gov.il/ilgstorefront/en/news/details/111222; en www.documentcloud.org/documents/24630181-0683x000010wodmqa2/ (in het Hebreeuws).

[98] www.nytimes.com/2024/12/03/technology/google-israel-contract-project-nimbus.html; en www.documentcloud.org/documents/24630178-intercept-translation-of-appendix-b-of-project-nimbus-tender-document/.

41. Microsoft, Alphabet en Amazon verlenen Israël vrijwel overheidsbrede toegang tot hun cloud- en kunstmatige-intelligentietechnologieën, waardoor de gegevensverwerking, besluitvorming en toezicht- en analysecapaciteiten worden verbeterd.99 In oktober 2023, toen de Israëlische interne militaire cloud overbelast raakte,100 kwamen Microsoft, met zijn Azure-platform, en het consortium Project Nimbus tussenbeide met kritieke cloud- en kunstmatige-intelligentie-infrastructuur.101 Hun in Israël gevestigde servers garanderen datasoevereiniteit en een bescherming tegen verantwoordingsplicht,102 onder gunstige contracten die minimale beperkingen of toezicht bieden.103 In juli 2024 beschreef een Israëlische kolonel cloudtechnologie als een wapen in elke betekenis van het woord, waarbij hij deze bedrijven aanhaalde.104

42. Het Israëlische leger heeft systemen voor kunstmatige intelligentie ontwikkeld, zoals “Lavender”, “Gospel” en “Where’s Daddy?” om gegevens te verwerken en lijsten met doelen te genereren,105 waardoor de moderne oorlogsvoering een nieuwe vorm heeft gekregen en het dubbele nut van kunstmatige intelligentie is geïllustreerd. Palantir Technologies Inc., wiens technologische samenwerking met Israël al lang vóór oktober 2023 dateert, breidde zijn steun aan het Israëlische leger na oktober 2023 uit.106 Er zijn gegronde redenen om aan te nemen dat Palantir automatische voorspellende politietechnologie, kerninfrastructuur voor defensie voor snelle en grootschalige constructie en inzet van militaire software, en zijn Artificial Intelligence Platform, dat realtime integratie van slagveldgegevens mogelijk maakt voor geautomatiseerde besluitvorming, heeft geleverd.107 In januari 2024 kondigde Palantir een nieuw strategisch partnerschap met Israël aan en hield een bestuursvergadering in Tel Aviv "uit solidariteit";108 in april 2025 reageerde de Chief Executive Officer van Palantir op beschuldigingen dat Palantir Palestijnen in Gaza had gedood door te zeggen: "voornamelijk terroristen, dat klopt".109 Beide incidenten zijn indicatief voor kennis en opzet op uitvoerend niveau met betrekking tot het onrechtmatige gebruik van geweld door Israël, en het onvermogen om dergelijke daden te voorkomen of zich terug te trekken uit de betrokkenheid.110

43. Israël, als de 'start-up nation', gestimuleerd door de wereldwijde hausse in securitisatie na 9/11, heeft een aanzienlijke impuls gekregen door de genocide. Het land staat wereldwijd op de eerste plaats voor

99 www.datacenterdynamics.com/en/news/microsoft-confirms-its-providing-ai-and-cloud-services-to-israeli-military-for-war-in-gaza/ ; www.972mag.com/cloud-israeli-army-gaza-amazon-google-microsoft/ ; en www.washingtonpost.com/technology/2025/01/21/google-ai-israel-war-hamas-attack-gaza/.

100 www.youtube.com/watch?v=qLBDfnZJrC8 (in het Hebreeuws); en https://www.pc.co.il/news/-ÿÿÿÿ-ÿÿÿÿÿ /412016.ÿÿÿÿÿÿ

101 www.theguardian.com/world/2025/jan/23/israeli-military-gaza-war-microsoft; en indiening 2.27.

102 www.gov.il/en/pages/_bpress_20102022; http://www.gov.il/en/pages/press_01082023_b; en https:// news.microsoft.com/source/emea/features/microsoft-to-launch-new-cloud-datacenter-region- in-israel/.

103 Indiening 2.29; https://www.timesofisrael.com/israel-signs-deal-for-cloud-services-with-google-amazon/ ; en https://blogs.microsoft.com/on-the-issues/2025/05/15/statement-technology-israel-gaza/.

104 www.youtube.com/watch?v=qLBDfnZJrC8.

105 www.hrw.org/news/2024/09/10/gaza-israeli-militarys-digital-tools-risk-civilian-harm; www.ohchr.org/en/press-releases/2024/04/gaza-un-experts-deplore-use-purported-ai-commit-domicide-gaza-call ; https://verfassungsblog.de/gaza-kunstmatige-intelligentie-en-dodenlijsten/; en https://www.palestine-studies.org/en/node/1656285.

106 Brief van Palantir, gedateerd 22 mei 2025, gericht aan de speciale rapporteur (in het archief van het secretariaat).

107 www.haaretz.com/israel-news/2017-05-31/ty-article-magazine/.premium/israel-jails-palestinians-who-fit-terrorist-profile/0000017f-f85f-d044-adff-fbff5c8a0000 ; https:// blog.palantir.com/aankondiging-van-palantir-overheidswebdiensten-9fa1cdbbc6fc; www.palantir.com/platforms/aip/; https://d18rn0p25nwr6d.cloudfront.net/CIK-0001321655/d75a90fd-c80a-40bd-b60c-1f5b8c10127e.pdf; www.thenation.com/article/world/nsa- palantir-israel-gaza-ai/; en https://responsiblestatecraft.org/peter-thiel-israel-palantir/.

108 www.palantir.com/assets/xrfr7uokpv1b/3MuEeA8MLbLDAyxixTsiIe/9e4a11a7fb058554a8a1e3cd83e31c09/C134184_eindafdruk.pdf.

109 https://m.youtube.com/watch?v=uQCazCId_9o (om 1:24:12–1:25:15).

110 Zie www.alhaq.org/cached_uploads/download/2024/06/11/11-june-2024-obligations-of-third-states-and-corporations-to-prevent-and-punish-genocide-in-gaza-3-1718133118.pdf .

aantal start-ups per hoofd van de bevolking, met een groei van 143 procent in militaire technologie-start-ups in 2024, en met technologie die 64 procent van de Israëlische export tijdens de genocide uitmaakte.111

Civiele gedaante: zwaar materieel ten dienste van de koloniale vernietiging

44. Civiele technologieën dienen al lang als dubbel gebruiksvoorwerpen voor kolonisten en bezetters.112 Israëlische militaire operaties zijn sterk afhankelijk van apparatuur van toonaangevende internationale fabrikanten om Palestijnen van hun land te bevrijden,113 waarbij huizen, openbare gebouwen, landbouwgrond, wegen en andere vitale infrastructuur worden gesloopt. Sinds oktober 2023 is deze apparatuur essentieel geweest voor de beschadiging en vernietiging van 70 procent van de bouwwerken en 81 procent van het landbouwareaal in Gaza.114

45. Caterpillar Inc.115 heeft Israël tientallen jaren lang voorzien van apparatuur die gebruikt wordt om Palestijnse huizen en infrastructuur te slopen,116 via zowel het Amerikaanse Foreign Military Financing-programma117 als via een exclusieve licentiehouder die door de Israëlische wet is gevorderd voor het leger.118 In samenwerking met bedrijven zoals Israel Aerospace Industries,[119] Elbit Systems120 en RADA Electronic Industries, eigendom van Leonardo DRS, Inc.,121 Israël heeft de D9-bulldozer van Caterpillar ontwikkeld tot een geautomatiseerd, op afstand bestuurbaar kernwapen van de militair,122 ingezet bij bijna alle militaire activiteiten sinds 2000, het opruimen van invalslinies, het “neutraliseren” van het gebied en het doden van Palestijnen.123 Sinds oktober 2023 is gedocumenteerd dat Caterpillar-apparatuur is gebruikt voor het uitvoeren van massale verwoestingen124 – waaronder van huizen,125 moskeeën126 en levensondersteunende infrastructuur127 – invallen in ziekenhuizen128 en het begraven van

[111] www.jefferies.com/wp-content/uploads/sites/4/2025/03/Israel-in-the-New-Middle-East-April-2025.pdf . Zie ook https://startupnationcentral.org/wp-content/uploads/EcoTalk-JAN25.pdf.

[112] Zie het Wassenaar Arrangement.

[113] Eyal Weizman, *Ungrounding: The Architecture of a Genocide* (Penguin, verschijnt in 2026).

[114] https://unosat.org/products/4130; https://unosat.org/products/4072; https://content.forensic-architecture.org/wp-content/uploads/2024/10/FA_A-Spatial-Analysis-of-the-Israeli-militarys-conduct-in-Gaza-since-October-2023.pdf .

[115] www.whoprofits.org/companies/company/3772.

[116] www.amnestyusa.org/blog/caterpillar-incs-role-in-human-rights-violations-in-the-occupational-palestinian-territories/ . Zie ook www.btselem.org/punitive_demolition.

117 Hof van Beroep van de Verenigde Staten voor het Negende Circuit, *Corrie et al. v. Caterpillar Inc.,* zaak nr. 05-36210, Advies, 17 september 2007; en https://media.defense.gov/2025/Mar/03/2003653977/-1/-1/1/PERSBERICHT%20-%20ISRAËL%2024-38%20CN.PDF.

[118] https://catused.cat.com/nl/dealer.aspx?orgid=%7Bef3993c9-e4f1-4657-a305-51c5883c06f3%7D; www.ite-cat.co.il/en; en www.haaretz.com/2009-03-11/ty-article/idf-to-draft-civilians-to-maintain-bulldozers-in-battle/0000017f-e7a4-df2c-a1ff-fff518120000.

[119] www.iai.co.il/p/panda.

[120] www.elbitsystems.com/news/israeli-ministry-defense-selects-elbit-systems-iron-fist-light-decoupled-active-protection.

[121] https://usa.leonardo.com/en/press-release-detail/-/detail/leonardo-drs-kondigt-afsluiting-van-fusie-met-rada-aan ; en www.drsrada.com/blog/israeli-ministry-of-defense-selects-iron-fist-aps-which- includes-radas-compact-hemispheric-radars.

[122] www.forbes.com/sites/erictegler/2023/10/24/israels-armored-caterpillar-bulldozers-will-be-active-in-gaza/ ; www.ynetnews.com/article/rknechyct; en www.calcalist.co.il/local_news/article/sj11q00i8nt (in het Hebreeuws).

[123] https://corporateoccupation.org/2020/04/24/caterpillar-a-company-profile/; https://bdsmovement.net/news/hoe-israel-het-rupsmachinerie-gebruikt-om-buitengerechtelijke-executies-uit-te-voeren ; en https://www.amnestyusa.org/blog/caterpillar-incs-role-in-human-rights-violations-in-the-owned-palestinian-territories/ .

[124] https://x.com/ytirawi/status/1855614179056439567.

[125] https://x.com/trackingisrael/status/1875627003426255102.

[126] https://x.com/trackingisrael/status/1886853187316912638.

[127] https://x.com/trackingisrael/status/1926731978256060869.

[128] www.whoprofits.org/companies/company/3772 .

gewonde Palestijnen levend. [129] In 2025 heeft Caterpillar nog eens miljoenen dollars veiliggesteld contract met Israël.130

46. De Koreaanse HD Hyundai131 en zijn gedeeltelijk in bezit zijnde dochteronderneming Doosan132, samen met de Zweedse Volvo Group133 en andere grote fabrikanten van zwaar materieel, worden al lang in verband gebracht met de vernieling van Palestijns bezit. Beide leveren materieel via exclusief gelicentieerde Israëlische dealers.134 De licentiehouder van Volvo is een bedrijf dat is opgenomen in de OHCHR-database en samen bezitten ze Merkavim Transportation Technologies Ltd., dat gepantserde bussen produceert die worden verkocht aan dienstverlenende kolonies.135 Sinds ten minste 2007 is Volvo Machinery is gebruikt om Palestijnse gebieden te verwoesten, waaronder Oost-Jeruzalem136 en Masafer Yatta.137 Al meer dan tien jaar worden HD Hyundai-machines gebruikt om Palestijnse huizen te slopen138 en verwoesten landbouwgrond, inclusief olijfgaarden.139 Na oktober 2023 heeft Israël het gebruik van de apparatuur van die bedrijven opgevoerd bij de stedelijke vernietiging van Gaza,140 onder meer bij het met de grond gelijk maken van Rafah141 en Jabalia,142 waarna het leger hun logo's onleesbaar heeft gemaakt.143

47. Deze bedrijven zijn de Israëlische markt blijven bevoorraden, ondanks het overvloedige bewijs van het criminele gebruik van deze machines door Israël en de herhaalde oproepen van mensenrechtenorganisaties om de banden te verbreken.144 Passieve leveranciers dragen doelbewust bij aan een systeem van verdringing.

B. Vervanging

48. Terwijl de bedrijven hebben bijgedragen aan de vernietiging van het Palestijnse leven in de bezette Palestijnse gebieden, hebben ze ook geholpen bij de opbouw van wat daarvoor in de plaats komt:

129 www.business-humanrights.org/en/latest-news/israelpalestine-israeli-army-bulldozers-allegedly-run-over-wounded-civilians-in-northern-gaza-co-did-not-respond/ .

130 https://media.defense.gov/2025/Mar/03/2003653977/-1/-1/1/PERSBERICHT%20-%20ISRAEL%2024-38%20CN.PDF.

131 www.whoprofits.org/companies/company/3771.

132 www.oemoffhighway.com/market-analysis/industry-news/news/21590588/hyundai-acquires-doosan; en www.hd-infracore.com/en/company/media/news-view/20175112.

133 www.whoprofits.org/companies/company/3644.

134 www.efco.co.il/en/hyundai/; en www.mct.co.il/en/history/.

135 www.mct.co.il/en/history/; www.merkavim.co.il/en/Project/34/Mars-Defender; www.youtube.com/watch?v=kgFrrZzpQXY; en www.egged.co.il/Bus-924-Daf.aspx ; www.egged.co.il/Bus-1001-Volvo-B12B.aspx (toegang van buiten Israël tot deze website en enkele andere websites waarnaar in dit rapport wordt verwezen, vereist het gebruik van een virtueel privénetwerk (VPN)).

136 A/67/379, par. 58–61; https://www.whoprofits.org//writable/uploads/publications/1668628326_d431e6ac8c4db6e661ba.pdf, pp. 22–27; en www.business-humanrights.org/en/latest-news/home-demolitions-in-beit-hanina-executed-with-volvo-and-hyundai-equipment-israel-the-owned-territories/.

137 https://stopthewall.org/2022/06/02/wie-helpt-Israel-corporate-complicity-in-masafer-yatta-ethnic- cleansing/.

138 www.whoprofits.org//writable/uploads/publications/1668628326_d431e6ac8c4db6e661ba.pdf.

139 www.whoprofits.org/publications/report/138.

140 www.972mag.com/israel-gaza-totale-stedelijke-vernietiging/; en https://x.com/YinonMagal/status/1917560269007470856.

141 https://x.com/ytirawi/status/1913376210790338961; https://tiktokgenocide.com/uploads/israelische-soldaten-filmen-hun-actieve-vernietiging-van-alles-in-rafah ; https://tiktokgenocide.com/uploads/4-israeli-excavators-destroying-buildings-othman-ibn-affan-street-rafah ; https://x.com/MiddleEastMnt/status/1852687041152045271; https://x.com/ytirawi/status/1913376210790338961?s=46&t=JH7WTzQ0dcUtXAxqglAAxw; https://x.com/PalinfoAr/status/1865994832922956257 (in het Arabisch); https://x.com/YinonMagal/status/1917560269007470856 (in het Hebreeuws).

142 https://x.com/trackingisrael/status/1877801096275431758; https://x.com/EyeonPalestine/status/1863159845504835630; en https://x.com/LockMona/status/1863220509690720647.

143 www.idf.il/en/mini-sites/idf-press-releases-israel-at-war/april-25-pr/the-golani-brigade-and-the-188th-armored-brigade-established-the-morag-corridor/ .

144 www.hrw.org/news/2004/11/21/israel-caterpillar-should-suspend-bulldozer-sales; en https://bdsmovement.net/news/hyundai-heavy-industries-end-complicity-with-apartheid.

het bouwen van koloniën en hun infrastructuur, het winnen en verhandelen van materialen, energie en landbouwproducten, en het brengen van bezoekers naar de koloniën alsof het gewone vakantiebestemmingen waren.
Na oktober 2023 hebben deze activiteiten geleid tot een ongekende groei van de nederzettingensector, waarbij bedrijven nog steeds profiteren van het creëren van levensomstandigheden die erop gericht zijn de Palestijnse bevolking te vernietigen. Dit gebeurt onder meer door de water-, elektriciteits- en brandstofvoorziening vrijwel volledig af te sluiten.

Bouw: woning op gestolen grond

49. Meer dan 371 kolonies en illegale buitenposten zijn gebouwd, van stroom voorzien en ermee gehandeld door bedrijven die de vervanging door Israël van de inheemse bevolking in de bezette Palestijnse gebieden mogelijk maken.145 In 2024 werd dit geïntensiveerd nadat het bestuur van de kolonies van het militaire naar het civiele bestuur overging en het budget van het Ministerie van Bouw en Huisvesting werd verdubbeld, met 200 miljoen dollar toegewezen aan de bouw van kolonies.146 Van november 2023 tot oktober 2024 stichtte Israël 57 nieuwe kolonies en buitenposten,147 met Israëlische en internationale bedrijven die machines, grondstoffen en logistieke ondersteuning leverden.

50. Graafmachines en zwaar materieel van Caterpillar, HD Hyundai en Volvo worden al minstens tien jaar gebruikt bij de bouw van illegale kolonies.148 De Duitse Heidelberg Materials AG149 heeft via haar dochteronderneming Hanson Israel bijgedragen aan de plundering van miljoenen tonnen dolomietgesteente uit de Nahal Raba-groeve op land dat in beslag is genomen van Palestijnse dorpen op de Westelijke Jordaanoever.150 In 2018 won Hanson Israel een openbare aanbesteding om materialen uit die groeve te leveren voor de bouw van de kolonie,151 en heeft sindsdien de groeve bijna uitgeput, wat heeft geleid tot voortdurende verzoeken om uitbreiding.152

51. Verschillende bedrijven hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van wegen en infrastructuur voor openbaar vervoer die van cruciaal belang zijn voor de vestiging en uitbreiding van de koloniën, en aan de verbinding ervan met Israël, terwijl de Palestijnen werden uitgesloten en gesegregeerd.153 De Spaans/Baskische Construcciones Auxiliar de Ferrocarriles154 hebben zich aangesloten bij een consortium met een bedrijf dat in de OHCHR-database is opgenomen om de rode lijn van de Jerusalem Light Rail te onderhouden en uit te breiden en de nieuwe groene lijn te bouwen.[155] terwijl andere bedrijven zich vanwege internationale druk hadden teruggetrokken.156 Deze lijnen omvatten 27 kilometer aan nieuwe spoorlijnen en 50 nieuwe stations op de Westelijke Jordaanoever, die de koloniën verbinden met West-Jeruzalem.157 Er zijn graafmachines en machines van Doosan en Volvo gebruikt,158 en het dochterbedrijf van Heidelberg leverde materialen voor een lightrailbrug.[159]

145 A/HRC/58/73, paragrafen 14 en 19.

146 Ibid., par. 16.

147 Ibid., paras. 14 en 19.

148 www.whoprofits.org//writable/uploads/publications/1668628326_d431e6ac8c4db6e661ba.pdf; https://corporateoccupation.org/2010/06/16/volvo-equipment-effective-tool-in-the-israeli-occupation-of-palestine/ ; en www.whoprofits.org/companies/company/3644.

149 www.whoprofits.org/companies/company/3840.

150 www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/israel0116_web2.pdf, pp. 45–49; www.somo.nl/wp-content/uploads/2020/02/ViolationsSetInStone-EN.pdf ; en https://media.business-humanrights.org/media/documents/files/documents/Heidelberg_Cement_response.pdf .

151 www.somo.nl/download/39733/, p. 31; en https://mr.gov.il/ilgstorefront/en/p/attachment/005056BF4DAB1EDA95D45E47A9EB211B/%D7%9E%D7%A1%D7%9E%D7%9B%D7%99%20%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9A (in het Hebreeuws).

152 https://mavat.iplan.gov.il/SV4/1/7000965865/310 (in het Hebreeuws); en www.heidelbergmaterials.com/sites/default/files/2024-05/Groepsbetalingsrapport%202023_engl_web.pdf, blz. 23.

153 www.whoprofits.org/companies/company/3958; en https://badil.org/cached_uploads/view/2021/04/19/wp23-sfi-1618823935.pdf, blz. 33–40.

154 https://bdsmovement.net/boycott-caf.

155 www.cafmobility.com/en/press-room/jerusalem-tram-project/.

156 www.jadaliyya.com/Details/38503; en https://pchrgaza.org/wp-content/uploads/2020/12/CAF-Submission_OHCHR_UN-database_-December-2020.pdf.

157 www.whoprofits.org/publications/report/161.

158 www.whoprofits.org//writable/uploads/publications/1668628326_d431e6ac8c4db6e661ba.pdf, blz. 60 en 72.

159 www.hanson-israel.com/Projects.

52. Vastgoedbedrijven verkopen onroerend goed in de koloniën aan Israëlische en internationale kopers. De wereldwijde vastgoedgroep Keller Williams Realty LLC heeft via haar Israëlische franchisenemer KW Israel160 vestigingen in de koloniën.161 In maart 2024 organiseerde Keller Williams via een andere franchisenemer, Home in Israel162, een vastgoedroadshow in Canada en de Verenigde Staten.

[163] gezamenlijk gesponsord met verschillende bedrijven die duizenden producten ontwikkelen en op de markt brengen appartementen in koloniën.164

De greep op natuurlijke hulpbronnen: broedplaats voor levensomstandigheden die erop gericht zijn te vernietigen

53. Sinds 1967 oefent Israël systematisch controle uit over de Palestijnse natuurlijke hulpbronnen en bouwt het infrastructuur waarmee de koloniën worden geïntegreerd in de Israëlische nationale systemen. Zo wordt de Palestijnse afhankelijkheid van die koloniën versterkt.

54. Toen de Israëlische minister van Defensie, Yoav Gallant, op 9 oktober 2023 een "volledige blokkade" van Gaza beval, waarbij water, elektriciteit en brandstof onmiddellijk werden afgesloten,165 werd deze geconstrueerde afhankelijkheid – bedoeld om het leven te verdringen en te controleren – ingezet voor genocide. Deze voorraden zijn nooit volledig hersteld, wat heeft bijgedragen aan het opzettelijk creëren van levensomstandigheden die erop gericht zijn de vernietiging van de Palestijnen als groep te bewerkstelligen.166 Dit is ook de reden waarom de greep op de hulpbronnen op de Westelijke Jordaanoever – die na oktober 2023 werd verscherpt – niet los kan worden gezien van de verwoesting die zich in Gaza voltrekt.167

Water

55. Israël dwingt Palestijnen om water te kopen dat afkomstig is uit twee belangrijke watervoerende lagen op hun eigen grondgebied, tegen opgeblazen prijzen en met een onregelmatige levering.168 Het Israëlische nationale waterbedrijf Mekorot heeft een watermonopolie in het bezette Palestijnse gebied.169 In Gaza voldoet meer dan 97 procent van het water uit de kustwatervoerende laag niet aan de waterkwaliteitsnormen van de Wereldgezondheidsorganisatie, waardoor inwoners voor het grootste deel van hun drinkwater afhankelijk zijn van Mekorot-pijpleidingen.170 Gedurende ten minste de eerste zes maanden na oktober 2023 liet Mekorot zijn pijpleidingen in Gaza draaien op 22 procent van zijn capaciteit, waardoor gebieden zoals Gaza-Stad 95 procent van de tijd zonder water zaten,171 en droeg zo actief bij aan de transformatie van water tot een instrument van genocide.172

Elektriciteit, gas en brandstof

56. Internationale energiebedrijven hebben de energie-intensieve Israëlische genocide aangewakkerd. Israël is afhankelijk van de import van brandstof en steenkool en onderhoudt een geïntegreerde energie-infrastructuur

160 https://kwri.kw.com/press/keller-williams-breidt-uit-naar-Frankrijk-Israël-Monaco-Nicaragua-en-Polen/.
161 www.madlan.co.il/madad-search/ÿÿÿÿÿ-ÿÿÿÿÿ-ÿÿÿÿÿÿÿ.
162 https://homeinisrael.com/nl/.
163 www.facebook.com/darren.rich.3/posts/10232240860188009 en ; www.linkedin.com/posts/darren-rich-81588551_dont-miss-out-on-our-israel-real-estate-activity-7167770842209226752-77iU/.
164 www.myisraelhome.com/new-project; www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1057208702869865&id=100057422350945&ref=embedpaal; en www.lustigman.co.il/har-homa; www.whoprofits.org/companies/company/4069 (in het

165 Hebreeuws). https://x.com/yoavgallant/status/1711335592942875097.
166 A/HRC/55/73, paragrafen 35–45 en 93; A/79/384, paragrafen 63 en 81 (b); en www.amnesty.org/en/documents/mde15/8668/2024/en/, blz. 123–201.
167 A/79/384, paragrafen 24–34, 59 en 67.
168 www.juragentium.org/topics/palestin/en/water.pdf; www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/11/the-occupation-of-water/; en www.alhaq.org/cached_uploads/download/2022/12/12/al-haq-report-2-1670826325.pdf.
169 www.whoprofits.org/publications/report/165; en www.alhaq.org/cached_uploads/download/alhaq_files/publications/Water-For-One-People-Only.pdf.
170 www.alhaq.org/cached_uploads/download/2022/12/12/al-haq-report-2-1670826325.pdf, blz. 15 en 16; en www.pcbs.gov.ps/post.aspx?lang=en&ItemID=5946.
171 https://policy-practice.oxfam.org/resources/water-war-crimes-how-israel-has-bewapend-water-in-zijn-militaire-campagne-in-ga-621609/ , blz. 5, 15 en 16.
172 www.hrw.org/sites/default/files/media_2024/12/gaza1224web.pdf; en www.alhaq.org/advocacy/26121.html.
173 www.iea.org/countries/israel/electricity.

die zowel Israël als het bezette Palestijnse gebied bedient, en die illegale kolonisten naadloos van stroom voorziet, terwijl de toegang van Palestijnen wordt gecontroleerd en geblokkeerd.174 De elektriciteitscentrale van Gaza leverde slechts 10 tot 20 procent van de elektriciteitsbehoefte van Gaza, waardoor het sterk afhankelijk is van brandstof voor generatoren en 10 Israëlische bevoorradingslijnen.175 Sinds oktober 2023 heeft Israël de energietoevoer naar het grootste deel van Gaza afgesloten.176 Zonder elektriciteit of brandstof stonden de meeste waterpompen,177 ziekenhuizen178 en transport op de rand van totale instorting;179 ingestorte sanitaire systemen hebben bijgedragen aan een opleving van polio;[180] en vitale ontziltingsinstallaties werden gedwongen te sluiten.181

57. Steenkool voor elektriciteitsproductie in Israël komt voornamelijk uit Colombia (60 procent van de Israëlische steenkoolimport in 2023-24);[182] Drummond Company, Inc., gevestigd in de Verenigde Staten, en het in Zwitserland gevestigde Glencore PLC zijn de belangrijkste leveranciers. Hun respectievelijke dochterondernemingen183 bezitten de mijnen en de drie havens die betrokken zijn bij de levering van 15 kolenzendingen aan Israël sinds oktober 2023, waaronder zes zendingen nadat Colombia de kolenexport naar Israël in augustus 2024 had stopgezet.184 Glencore was ook betrokken bij zendingen vanuit Zuid-Afrika;[185] Deze leveringen waren goed voor 15 procent van de Israëlische steenkoolimport in 2023 en 2024.186

58. De Amerikaanse Chevron Corporation, in consortium met het Israëlische NewMed Energy (een dochteronderneming van de in de OHCHR-database vermelde Delek Group), wint aardgas uit de 187 velden Leviathan en Tamar die het aan de Israëlische regering $ 453 miljoen aan royalty's heeft betaald; belastingen in 2023.188 Het consortium van Chevron levert meer dan 70 procent van de Israëlische energie consumptie.189 Chevron profiteert ook van zijn mede-eigendom van het oostelijke Middellandse Zee-gasveld pijpleiding,190 die door Palestijns maritiem gebied loopt, en van gasexportverkoop aan Egypte en Jordanië.191 De zeeblokkade van Gaza is verbonden met Israël, dat de Tamar-gasleiding beveiligt.

---

174 www.somo.nl/powering-injustice, pp. 3, 4 en 13; https://unctad.org/system/files/official- document/ gdsapp2019d2_en.pdf en TD/B/65(2)/3.

175 www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/dpal/dv/background_note_hala/background_note_halaen.pdf; en https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/impact-electricity-crisis-humanitarian-living-conditions-gaza.

176 www.hrw.org/report/2024/12/19/extermination-and-acts-genocide/israel-deliberately-depriving-palestinians-gaza ; en www.ochaopt.org/page/gaza-strip-electricity-supply.

177 www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-7.

178 www.doctorswithoutborders.org/latest/gaza-hundreds-patients-inclusive-newborns-risk-multiple-hospitals-run-low-fuel ; en www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-290-gaza-strip.

179 www.actionaidusa.org/news/because-there-is-no-fuel-a-lot-of-our-services-are-affected-fuel-shortages-push-hospitals-in-gaza-to-the-brink-of-collapse-with-people-facing-dehydration-disease-and-starvatio/ .

180 Samer Abuzerr en anderen, “Heropleving van polio tijdens het conflict in Gaza”, *Oostelijk Middellandse Zeegebied Gezondheidstijdschrift,* vol. 31, nr. 2 (2025).

181 www.amnesty.org/en/latest/news/2025/03/israels-decision-to-cut-off-electricity-supply-to-gaza-desalination-plant-cruel-and-unlawful/ ; en www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/gaza-humanitarian-response-update-24-june-7-july-2024.

182 www.somo.nl/powering-injustice/, blz. 28; https://www.spglobal.com/commodity-insights/en/news-research/latest-news/coal/061024-colombian-thermal-coal-miners-may-oppose-proposed-export-ban-to-israel.

183 Drummond: https://drummondco.com/our-products/coal/mines; www.puertonuevo.com.co/en/; Glencore: www.cerrejon.com/en/our-operation; en vertrouwelijke indiening.

184 www.mincit.gov.co/normatividad/decretos/2024/decreto-1047-del-14-de-agosto-de-2024.

185 www.glencore.com/south-africa/who-are-we.

186 www.somo.nl/powering-injustice/, blz. 29; https://rbct.co.za/who-we-are/; en www.passblue.com/2025/04/21/coal-from-south-africa-keeps-flowing-to-israel-despite-the-icj-genocide-case/.

187 https://israel.chevron.com/nl/onze-bedrijven.

188 www.sec.gov/Archives/edgar/data/93410/000009341024000050/cvx-20231231.htm.

189 https://israel.chevron.com/en/our-businesses; en www.gov.il/BlobFolder/generalpage/dochmeshek/he/Files_doch_meshek_hashmal_2023_24_en_Pua_Rapport.pdf, blz. 27.

190 www.chevron.com/newsroom/2023/q2/dormant-natural-gas-station-roars-back-to-life; En https://afsc.org/chevron-brandstof-voor-Israëlische-apartheid-en-oorlogsmisdaden.

191 www.reuters.com/business/energy/israeli-natural-gas-exports-egypt-jordan-up-134-2024-2025-03-05/.

en de gasleiding in het oostelijke Middellandse Zeegebied.192 In een tijd van toenemende wreedheid, de Het Britse bedrijf BP PLC breidt zijn betrokkenheid bij de Israëlische economie uit, met de in maart 2025 bevestigde exploratielicenties, die BP in staat stellen om Palestijnse maritieme gebieden te verkennen die illegaal door Israël worden geëxploiteerd.193

59. BP en Chevron leveren ook de grootste bijdrage aan de Israëlische import van ruwe olie, als grote eigenaren van respectievelijk de strategische Azerbeidzjaanse Bakoe-Tbilisi-Ceyhan-pijpleiding194 en de Kazachstaanse Kaspische Zee, Pijpleidingconsortium, [195] en van de daarmee verbonden olievelden.196 Elk conglomeraat leverde tussen oktober 2023 en juli 2024 effectief 8 procent van de Israëlische ruwe olie, [197] Aangevuld met ruwe olieleveringen vanuit Braziliaanse olievelden, waarin Petrobras de grootste belangen heeft,198 en militaire vliegtuigbrandstof.199 Olie van deze bedrijven bevoorraadt twee raffinaderijen in Israël. Vanuit de raffinaderij in Haifa bevoorraden twee in de OHCHR-database opgenomen bedrijven hun benzinestations in heel Israël en de bezette Palestijnse gebieden, inclusief de koloniën.200 en het leger, via door de overheid toegekende contracten. [201] Vanuit de raffinaderij in Ashdod levert een dochteronderneming van het in de OHCHR-database opgenomen bedrijf Paz Retail and Energy Ltd. kerosine aan de Israëlische luchtmacht202 die in Gaza opereert.

60. Door Israël te voorzien van steenkool, gas, olie en brandstof dragen bedrijven bij aan de civiele infrastructuur die Israël gebruikt om permanente annexatie te bewerkstelligen en die nu als wapen wordt ingezet bij de vernietiging van Palestijns leven in Gaza. Dezelfde infrastructuur waar deze bedrijven middelen aan leveren, heeft het Israëlische leger en zijn energie-intensieve, op technologie gebaseerde De ogenschijnlijk civiele aard van dergelijke infrastructuur ontslaat een bedrijf niet van verantwoordelijkheid.204

De vruchten van illegaliteit verhandelen

Agrarische sector

61. De landbouwindustrie heeft gefloreerd dankzij het door Israël geleide extractivisme en landroof, waarbij goederen en technologieën werden geproduceerd die de belangen van de Israëlische kolonisten dienden, de marktdominantie werd uitgebreid en mondiale investeringen werden aangetrokken, terwijl de Palestijnse voedselsystemen werden uitgeroeid en de ontheemding werd versneld.205

[192] www.somo.nl/beneath-troubled-waters/, blz. 7–9; en www.alhaq.org/cached_uploads/download/alhaq_files/publications/Annexing.Energy.pdf, blz. 49–57.
193 Indiening 2.17; en www.offshore-technology.com/news/israel-awards-exploration-licences-to-bp-socar-newmed.
[194] www.bp.com/en_az/azerbaijan/home/who-we-are/operationsprojects/pipelines/btc.html.
[195] www.cpc.ru/en/about/Pages/shareholders.aspx.
[196] https://oilchange.org/wp-content/uploads/2024/08/behind-the-barrel-august-2024-v3.pdf, blz. 5 en 6.
[197] Ibid., blz. 6 en 7.
[198] https://docs.datadesk.eco/public/976ce7dcf00743dc/; www.offshore-energy.biz/petrobras-cleared-to-combine-two-offshore-fields-after-7-years/ ; www.offshore-technology.com/projects/guaraoilfield/; www.offshore-technology.com/projects/tupi-oilfield/; www.offshore-technology.com/marketdata/oil-gas-field-profile-iracema-norte-conventional-oil-field-brazil/ ; en www.offshore-technology.com/projects/buzios-formerly-franco-field-cesso-onerosa-region-santos-basin/ .
[199] www.somo.nl/fuelling-the-flamesin-gaza/; En www.amnesty.org/en/documents/mde15/012/2009/en/.
[200] www.sonolenergy.com/Terminal_and_Pipelines; https://ir.delek-group.com/wp-content/uploads/2021/04/Delek-Group-2020-Jaarverslag.pdf , blz. A278–A282; en https://docs.datadesk.eco/public/976ce7dcf00743dc/.
[201] /.ÿÿÿÿÿÿ-ÿÿÿ/ÿÿÿÿ-ÿÿÿÿÿÿ-ÿÿÿ-ÿ/ÿÿÿÿÿ-ÿÿÿ/ÿÿÿÿÿ-ÿÿÿ-ÿÿÿ-ÿÿÿ-ÿÿÿÿ-ÿÿÿÿ/il.idf.www://https
[202] www.somo.nl/powering-injustice/, p. 17; https://corporatecms.paz.co.il/media/zdhljnz1/2024-annual-report-paz-retail-and-energy-ltdpdf.pdf; en https://paz.co.il/Uploads/investortools/ENGLISH/financeEng/2023/QR3-2023/PAZ%20OIL%20COMPANY%20LTD%20Q3.2023.pdf, blz. B-3.
[203] https://media.un.org/unifeed/en/asset/d333/d3334996.
[204] Zie bijvoorbeeld https://londonminingnetwork.org/2024/06/glencore-showing-improvement-in-self-presentation/ .
[205] Timothy Seidel, “Kolonialisme van kolonisten en landgebonden strijd in Palestina: op weg naar een dekoloniale politieke economie” in *Political Economy of Palestine,* Tartir, Dana en Seidel, red.; en Nahla Abdo,

62. Tnuva, het grootste voedselconglomeraat in Israël, is nu voor het grootste deel in handen van de Chinese Bright Food (Group) Co., Ltd.,[206] heeft landonteigening aangewakkerd en ervan geprofiteerd. Tnuva's De voorzitter erkende dat "de landbouw … in het algemeen en de zuivelindustrie in het bijzonder een strategische hulpbron en een belangrijke pijler in de nederzettingensector zijn". 207 Israël heeft kibboetsen en landbouwposten gebruikt om Palestijns land in beslag te nemen en Palestijnen te vervangen. 208
Bedrijven als Tnuva helpen door producten uit deze koloniën te betrekken,209 en exploiteren vervolgens de daaruit voortvloeiende Palestijnse markt210 om marktdominantie op te bouwen.211 De Palestijnse afhankelijkheid van de Israëlische zuivelindustrie is in het decennium na de vernietiging met 160 procent toegenomen.
de zuivelindustrie in Gaza in 2014 die door Israël werd getroffen, wat neerkomt op sectorverliezen die naar schatting op 100.000 worden $43 miljoen.[212] geschat. Tnuva heeft het verlies van de markt in Gaza geabsorbeerd,213 maar heeft nagelaten zijn aanzienlijke invloed aan te wenden om de situatie te beïnvloeden.

63. Netafim, een wereldleider op het gebied van druppelirrigatietechnologie, nu voor 80 procent in handen van het Mexicaanse bedrijf Orbia Advance Corporation,214 heeft zijn agritech ontworpen in samenwerking met Terwijl het een wereldwijd imago van de expansiedrang van Israël.[215] duurzaamheid behoudt,216
De technologie van Netafim heeft intensieve exploitatie van water en land op de Westelijke Jordaanoever mogelijk gemaakt,217 de Palestijnse natuurlijke hulpbronnen verder uitputten, terwijl ze worden verfijnd door samenwerking met Israëlische militaire technologiebedrijven.218 In de Jordaanvallei hebben door Netafim ondersteunde irrigatiesystemen de Israëlische landbouwuitbreiding mogelijk gemaakt,219 terwijl Palestijnse boeren geen water krijgen220
en met 93 procent niet-geïrrigeerd land221 – worden ze verdrongen, waardoor ze niet kunnen concurreren met de Israëlische productie.222 Bovendien dreigen dergelijke irrigatietechnieken de rivier de Jordaan en de Dode Zee uit te putten.223

"Koloniaal kapitalisme en agrarische sociale structuur: Palestina – een casestudy", *Economic and Political Weekly,* vol. 26, nr. 30 (1991).

206 www.fbclawyers.com/news/sale-of-control-stake-in-tnuva-to-bright-food-completed/.

207 en ; /ÿÿÿÿÿ-ÿÿÿÿÿ-ÿÿÿ-ÿÿÿÿÿ-ÿÿÿ-ÿÿÿÿÿÿÿ/news/il.co.tnuva.www www.calcalistech.com/ctechnews/article/bjekvgukc.

208 https://badil.org/phocadownloadpap/badil-new/publications/research/in-focus/EtzionBloc-IsraeliAnnexation.pdf , pp. 35–37, 39, 60 en 61; en https://badil.org/phocadownload/Badil_docs/publications/handbook2013eng.pdf.

209 A/70/406 en A/70/406/Corr.1, par. 23.

210 http://www.whoprofits.org/companies/company/3994; https:// www.whoprofits.org/publications/report/33?the-land-of-milk-and-money-the-israeli-dairy-industry-and-the-occupation; https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/1cf6af5c-e6a0-415f-b1dc-c54abbe300ba/content ; en https:// www.un.org/unispal/document/auto-insert-209842/.

211 www.jpost.com/israel-news/article-799407; en www.statista.com/statistics/1546219/israel-top-fmcg-supplier-by-market-share/.

212 https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/bn-dairy-sector-gaza-strip-190117-en.pdf ; en https://tradingeconomics.com/palestine/imports/dairy-products-eggs- honey-edible-products.

213 www.jpost.com/israel-news/article-799407and https:// www.pcbs.gov.ps/statisticsIndicatorsTables.aspx?lang=en&table_id=4185.

214 www.orbia.com/493a04/siteassets/5.-investor-relations/annual-general-meetings/2024/en/punto-1.2-geconsolideerde-gecontroleerde-fs-2023-engels.pdf, blz. 41.

215 www.whoprofits.org/writable/uploads/publications/1668633368_b1cc7601fe5ac87a92b9.pdf.

216 Overweeg: Sarah Salazar Hughes, Stepha Velednitsky en Amelia Arden Green, "Greenwashing in Palestine/Israel: settler colonialism and environmental injustice in the age of climate catastrophe", *Environment and Planning E: Nature and Space,* vol. 6, nr. 1 (2022); en www.gov.il/BlobFolder/generalpage/facts-about-israel- 2018/en/ English_ABOUT_ISRAEL_PDF_Water.pdf.

217 Indiening 4.4.

218 https://israelagri.com/netbeat-het-eerste-irrigatiesysteem-met-een-brein/.

219 www.whoprofits.org//writable/uploads/old/uploads/2020/03/Netafim-Final.pdf, blz. 2 en 3.

220 www.alhaq.org/cached_uploads/download/2022/12/12/al-haq-report-2-1670826325.pdf, blz. 38.

221 TD/B/64/4, paragraaf 11.

222 https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/1cf6af5c-e6a0-415f-b1dc- c54abbe300ba/ content, blz. 41.

223 Zie www.latimes.com/world-nation/story/2021-04-15/the-dead-sea-is-dying-drinking-water-is-schaarse-jordanië-wordt-geconfronteerd-met-een-klimaatcrisis; en https://www.npr.org/2022/11/27/1139307729/the-dead-sea-is-drying-up-because-of-overexploitation-and-climate-change.

64. Bedrijven zoals Tnuva en Netafim blijven voedselzekerheid voor Israëliërs creëren,224 terwijl het voedselsysteem waartoe zij behoren voedselonzekerheid – en zelfs hongersnood – voor anderen veroorzaakt. Netafim profileert zich als een duurzame innovator en perfectioneert eeuwenoude technieken van koloniale uitbuiting.

Wereldwijde detailhandel

65. Israëlische producten, inclusief die uit de koloniën, overspoelen de wereldmarkt via grote retailers,225 vaak zonder enige controle. Om de groeiende weerstand te ontlopen, verhullen bedrijven de herkomst door middel van misleidende etiketten, barcodes en vermenging in de toeleveringsketen,226 waardoor de producten in feite klaar zijn voor de schappen.

66. Wereldwijde logistieke giganten zoals AP Moller – Maersk A/S zijn integraal onderdeel van dit ecosysteem; Jarenlang hebben ze goederen vanuit de koloniën en in de OHCHR-database opgenomen bedrijven rechtstreeks naar de Verenigde Staten227 en andere markten verscheept.228

67. In veel landen wordt geen onderscheid gemaakt tussen producten uit Israël en die uit de koloniën. Zelfs in de Europese Unie, waar etikettering verplicht is,229 mogen deze goederen nog steeds op de markt worden gebracht,230 en wordt de verantwoordelijkheid bij de onwetende consument gelegd. Gezien de illegaliteit van de koloniën volgens het internationaal recht, zouden deze producten helemaal niet verhandeld mogen worden.

68. Supermarktketens,231 waaronder veel die in de OHCHR-database staan, en e-commerceplatforms zoals Amazon.com232 opereren rechtstreeks in de koloniën, houden hun economie in stand, maken hun expansie mogelijk en nemen deel aan de apartheid door middel van discriminerende dienstverlening.

Beroepstoerisme

69. Grote online reisplatforms, die door miljoenen mensen worden gebruikt om accommodaties te reserveren, profiteren van de bezetting door toerisme te verkopen dat de koloniën in stand houdt, Palestijnen uitsluit, kolonistenverhalen promoot en annexatie legitimeert.

70. Booking Holdings Inc. en Airbnb, Inc. vermelden accommodaties en hotelkamers in Israëlische koloniën. Booking.com heeft het aantal vermeldingen op de Westelijke Jordaanoever meer dan verdubbeld – van 26 in 2018233 naar 70 in mei 2023234 – en het aantal vermeldingen in Oost-Jeruzalem verdrievoudigd naar 39 in het jaar na oktober 2023.235 Airbnb heeft ook zijn koloniale winstbejag versterkt, van 139 in 2018233 naar 70 in 2018234.

224 www.calcalistech.com/ctechnews/article/bjekvgukc.

225 https://www.alhaq.org/cached_uploads/download/alhaq_files/publications/Feasting-on-the-occupation.pdf ; https://www.icjpalestine.com/2024/12/13/as-supermarkets-gear-up-for-christmas-windfall-icjp-calls-on-the-government-to-review-supermarkets-complicity-in-illegal-israeli-settlement-trade/; en https://www.somo.nl/wp-content/uploads/2018/06/Wat-weten-we-over-de-producten-van-de-Nederlandse-supermarkten.pdf .

226 https://eumep.org/wp-content/uploads/EuMEP_research_settlement_product_origin_v2.pdf; inzending 3.4.1; en www.qcea.org/wp-content/uploads/2012/08/bp-eusettlementtrade-version2-en- aug-2012.pdf.

227 www.maersk.com/local-information/europe/israel En https://static1.squarespace.com/static/664aed65d320123f2b3ab647/t/6791e493ef0cd438e6e6b314/1737614484665/PYM-Maersk-SettlementExports-Report-01222025.pdf.

228 Overweeg https://www.maersk.com/news/articles/2025/03/18/maersk-statement-on-military-related-vrachtzendingen.

229 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52015XC1112(01); https://taxation-customs.ec.europa.eu/eu-israel-technical-arrangement_en ; En https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-11/cp190140nl.pdf.

230 www.amnesty.eu/news/israel-opt-ban-eu-trade-and-business-with-israels-illegal-settlements-in-the-occupation-palestinian-territory/ .

231 Zie bijvoorbeeld www.carrefour.com/sites/default/files/2022-03/Press%20release%20-Carrefour-partnerschap met Electra Consumer Products.pdf.

232 www.timesofisrael.com/amazon-delivering-for-free-to-settlements-but-not-to-palestinians-report/.

233 www.hrw.org/report/2018/11/20/bed-and-breakfast-stolen-land/tourist-rental-listings-west-bank- settlements.

234 www.somo.nl/booking-com-beschuldigd-van-het-witwassen-van-winsten-uit-israeli-oorlogsmisdaden-in-palestijn/.

235 www.somo.nl/aanvullend-bewijs-ingediend-tegen-booking-com-voor-winstmaken-uit-illegale-settlements/.

noteringen in 2016236 tot 350 in 2025237 met een commissie van maximaal 23 procent. [238] Deze vermeldingen houden verband met het beperken van de toegang van Palestijnen tot land en het in gevaar brengen van nabijgelegen dorpen.239 In Tekoa, Airbnb maakt promotie van een "warme en liefdevolle gemeenschap" door kolonisten mogelijk, [240] het vergoelijken van het geweld van kolonisten in het naburige Palestijnse dorp Tuqu'. [241]

71. Booking.com en Airbnb staan sinds 2020 in de OHCHR-database.
Booking.com mag accommodaties dan wel labelen als "Palestijns grondgebied, Israëlische nederzetting", maar het bedrijf blijft profiteren van de koloniën en wordt geconfronteerd met strafrechtelijke aanklachten in het Koninkrijk der Nederlanden voor het witwassen van opbrengsten.242 Airbnb haalde in 2018 kortstondig illegale kolonieaccommodaties van de lijst243 maar keerde onder druk van koers terug en doneert nu de winst aan "humanitaire" doelen en zet koloniale winstbejag om in humanitaire witwaspraktijken. [245]

C. Mogelijkheden

72. Een lijst van faciliterende factoren – financiële, onderzoeks-, juridische, advies-, media- en reclamebureaus246 – die al lange tijd betrokken zijn bij het in stand houden van de koloniale bezetting door middel van kennis, verhalen, vaardigheden en investeringen, blijft een economie die in een genocidale modus opereert, ervan profiteren en deze normaliseren. Deze sectie richt zich slechts op twee belangrijke faciliterende factoren: de financiële en academische sector.

Financiering van de overtredingen

73. De financiële sector kanaliseert cruciale financiering naar zowel de staat als de zakelijke actoren die achter de Israëlische bezetting en apartheid zitten, ondanks het feit dat veel bedrijven in de sector zich hebben gecommitteerd aan de Principles for Responsible Investment247 en het Global Compact van de Verenigde Naties.248

74. Als belangrijkste financieringsbron voor de Israëlische staatsbegroting hebben staatsobligaties een cruciale rol gespeeld bij de financiering van de aanhoudende aanval op Gaza. Tussen 2022 en 2024 groeide het Israëlische militaire budget van 4,2 procent naar 8,3 procent van het bbp, waardoor het overheidstekort op 6,8 procent uitkwam.249 Israël financierde deze snel oplopende begroting door de uitgifte van obligaties te verhogen, waaronder $ 8 miljard in maart 2024250 en $ 5 miljard in februari 2025251 , naast uitgiftes op de binnenlandse markt voor nieuwe shekels.252 Enkele van 's werelds grootste banken, waaronder BNP Paribas Fortis,

236 www.hrw.org/report/2018/11/20/bed-and-breakfast-stolen-land/tourist-rental-listings-west-bank- settlements.

237 www.theguardian.com/world/ng-interactive/2025/feb/27/seized-settled-let-how-airbnb-and-bookingcom-help-israelis-make-money-from-stolen-palestinian-land .

238 https://www.airbnb.com/help/article/1857.

239 www.alhaq.org/FAI-Unit/25389.html.

240 www.airbnb.co.uk/rooms/686717213082897272.

241 www.nytimes.com/2024/06/01/world/middleeast/west-bank-settlers-land-tuqu-takoa.html; En A/79/347.

242 www.somo.nl/booking-com-beschuldigd-van-het-witwassen-van-winsten-uit-Israëlische-oorlogsmisdaden-in-Palestina/; en https://elsc.support/news/booking-com-sued-for-profits-from-israeli-war-crimes-in-palestine.

243 https://news.airbnb.com/listings-in-disputed-regions/.

244 www.timesofisrael.com/us-jews-sue-airbnb-for-delisting-rentals-at-west-bank-settlements/.

245 https://news.airbnb.com/update-listings-disputed-regions/.

246 Zie bijvoorbeeld https://www.washingtonpost.com/national-security/2025/06/03/gaza-humanitarian-fund-bcg/ .

247 www.unpri.org/over-ons/wat zijn de principes voor verantwoord investeren.

248 https://unglobalcompact.org/wat-is-gc/missie/principes.

249 https://boi.org.il/media/3gpniqjj/chap-6-2024.pdf (in het Hebreeuws), p. 133.

250 www.gov.il/en/pages/press_06032024; en https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/52749/000110465924031445/tm247783-2_424b5.htm.

251 www.sec.gov/Archives/edgar/data/52749/000110465925012805/tm255845-2_424b5.htm; en www.banktrack.org/news/seven_underwriters_of_war_bonds_instrumental_in_enabling_israel_s_assault_on_gaza_nieuw_onderzoek_vindt.

252 www.gov.il/en/departments/topics/subsubject-local-debt/govil-landing-page.

Paribas253 en Barclays254 kwamen tussenbeide om het vertrouwen in de markt te vergroten door deze internationale en binnenlandse staatsobligaties te garanderen, waardoor Israël de rentepremie binnen de perken kon houden, ondanks een kredietverlaging.255 Vermogensbeheerders – waaronder Blackrock ($68 miljoen), Vanguard ($546 miljoen) en Allianz's vermogensbeheerdochter PIMCO ($960 miljoen)256 – behoorden tot de minstens 400 beleggers uit 36 landen die deze kochten.257 Ondertussen verzorgt de Development Corporation for Israel (dat wil zeggen, Israel Bonds)258 een obligatie-aankoopdienst voor de Israëlische overheid voor buitenlandse particulieren en andere investeerders.259 De Development Corporation for Israel heeft haar jaarlijkse obligatieverkoop verdrievoudigd en heeft sinds oktober 2023 bijna 5 miljard dollar naar Israël gesluisd,260 terwijl investeerders de mogelijkheid wordt geboden om het rendement op de obligatie-investeringen te sturen naar liefdadigheidsinstellingen die het Israëlische leger261 en de koloniën steunen.262

75. Deze financiële instellingen sluizen miljarden dollars naar staatsobligaties en bedrijven die direct betrokken zijn bij de Israëlische bezetting en genocide. Blackrock (en dochteronderneming iShares263) en Vanguard behoren tot de grootste institutionele beleggers in veel bedrijven en houden deze aandelen aan voor distributie over hun indexen van beleggingsfondsen en elektronisch verhandelde fondsen (ETF's). Blackrock is de tweede grootste institutionele belegger in Palantir (8,6 procent), Microsoft (7,8 procent), Amazon.com (6,6 procent), Alphabet (6,6 procent) en IBM (8,6 procent), en de derde grootste in Lockheed Martin (7,2 procent) en Caterpillar (7,5 procent); Vanguard is de grootste institutionele belegger in Caterpillar (9,8 procent), Chevron (8,9 procent) en Palantir (9,1 procent), en de tweede grootste in Lockheed Martin (9,2 procent) en Elbit Systems (2,0 procent).264 Door hun vermogensbeheer impliceren zij

universiteiten, pensioenfondsen en gewone burgers die hun spaargeld passief beleggen door de aankoop van hun fondsen en elektronisch verhandelde fondsen.[265] Voor hun beleggingsbeslissingen vertrouwen deze bedrijven vaak op benchmarkindices, zoals FTSE All-World ex-US, JP Morgan $ EM Corp Bond UCITS en MSCI ACWI UCITS,266 die zijn ontwikkeld door financiële dienstverleners.

76. Wereldwijde verzekeringsmaatschappijen, waaronder Allianz en AXA, investeren ook grote bedragen in aandelen en obligaties die betrokken zijn bij de bezetting en genocide, deels als kapitaalreserves voor claims van polishouders en wettelijke vereisten, maar vooral om rendement te genereren. Allianz

253 www.sec.gov/Archives/edgar/data/52749/000110465924031445/tm247783-2_424b5.htm; en www.gov.il/en/pages/press_06032024.

254 www.gov.il/BlobFolder/dynamiccollectorresultitem/pd-ranking-2025/en/files-eng_Primary-Dealers-Ranking_RankingPDs2025-1.pdf.

255 http://www.ft.com/content/90cb26d2-fff5-43d7-a847-d61a751478fa; www.reuters.com/world/middle-east/moodys-cuts-israels-rating-warns-drop-junk-2024-09-27/; www.spglobal.com/ratings/en/research/articles/231024-research-update-israel-outlook-revised-to-negative-on-geopolitical-risks-aa-ratings-affirmed-12892616; en https://en.globes.co.il/en/article-fiitch-cuts-israels-credit-rating-with-negative-outlook-1001486569.

256 www.banktrack.org/news/seven_underwriters_of_war_bonds_instrumental_in_enabling_israel_s_ass ault_on_gaza_nieuw_onderzoek_vindt.

257 www.gov.il/en/pages/press_06032024.

258 www.sec.gov/Archives/edgar/data/52749/000110465925018872/tm257868d1_fwp.htm; en https://israelbondsintl.com/pdf/2024InformationMemorandum.pdf.

259 https://brokercheck.finra.org/firm/summary/11148; https://littlesis.org/news/us-state-and-local-treasuries-hold-at-least-1-6-billion-in-israel-bonds/; en www.dropsitenews.com/p/israel-bonds-biden-gaza-moodys .

260 https://israelbonds.com/; en https://israelbondsintl.com/official-doc/ Final_Terms_Registered_Bonds.pdf#page=7, p. 14.

261 https://www.fidf.org/wp-content/uploads/2025/02/FIDF-Israel-Bonds-Instructions.pdf.

262 www.israelbonds.com/PDFs/OrgsforDonationsList.aspx.

263 http://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1364742/000119312511050218/dex211.htm.

264 Per 13 mei 2025, https://finance.yahoo.com/.

265 www.justetf.com/en/.

266 Zie bijvoorbeeld https://investor.vanguard.com/investment-products/etfs/profile/veu.

AXA bezit ten minste $ 7,3 miljard267 en AXA investeert, ondanks enkele desinvesteringsbeslissingen268, nog steeds ten minste $ 4,09 miljard269 in de bedrijven die in dit rapport worden genoemd. Hun verzekeringspolissen dekken ook de risico's die andere bedrijven noodzakelijkerwijs nemen wanneer ze actief zijn in Israël en de bezette Palestijnse gebieden, waardoor mensenrechtenschendingen270 kunnen worden gepleegd en de operationele omgeving "gederiskeerd" kan worden.271

77. Staatsinvesteringsfondsen en pensioenfondsen zijn ook belangrijke financiers. Het grootste staatsinvesteringsfonds ter wereld, het Noorse Staatspensioenfonds, beweert de meest uitgebreide ethische richtlijnen ter wereld te hebben.[272] Na oktober 2023 is het Fonds verhoogd zijn investering in Israëlische bedrijven met 32 procent verhoogd tot $ 1,9 miljard. Eind 2024 had het Fonds $ 121,5 miljard – 6,9 procent van zijn totale waarde – alleen al geïnvesteerd in de in dit rapport genoemde bedrijven.273 De Caisse de dépôt et placement du Québec, die de Canadese dollar beheert 473,3 miljard ($328,9 miljard)274 in pensioenfondsen voor zes miljoen Canadezen, heeft bijna Can$ 9,6 miljard ($6,67 miljard) werd geïnvesteerd in de bedrijven die in het huidige rapport worden genoemd,275 ondanks het duurzame investeringsbeleid en het mensenrechtenbeleid.276 Van 2023 tot 2024 werd de investering in Lockheed Martin bijna verdrievoudigd, de investering in Caterpillar verviervoudigd en de investering in HD Hyundai vertienvoudigd.277

78. De financiële sector biedt bedrijven ook toegang tot financiering via leningen en door hun schulden te garanderen, zodat ze deze op de private obligatiemarkt kunnen verkopen. Van 2021 tot 2023 was BNP Paribas een toonaangevende Europese financier van de wapenindustrie die Israël bevoorraadde, en verstrekte het onder meer $ 410 miljoen aan leningen aan Leonardo,278 naast $ 5,2 miljard aan leningen en garanties voor bedrijven die in de OHCHR-database zijn genoteerd.279 Evenzo verstrekte Barclays in 2024 $ 2 miljard aan leningen en garanties aan bedrijven die in de OHCHR-database zijn genoteerd.[280] $862 miljoen aan Lockheed Martin en $228 miljoen aan Leonardo.281

79. Deze directe investering wordt ondersteund door de keuze van financiële adviesbureaus en verenigingen voor verantwoord beleggen om bij hun beoordeling van investeringen op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur (ESG) geen rekening te houden met mensenrechtenschendingen in de bezette Palestijnse gebieden.282 Hierdoor kunnen verantwoorde/ethische beleggingsfondsen milieuvriendelijk, sociaal en bestuurlijk blijven.

267 https://13f.info/13f/000095012325004403/compare/000095012325004616; https://13f.info/13f/000095012325004032/compare/000095012323009998; En https://dontbuyintooccupation.org/dbio-data-2024/.

268 https://actions.eko.org/a/axa-investeringen-in-israëlische-banken-financieren-oorlogsmisdaden.

269 https://13f.info/13f/000089842725000009/compare/000089842723000021; En https://dontbuyintooccupation.org/dbio-data-2024/.

270 https://boycottbloodyinsurance.org/wp-content/uploads/2025/03/Ensuring-Genocide-Report.pdf. Zie ook www.whoprofits.org/publications/report/55?insuring-dispossession.

271 Denk aan Elliot Dolan-Evans, *Making War Safe for Capitalism* (Bristol University Press, binnenkort te verschijnen) 2025).

272 www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/videoarkiv/Arkiv-TV-sender/?meid=11482&del=1&msid=8539 (in het Noors).

273 www.nbim.no/en/investments/all-investments/#/.

274 https://www.cdpq.com/en/investments.

275 www.cdpq.com/sites/default/files/medias/pdf/en/ra/2024_cdpq_add_information.pdf.

276 https://perf.cdpq.com/sites/default/files/medias/pdf/nl/beleid_duurzaam_beleggen_2021.pdf ; En www.cdpq.com/sites/default/files/medias/pdf/en/policy_human_rights.pdf.

277 www.justpeaceadvocates.ca/cdpq-2024-report/2/; www.cdpq.com/sites/default/files/medias/pdf/en/ra/2024_cdpq_add_information.pdf; En www.cdpq.com/sites/default/files/medias/pdf/en/ra/2023_cdpq_add_information.pdf.

278 https://paxforpeace.nl/wp-content/uploads/sites/2/2024/06/De-bedrijven-bewapenen-Israël-en-hun-financiers-juni-2024.pdf .

279 https://dontbuyintooccupation.org/dbio-data-2024/.

280 https://dontbuyintooccupation.org/dbio-data-2024/.

281 https://paxforpeace.nl/wp-content/uploads/sites/2/2024/06/De-bedrijven-bewapenen-Israël-en-hun-financiers-juni-2024.pdf .

282 Zie bijvoorbeeld www.morningstar.com/company/anti-israel-bias-concerns-progress.

sociaal en bestuurlijk compliant, ondanks het investeren in Israëlische staatsobligaties en in aandelen van bedrijven die betrokken zijn bij schendingen in de bezette Palestijnse gebieden.283

80. Deze hele omgeving heeft een recordstijging van 179 procent mogelijk gemaakt in de aandelenkoersen van de bedrijven die genoteerd staan op de effectenbeurs van Tel Aviv, uitgedrukt in Amerikaanse dollars, sinds het begin van de aanval op Gaza, wat neerkomt op een winst van 157,9 miljard dollar.284

81. Op geloof gebaseerde liefdadigheidsinstellingen zijn ook belangrijke financiële facilitators geworden van illegale projecten, waaronder in de bezette Palestijnse gebieden, en ontvangen vaak belastingaftrek in het buitenland ondanks strikte regelgeving voor liefdadigheidsinstellingen.285 Het Joods Nationaal Fonds (KKL-JNF) en zijn ruim twintig aangesloten organisaties financieren de uitbreiding van kolonisten en projecten met militaire banden.286 Sinds oktober 2023 hebben platforms zoals Israel Gives belastingaftrekbare crowdfunding in 32 landen mogelijk gemaakt voor Israëlische militaire eenheden en kolonisten.287 De in de Verenigde Staten gevestigde Christian Friends of Israeli Communities,288 de Nederlandse Christenen voor Israël289 en wereldwijde aangesloten organisaties290 hebben in 2023 meer dan 12,25 miljoen dollar overgemaakt291 naar verschillende projecten die koloniën ondersteunen, waaronder projecten die extremistische kolonisten opleiden.292

Kennisproductie en schendingslegitimatie

82. In Israël dragen universiteiten – met name rechtenfaculteiten, archeologie en Midden-Oostenstudies – bij aan de ideologische onderbouwing van de apartheid, door

283 Zie bijvoorbeeld https://fund-docs.vanguard.com/etf-annual-report.pdf , pp. 115–135 (Vanguard ESG Global All Cap UCITS ETF); en www.vanguardinvestor.co.uk/investments/vanguard-activelife-climate-aware-60-70-equity-fund-a-gbp-accumulation/portfolio-data (Vanguard ActiveLife Climate Aware 60-70% aandelenfonds).

284 https://www.bloomberg.com/professional/producten/bloomberg-terminal/, periode 12 oktober 2023–22 mei 2025.

285 https://public.tableau.com/app/profile/omar.elhaj/viz/PhilanthropicColonialismWorkbook/Dashboard1?publish=ja.

286 https://peacenow.org.il/en/na-de-kkl-jnf-rechtszaak-bevelen-de-familie-sumarin-om-hun-huis-in-silwan-te-evacueren ; www.haaretz.com/2005-03-13/ty-article/civil-administration-head-faces-charges-over-land-fraud/0000017f-db57-df9c-a17f-ff5f6ddc0000 ; www.haaretz.com/israel-news/2016-02-01/ty-article/.premium/onderzoek-bijna-alle-palestijnse-landtransacties-voor-illegale-buitenposten-gesmede/0000017f-df26-df7c-a5ff-df7e65de0000; https://register-of-charities.charitycommission.gov.uk/en/charity-search/-/charity-details/225910 ; en https://jnf.blob.core.windows.net/images/docs/default-source/pdfs/year-in-review_2024.pdf?sfvrsn=701e626d_4.

287 https://israelgives.org/amuta/580407211; En www.theguardian.com/world/2023/dec/23/crowdfunding-us-residents-fund-settlements-west-bank.

288 https://cfoic.com/; en www.globalissues.org/news/2010/07/27/6425.

289 www.christenenvoorisrael.nl/geschiedenis (in het Nederlands).

290 https://www.c4israel.org/.

291 Christelijke Vrienden van Israëlische Gemeenschappen stuurden 1,2 miljoen dollar https://projects.propublica.org/nonprofits/organizations/412020104/202421349349304957/full; Christenen voor Israël Nederland, ruim € 10 miljoen ($11,05 miljoen) https://prod1-plate-attachments.s3.amazonaws.com/attachments/b272dc5574/Jaarrekening Stichting Christenen voor Israël 2023.pdf (in het Nederlands), blz. 22.

292 www.platform-investico.nl/onderzoeken/dutch-christians-funding-israel-s-settler-movement; https://nltimes.nl/2025/03/25/dutch-foundation-biedt-aankoop-wapens-illegale-israelische-kolonisten-nederlandse-donaties ; www.groene.nl/artikel/camera's-pepper-spray-en-geweren (in het Nederlands); https://cfoic.com/wp-content/uploads/2023/04/2022-Annual-Report-sm.pdf ; en https://www.c4israel.org/support-israel/emergency-aid-23/.

293 https://dawnmena.org/hoe-israëlische-universiteiten-en-rechtsgeleerden-samenwerken-met-het-israëlische-leger/; www.haaretz.com/2009-03-05/ty-article/protesten-als-idf-kolonel-die-regeerde-voor-aanvallen-op-gaza-burgers-starten-als-tau-lecturer/0000017f-e9d5-d62c-a1ff-fdff83300000 ; En https://international.tau.ac.il/court-justice.

294 https://emekshaveh.org/en/tel-tibna; en www.haaretz.com/opinion/editorial/2022-08-11/ty-article- opinion/occupation-archaeology/00000182-8e8c-d68b-a3e2-ff8d3bf40000.

295 www.haaretz.co.il/news/politics/2019-03-25/ty-article-magazine/.premium/0000017f-eae4-d639-af7f-ebf7280f0000 (in het Hebreeuws); www.havatzalot.org/copy-of-2 (in het Hebreeuws); en https://rector.huji.ac.il/news/%D7%A2%D7%93%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%A9%D7%95%D7%98%D7%A3-%D7%90%D7%A4%D7%A8%D7%99%D7%9C-2019 (in het Hebreeuws).

Verhalen die aansluiten bij de staat,296 die de Palestijnse geschiedenis uitwissen en bezettingspraktijken rechtvaardigen.297 Ondertussen dienen afdelingen wetenschap en technologie als onderzoeks- en ontwikkelingscentra voor samenwerkingen tussen het Israëlische leger en wapenleveranciers, waaronder Elbit Systems, Israel Aerospace Industries, IBM en Lockheed Martin, en dragen zo bij aan de productie van hulpmiddelen voor bewaking, menigtebeheersing, stedelijke oorlogsvoering, gezichtsherkenning en gerichte moord.
hulpmiddelen die effectief op Palestijnen worden getest.298

83. Toonaangevende universiteiten, met name uit landen met een mondiale minderheid, werken samen met Israëlische instellingen in gebieden die Palestijnen direct schade toebrengen. Aan het Massachusetts Institute of Technology voeren laboratoria onderzoek uit naar wapens en bewaking, gefinancierd door het Israëlische Ministerie van Defensie – het enige onderzoek aan het instituut dat door buitenlandse militairen wordt gefinancierd. 299 Opvallende projecten van het Israëlische Ministerie van Defensie omvatten de beheersing van drone-zwermen300 – een duidelijk kenmerk van de Israëlische aanval op Gaza sinds oktober 2023 – algoritmen voor achtervolging301 en onderwaterbewaking.302 Van 2019 tot 2024 beheerde het instituut een startkapitaalfonds van Lockheed Martin, dat studenten in contact bracht met teams in Israël.303 Van 2017 tot 2025 betaalde Elbit Systems voor het lidmaatschap van het instituut.
Industrieel Liaison Programma, dat toegang tot onderzoek en talent mogelijk maakt.304I

84. Het Horizon Europe-programma van de Europese Commissie faciliteert actief de samenwerking met Israëlische instellingen, inclusief die welke medeplichtig zijn aan apartheid en genocide.
Sinds 2014 heeft de Europese Commissie meer dan € 2,12 miljard ($ 2,4 miljard) toegekend aan Israëlische entiteiten,305 waaronder het Ministerie van Defensie,306 terwijl Europese academische instellingen profiteren van en deze verstrengeling versterken. De Technische Universiteit München ontvangt € 198,5 miljoen ($ 218 miljoen) aan EC Horizon-financiering,307 inclusief € 11,47 miljoen ($ 12,6 miljoen) voor 22 samenwerkingen met Israëlische partners, militaire en technologiebedrijven.308 De universiteit en Israel Aerospace Industries ontvangen € 792.795,75 ($ 868.416) om samen met andere deelnemers groene waterstoftanktechnologie te ontwikkelen,309 relevant voor Israel Aerospace Industries.

296 https://en.huji.ac.il/Constitution; en https://campuscore.ariel.ac.il/wp/au-international/visitor-guide/.

297 Wind, *torens van ivoor en staal;* zie bijvoorbeeld ook https://besacenter.org/palestinians-hopeless-terror-declines-hopeful-terrorism-increases/ .

298 https://www.elbitsystems.com/blog/waar-robots-gaan-spelen; https://in.bgu.ac.il/en/bgn/Pages/industry.aspx; https://aerospace.technion.ac.il/academia-industry-relations/; https://en.huji.ac.il/news/hebrew-university-and-technion-partner-ibm-advance-artificial-intelligentie ; en https://americansforbgu.org/emc-ibm-and-lockheed-martin-in-silicon-wadi/.

299 Indiening 3.1.17; https://fnl.mit.edu/may-june-2024/no-more-mit-research-for-israels-ministry-of-defense/ ; en https://archive.org/details/mit-science-for-genocide/page/32/mode/2up, blz. 33.

300 https://vpf.mit.edu/sites/default/files/downloads/AuditReport/2023%20MIT%20Uniform%20Guidance%20Rapport.pdf, blz. 164; en www.cs.technion.ac.il/events/view-event.php?evid=10573; https://arxiv.org/abs/2212.03298; en www.newscientist.com/article/2282656-israel-used-worlds-first-ai-guided-combat-drone-swarm-in-gaza-attacks/.

301 https://vpf.mit.edu/sites/default/files/downloads/AuditReport/2023%20MIT%20Uniform%20Guidans%20Rapport.pdf, p.164; en https://doi.org/10.1145/2185677.2185739; https://oar.a-star.edu.sg/communities-collections/articles/19403 .

302 https://archive.org/details/mit-science-for-genocide/page/38/mode/2up?q=pursuit+algorithms, blz. 39.

303 https://news.mit.edu/2019/lockheed-martin-mit-misti-seed-fund-0418; En www.palestinechronicle.com/major-divestment-win-students-say-mit-has-cut-ties-with-lockheed-martin-fund/ .

304 https://ilp.mit.edu/membership; www.business-humanrights.org/en/latest-news/usa-after-six-month-campagn-mit-cuts-ties-with-israeli-weapons-manufacturer-elbit-systems/ ; en https://www.boston.com/news/local-news/2025/05/01/pro-palestine-students-claim-victory-after-israeli-weapons-manufacturer-leaves-mit-program/.

305 https://dashboard.tech.ec.europa.eu/qs_digit_dashboard_mt/public/sense/app/1213b8cd-3ebe-4730-b0f5-fa4e326df2e2/blad/0c8af38b-b73c-4da2-ba41-73ea34ab7ac4/status/analyse (zoektermen: “Kaderprogramma = H2020 + Horizon Europa” en “Land = Israël”) https://dashboard.tech.ec.europa.eu/qs_digit_dashboard_mt/public/extensions/RTD_BI_public_Landenprofiel/RTD_BI_publiek_Landenprofiel.html?Land=IL; En https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-10-2024-001930_NL.html.

306 https://cordis.europa.eu/project/id/101121288.

307 https://dashboard.tech.ec.europa.eu/qs_digit_dashboard_mt/public/sense/app/dc5f6f40-c9de-4c40-8648-015d6ff21342/sheet/3bcd6df0-d32a-4593-b4fa-0f9529c8ffb0/state/analysis.

308 Ibid., en https://academiccomplicity.eu/germany/en/TUMU.

309 https://cordis.europa.eu/project/id/101138105.

militaire drones gebruikt in Gaza.310 De universiteit werkt samen met IBM Israel – dat het discriminerende Israëlische bevolkingsregister beheert – aan cloud- en kunstmatige intelligentiesystemen, als onderdeel van de € 7,75 miljoen ($ 8,52 miljoen) die IBM Israel ontvangt aan Horizon-financiering.311 De universiteit werkt ook samen aan een project van € 10,76 miljoen ($ 11,71 miljoen) over "naadloze gedeelde "stedelijke mobiliteit", waaronder de gemeente Jeruzalem,312 een stad die annexatie door middel van stedelijk vervoer verankert. Het is onmogelijk om de expertise die Israëlische partners aan deze partnerschappen bijdragen los te koppelen van de expertise die ze hebben opgedaan en gebruikt bij de schendingen waarmee ze in verband worden gebracht.

85. Veel universiteiten hebben hun banden met Israël behouden ondanks de escalatie na oktober 2023. Een van de vele Britse voorbeelden is de Universiteit van Edinburgh, die bijna £ 25,5 miljoen ($ 31,72 miljoen) (2,5 procent van haar vermogen) bezit in vier techgiganten – Alphabet, Amazon, Microsoft en IBM314 – die een centrale rol spelen in het Israëlische surveillanceapparaat en de aanhoudende vernietiging van Gaza. Met zowel directe als geïndexeerde investeringen behoort de universiteit tot de financieel meest verweven instellingen in het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland. De universiteit werkt ook samen met bedrijven die Israëlische militaire operaties ondersteunen, waaronder Leonardo SpA315 en de Ben-Gurion Universiteit, via het AI and Data Science Lab van de Ben-Gurion Universiteit.
[316] het delen van onderzoek dat een direct verband legt met aanvallen op Palestijnen.

86. De analyse in dit rapport is slechts het topje van de ijsberg van de informatie die de speciale rapporteur heeft ontvangen. Hij erkent het cruciale werk van studenten en medewerkers bij het ter verantwoording roepen van universiteiten. Het werpt een nieuw licht op de wereldwijde repressie van campusdemonstranten: het beschermen van Israël en de financiële belangen van instellingen lijken een waarschijnlijker motief dan het bestrijden van vermeend antisemitisme.317

V. Conclusies

87. **Terwijl het leven in Gaza wordt verwoest en de Westelijke Jordaanoever steeds meer wordt aangevallen, laat dit rapport zien waarom de genocide door Israël voortduurt: omdat het voor velen lucratief is. Door licht te werpen op de politieke economie van een bezetting die genocidaal is geworden, onthult het rapport hoe de permanente bezetting de ideale proeftuin is geworden voor wapenfabrikanten en big tech – met een grenzeloze vraag en aanbod, weinig toezicht en geen enkele verantwoordingsplicht – terwijl investeerders en private en publieke instellingen er onbelemmerd van profiteren. Te veel invloedrijke bedrijven blijven financieel onlosmakelijk verbonden met de Israëlische apartheid en het militarisme.**

88. **Na oktober 2023, nu het Israëlische defensiebudget is verdubbeld en in een tijd van dalende vraag, productie en consumentenvertrouwen, heeft een internationaal netwerk van bedrijven de Israëlische economie ondersteund. Blackrock en Vanguard behoren tot de grootste investeerders in wapenbedrijven die cruciaal zijn voor het genocidale arsenaal van Israël.**
Grote mondiale banken hebben Israëlische staatsobligaties gegarandeerd, die de verwoesting hebben gefinancierd, en de grootste staatsinvesterings- en pensioenfondsen hebben geïnvesteerd in publieke en

---

310 www.timesofisrael.com/israels-heven-drones-says-its-hydrogen-fueled-flying-robots-are-a-military-game-changer/ .

311 https://cordis.europa.eu/project/id/101086248 en https://dashboard.tech.ec.europa.eu/qs_digit_dashboard_mt/public/sense/app/dc5f6f40-c9de-4c40-8648-015d6ff21342/sheet/3bcd6df0-d32a-4593-b4fa-0f9529c8ffb0/state/analysis (zoektermen: "Kaderprogramma = Horizon Europa" + "juridische naam van de organisatie = IBM Israel – Science and Technology Ltd").

312 https://cordis.europa.eu/project/id/101103646.

313 https://lsepalestine.github.io/documents/LSESUPALESTINE-Assets-in-Apartheid-2024-Web.pdf; https://bdsatucl.com/wp-content/uploads/2024/09/UCL-Investment-Report-2024-FINAL.pdf; En https://kclbdsforum.wordpress.com/#:~:text=Het%20rapport%20heeft%20in kaart gebracht%20hoe,gecommitteerd%20tegen%20het%20Palestijnse%20volk.

314 https://uoe-finance.ed.ac.uk/sites/default/files/2025-03/Lijst%20van%20investeringen%202025%2031%20jan%20.pdf.

315 https://udrc.eng.ed.ac.uk/partners.

316 https://datasciencelab.ise.bgu.ac.il/.

317 Walaa Alqaisiya en Nicola Perugini, "De academische kwestie van Palestina", *Middle East Critique,* vol. 33, nr. 3 (2024).

particuliere besparingen in de genocidale economie, terwijl ze ondertussen beweren ethische richtlijnen te respecteren.

89. **Wapenbedrijven hebben bijna recordwinsten behaald door Israël te voorzien van geavanceerde wapens. Daarmee werden de in feite weerloze burgerbevolking verwoest.**
De machines van wereldwijde giganten in bouwmaterieel hebben een belangrijke rol gespeeld bij het met de grond gelijk maken van Gaza, waardoor de terugkeer en wederopbouw van het Palestijnse leven werd verhinderd.
De winning van energie en mijnbouwbedrijven leveren niet alleen bronnen van civiele energie, maar voeden ook de militaire en energie-infrastructuur van Israël. Beide worden gebruikt om levensomstandigheden te creëren die erop gericht zijn het Palestijnse volk te vernietigen.

90. **En terwijl de genocide voortduurt, gaat het onverbiddelijke proces van gewelddadige annexatie op de Westelijke Jordaanoever, inclusief Oost-Jeruzalem, onverminderd door. De agro-industrie voedt nog steeds de uitbreiding van de nederzettingensector. De grootste online toerismeplatforms blijven de illegaliteit van Israëlische koloniën normaliseren. Wereldwijde supermarkten blijven Israëlische nederzettingsproducten verkopen. En universiteiten wereldwijd blijven, onder het mom van onderzoeksneutraliteit, profiteren van een economie die nu op een genocidale manier functioneert.**
Sterker nog, ze zijn structureel afhankelijk van de samenwerking en financiering tussen kolonisten en andere instellingen.

91. **De zaken gaan gewoon door, maar niets aan dit systeem, waarin bedrijven integraal deel uitmaken, is neutraal. De blijvende ideologische, politieke en economische motor van het raciaal kapitalisme heeft de Israëlische verdringings- en vervangingseconomie van bezetting omgevormd tot een genocide-economie. Dit is een "gezamenlijke criminele onderneming",318 waarbij de daden van één persoon uiteindelijk bijdragen aan een hele economie die deze genocide aanjaagt, voedt en mogelijk maakt.**

92. **De in dit rapport genoemde entiteiten vormen slechts een fractie van een veel diepere structuur van bedrijfsbetrokkenheid, die profiteert van en schendingen en misdrijven in de bezette Palestijnse gebieden mogelijk maakt. Als ze de nodige zorgvuldigheid hadden betracht, zouden bedrijven hun betrokkenheid bij Israël al lang geleden hebben gestaakt. Vandaag de dag is de vraag naar verantwoording des te urgenter: elke investering houdt een systeem van ernstige internationale misdrijven in stand.**

93. **Bedrijfs- en mensenrechtenverplichtingen kunnen niet los worden gezien van de illegale Israëlische kolonisatie in de bezette Palestijnse gebieden, die nu functioneert als een genocidemachine, ondanks het feit dat het Internationaal Gerechtshof heeft bevolen dat deze volledig en onvoorwaardelijk moet worden ontmanteld. De zakelijke relaties met Israël moeten worden beëindigd totdat de bezetting en de apartheid zijn beëindigd en er herstelbetalingen zijn gedaan. Het bedrijfsleven, inclusief zijn leidinggevenden, moet ter verantwoording worden geroepen, als een noodzakelijke stap in de richting van een einde aan de genocide en de ontmanteling van het wereldwijde systeem van geracialiseerd kapitalisme dat daaraan ten grondslag ligt.**

VI. Aanbevelingen

94. **De speciale rapporteur dringt er bij de lidstaten op aan:**

(a) **sancties en een volledig wapenembargo opleggen aan Israël, met inbegrip van alle bestaande overeenkomsten en goederen voor tweeërlei gebruik, zoals technologie en zwaar civiel materieel;**

(b) **Alle handelsovereenkomsten en investeringsrelaties op te schorten of te voorkomen, en sancties opleggen, waaronder bevriezing van tegoeden, aan entiteiten en personen die betrokken zijn bij activiteiten die de Palestijnen in gevaar kunnen brengen;**

(c) **Om verantwoording af te dwingen en ervoor te zorgen dat rechtspersonen juridische problemen ondervinden. gevolgen van hun betrokkenheid bij ernstige schendingen van het internationaal recht.**

95. **De speciale rapporteur dringt er bij ondernemingen op aan:**

(a) **Alle zakelijke activiteiten onmiddellijk staken en relaties beëindigen die rechtstreeks verband houden met, bijdragen aan en schendingen van de mensenrechten veroorzaken, en**

318 Internationaal Straftribunaal voor Rwanda, *Prosecutor tegen Karemera en Ngirumpatse,* zaak nr. ICTR-98-44-T, Vonnis en straf, 2 februari 2012, par. 62.

internationale misdaden tegen het Palestijnse volk, in overeenstemming met de internationale verantwoordelijkheden van ondernemingen en het recht op zelfbeschikking;

(b) **Het betalen van herstelbetalingen aan het Palestijnse volk, onder meer in de vorm van een apartheidsbelasting op het vermogen, naar het voorbeeld van Zuid-Afrika na de apartheid.**

96. **De Speciale Rapporteur dringt er bij het Internationaal Strafhof en de nationale rechterlijke machten op aan om bedrijfsleiders en/of bedrijfsentiteiten te onderzoeken en te vervolgen voor hun rol in het plegen van internationale misdaden en het witwassen van de opbrengsten van die misdaden.**

97. **De Speciale Rapporteur dringt er bij de Verenigde Naties op aan:**

(a) **Om te voldoen aan het advies van het Internationale Gerechtshof van 2024;**

(b) **Om alle entiteiten die betrokken zijn bij de illegale Israëlische bezetting op te nemen in de OHCHR-database (zodat deze goed toegankelijk is op de OHCHR-website).**

98. **De speciale rapporteur dringt er bij vakbonden, advocaten, het maatschappelijk middenveld en gewone burgers op aan om op internationaal en binnenlands niveau aan te dringen op boycots, desinvesteringen, sancties, rechtvaardigheid voor Palestina en verantwoordingsplicht; samen met de mensen van de wereld een einde kan maken aan deze onuitsprekelijke misdaden.**

99. **Dit rapport is geschreven aan de vooravond van een diepgaande en tumultueuze transformatie. Wereldwijd aanschouwde wreedheden vereisen dringende verantwoording en rechtvaardigheid, en vereisen diplomatieke, economische en juridische actie tegen degenen die een genocidale bezettingseconomie in stand hebben gehouden en ervan hebben geprofiteerd. Wat er daarna gebeurt, hangt af van iedereen.**

Bijlage

Overzicht van het wettelijk kader dat de juridische aansprakelijkheid van rechtspersonen in de bezette Palestijnse gebieden regelt

1. Inleiding

1. In deze bijlage wordt het internationale juridische kader uiteengezet dat breed van toepassing is op de Bedrijfssector betrokken bij de bezette Palestijnse gebieden (OPT). Het beoogt richtlijnen te bieden voor de interpretatie en toepassing van de juridische concepten en feitelijke bevindingen die in het hoofdrapport worden gepresenteerd. Het is niet bedoeld als een uitputtende uiteenzetting van het internationaal recht op dit gebied, maar presenteert de algemene principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen, met name die welke van toepassing zijn wanneer bedrijfsentiteiten1 betrokken zijn bij het verdrijven van Palestijnen van hun land en het vervangen van hen door illegale koloniën, in strijd met het internationaal recht. Bedrijfsentiteiten lopen het risico verantwoordelijk te worden gehouden voor uitbuitend, misbruikend en zelfs crimineel gedrag. Hoewel de verantwoordelijkheid van bedrijven voor en criminele medeplichtigheid aan schendingen zeker herkenbaar was in de bezette Palestijnse gebieden vóór oktober 2023, zouden latere feitelijke en juridische ontwikkelingen

bedrijven die zich bezighouden met onrechtmatige bezetting en genocide.

2. Maatschappelijk verantwoord ondernemen volgens het internationaal recht

2. Verantwoordelijkheid van bedrijven voor mensenrechtenschendingen, internationale humanitaire hulp
Het recht en de misdaden volgens het internationaal recht worden beheerst door juridische instrumenten op nationaal, regionaal en internationaal niveau.

3. De VN-richtlijnen inzake bedrijfsleven en mensenrechten (UNGP's) vormen het normatieve kader op internationaal niveau voor de regulering van het gedrag van ondernemingen met betrekking tot mensenrechten.
[2] Ze beschrijven wat staten en bedrijven moeten doen om te voldoen aan bestaande verplichtingen onder het internationaal mensenrechtenrecht en hebben al een aanzienlijke impact op de nationale wetgeving en het beleid. De VN-richtlijnen bieden immers de normatieve lens waardoor het gedrag van bedrijven kan worden beoordeeld om juridisch relevante feiten vast te stellen in rechtszaken waarin de aansprakelijkheid van bedrijven aan bod komt. Ze richten zich zowel op het voorkomen van negatieve gevolgen voor de mensenrechten als op het waarborgen van herstelmaatregelen wanneer het gedrag van een bedrijf dergelijke gevolgen *veroorzaakt, eraan bijdraagt* of er *rechtstreeks aan gekoppeld* is.3 Cruciaal is dat strengere normatieve eisen van toepassing zijn in contexten van conflict, bezetting en structurele kwetsbaarheid, met name wanneer de binnenlandse handhaving van het internationaal mensenrechtenrecht zwak of in gevaar kan zijn, waardoor internationaal toezicht noodzakelijk is.4

4. Andere gebieden van het internationaal recht stellen specifieke juridische verplichtingen aan ondernemingen, met name het internationaal humanitair recht – dat bindend is voor niet-statelijke actoren die betrokken zijn bij gewapende conflicten5 – en het internationaal strafrecht, op grond waarvan individuen zoals leidinggevenden van ondernemingen, en in toenemende mate ook ondernemingen zelf, strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.6
Nationale rechtbanken zijn de primaire jurisdictie voor de handhaving van de aansprakelijkheid van bedrijven voor mensenrechtenschendingen en internationale misdaden.

2.1. Staten als primaire verantwoordelijken

Het internationaal recht kent staten de primaire taak toe ervoor te zorgen dat ondernemingen het internationaal recht niet schenden en de mensenrechten respecteren, als onderdeel van hun verplichting om mensenrechten te respecteren, beschermen en na te leven. Onder het internationaal recht inzake mensenrechten, bevestigd door de

---

[1] A/HRC/59/23], paragraaf 5
[2] Verenigde Naties, Leidende principes voor bedrijfsleven en mensenrechten, www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf
[3] VN GP 13
[4] UNDP, *Verhoogde zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten voor bedrijven in conflicterende contexten: een gids,* www.undp.org/publications/heightened-human-rights-due-diligence-business-conflict-affected-contexts-guide ("UNDP Verhoogde HRDD"); UNGP 7 Commentaar; OESO, *Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen inzake Verantwoord Bedrijfsgedrag,* www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-multinational-enterprises-on-responsible-business-conduct_81f92357-en.html ("OESO-richtlijnen"), par. 43
[5] A/75/212 (2020), paragraaf 10
[6] Zie paragraaf 2.3

Volgens de UNGP kan het voorkomen dat staten hun verplichtingen op het gebied van de mensenrechten schenden als zij nalaten passende maatregelen nemen om misbruik door particuliere actoren te voorkomen, onderzoeken, bestraffen en herstellen wanneer er mensenrechtenschendingen plaatsvinden.[7] Staten zijn verplicht deze regelgeving en dit toezicht uit te breiden naar de activiteiten van ondernemingen die buiten hun grondgebied plaatsvinden, in overeenstemming met de algemene extraterritoriale verplichtingen op het gebied van mensenrechten.8

6. Bovendien worden volgens de regels inzake de verantwoordelijkheid van de staat schendingen van mensenrechten door particuliere actoren toegeschreven aan een staat wanneer een rechtspersoon handelt op instructie van of onder controle of leiding van de staat, door de staatswetgeving de bevoegdheid heeft om elementen van overheidsgezag uit te oefenen of wanneer de staat het gedrag erkent en als zijn eigen gedrag aanneemt. 9 Dienovereenkomstig vereisen de UNGP's dat staten aanvullende stappen nemen ter bescherming tegen mensenrechtenschendingen door rechtspersonen die eigendom zijn van, gecontroleerd worden door of aanzienlijke steun ontvangen van de staat.10

2.2. Verantwoordelijkheden van rechtspersonen

7. De VN-richtlijnen zijn van toepassing op alle ondernemingen, "ongeacht hun omvang, sector, operationele context, eigendom en structuur."11 De verantwoordelijkheid van ondernemingen voor mensenrechtenschendingen en misdrijven onder internationaal recht bestaat onafhankelijk van die van staten en ongeacht de maatregelen die staten wel of niet nemen om ervoor te zorgen dat ze de mensenrechten respecteren. Bijgevolg moeten ondernemingen de mensenrechten respecteren, zelfs als een staat waar zij actief zijn dat niet doet, en kunnen zij aansprakelijk worden gesteld, zelfs als zij zich aan de nationale wetgeving van het land waar zij actief zijn, hebben gehouden.12 Met andere woorden, naleving van nationale wetgeving sluit verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid niet uit/is geen verweer tegen aansprakelijkheid.

8. Ondernemingen zijn verplicht zowel schending van de mensenrechtenwetgeving te voorkomen als mensenrechtenschendingen aan te pakken die voortvloeien uit hun eigen activiteiten of hun zakelijke relaties met anderen. Om dit te bereiken, stellen de VN-richtlijnen een "continuüm van betrokkenheid" en bijbehorende verantwoordelijkheden vast. Deze weerspiegelen de complexiteit van bedrijfsstructuren en economische waardeketens, en het feit dat de aard van de betrokkenheid van een bedrijf bij een specifieke impact op de mensenrechten in de loop der tijd kan veranderen, zodat het bedrijf hogerop in dat continuüm kan komen als het geen passende maatregelen neemt. De activiteiten van een onderneming en haar relaties kunnen worden gezien als onderdeel van een ecosysteem dat *in zijn geheel* (door het plegen, faciliteren, mogelijk maken en/of profiteren) een negatieve impact op de mensenrechten kan hebben, wat kan leiden tot schendingen.13

9. De verantwoordelijkheid van een onderneming hangt in de eerste plaats af van de vraag of haar activiteiten of relaties in de gehele toeleverings-/waardeketen14 risicovol zijn of in feite:

(a) *het veroorzaken van* mensenrechtenschendingen15, omdat haar eigen activiteiten essentieel zijn voor de mensenrechtenschendingen kunnen plaatsvinden.16

(b) *bijdragen aan* schendingen door middel van eigen activiteiten – hetzij rechtstreeks, hetzij via een externe entiteit (overheid, bedrijf of andere). Dit omvat elke activiteit of relatie waarbij een causaal verband kan worden vastgesteld tussen de

[7] A/HRC/4/35/Add.1 (2007); UNGP 1-7

[8] UNGP 7 Commentaar, CCPR, Algemeen Commentaar 31 (2004), paragraaf 10; CESCR, Algemeen Commentaar 24 (2017), paragrafen. 25-37; overweeg CCPR/C/DEU/CO/6, paragraaf 16

[9] *Artikelen over de verantwoordelijkheid van staten voor internationaal onrechtmatige daden,* artikelen 5, 8, 9, 11; CESCR Algemene Commentaar 24 (2017), par. 11

[10] UNGP 4

[11] VN GP 14

[12] UNGP 23; UNGP 11 Commentaar; OESO-richtlijnen, par. 43; HR/PUB/12/02 (2012), blz. 13-14; https://ipisresearch.be/wp-content/uploads/2024/06/20240328_Due-diligence-en-bedrijfsverantwoording-in-de-arms-value-chain.pdf.

[13] UNGP 13; Indiening (1.13.a)

[14] A/HRC/RES/17/4 (2011); Irene Pietropaoli, "Deskundig juridisch advies: de verplichtingen van derde staten en bedrijven om en bestraffing van genocide", 5 juni 2024, www.alhaq.org/advocacy/23294.html, blz. 38

[15] Let op: de UNGP's verwijzen naar 'negatieve gevolgen voor de mensenrechten'; deze tekst gebruikt 'schendingen van de mensenrechten' om de context van de bezette Palestijnse gebieden weer te geven. waar schendingen en misdaden plaatsvinden

[16] UNGP 13, indiening (1.13.b) p. 20

handelingen en de daaruit voortvloeiende schending.17 Er wordt aangenomen dat er een causaal verband bestaat tussen de handelingen van de entiteit en het daaruit voortvloeiende misbruik wanneer de entiteit het misbruik heeft gefaciliteerd of mogelijk gemaakt, sterke prikkels heeft gecreëerd voor een derde partij om internationale mensenrechtenwetgeving te schenden of activiteiten heeft ondernomen “parallel met een derde partij, wat leidt tot cumulatieve gevolgen”.18

(c) *rechtstreeks verband houdt* met schendingen via haar activiteiten, producten, diensten of zakelijke relaties, hoewel zij zelf niet hoeft bij te dragen aan de schendingen.19

10. De UNGP's verwachten van ondernemingen dat zij ervoor zorgen dat zij niet betrokken raken bij mensenrechtenschendingen door **periodiek een mensenrechtenonderzoek (HRDD)** uit te voeren om problemen te identificeren *en* hun gedrag aan te passen.20 Daarnaast wordt van ondernemingen verwacht dat zij in situaties van gewapend conflict, bezetting en andere gevallen van wijdverbreid geweld gedurende de gehele periode van het conflict **verhoogde mensenrechtenonderzoek** uitvoeren.21

11. Als onderdeel van dit intensieve proces – dat in de bezette Palestijnse gebieden van cruciaal belang is – zouden bedrijfsentiteiten zichzelf drie vragen moeten stellen met betrekking tot hun acties en omissies:

(a) Is er sprake van een daadwerkelijke of potentiële negatieve impact op de mensenrechten, of houdt het conflict verband met de activiteiten, producten of diensten van de rechtspersoon?

(b) Zo ja, vergroten de activiteiten van de rechtspersoon het risico op deze impact?

(c) Zo ja, zouden de activiteiten van de rechtspersoon op zichzelf voldoende zijn om tot die impact te leiden?22

12. Bij het beantwoorden van deze vragen moeten rechtspersonen rekening houden met:

• Conflicten zullen altijd negatieve gevolgen voor de mensenrechten hebben. Een rechtspersoon die in een conflict opereert, zal daarom altijd mensenrechtenschendingen veroorzaken, hieraan bijdragen of er rechtstreeks mee in verband worden gebracht.

• Bedrijfsactiviteiten in een conflictgebied kunnen nooit 'neutraal' zijn; zelfs als een bedrijfsentiteit geen partij kiest in een conflict, zullen haar activiteiten onvermijdelijk de conflictdynamiek beïnvloeden;

• Bedrijfsorganisaties moeten, naast de mensenrechten, ook de normen van het internationaal humanitair recht en de verplichting om genocide te voorkomen, respecteren.23

13. Op basis van de bovenstaande beoordeling heeft een rechtspersoon specifieke juridische verantwoordelijkheden:

(a) Wanneer het mensenrechtenschendingen *veroorzaakt* (antwoordt “ja” op alle drie de vragen), heeft het de verantwoordelijkheid om de actie te staken en om rechtsmiddelen en herstelbetalingen te bieden voor de veroorzaakte schade.24

---

[17] Rachel Davis, "De VN-richtlijnen inzake bedrijfsleven, mensenrechten en conflictgebieden: overheidsverplichtingen en bedrijfsverantwoordelijkheden", *Internationaal Rede Rede,* deel 94, nr. 887, (2012), p. 973; Tara Van Ho, "De relaties definiëren: 'oorzaak, bijdrage en direct gekoppeld aan' in de VN-richtlijnen inzake bedrijfsleven en mensenrechten", *Human Rights Quarterly,* deel 43, nr. 4, (november 2021), p. 634; zie ook de nota van de voorzitter van de onderhandelingen over de herziening van 2011, betreffende de terminologie over "direct gekoppeld", OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (herziening 2011), https://mneguidelines.oecd.org/global-forum/GFRBC-2014-financial-sector-document-3.pdf.

[18] Ibid

[19] Irene Pietropaoli, “Deskundig juridisch advies”, p. 38.

[20] Commentaar van de UNGP op beginselen 17 en 19; Tara Van Ho, “Defining the Relationships”, p. 631; John Ruggie, *Just Business: Multinational Corporations and Human Rights* (2013), p. 99; Surya Deva, “Verplichte wetgeving inzake due diligence op het gebied van mensenrechten in Europa: een fata morgana voor rechthebbenden?”, *Leiden Journal of International Law,* vol. 36 (2023), 389.

[21] UNGP 7; UNDP Verhoogde HRDD-gids; A/75/212 (2020); A/HRC/17/32 (2011).

[22] UNDP Enhanced HRDD Guide; p. 26.

[23] UNGP 7, 23 Commentaar; UNDP Verhoogde HRDD, p.10; VN, *Kader voor Analyse van Wreedheidsmisdrijven - Een hulpmiddel voor preventie,* 2014, www.refworld.org/reference/manuals/un/2014/en/102631 (“Kader voor wreedheden”); A/75/212 (2020), par. 43; www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/OPTStaat6June2014.pdf; Zie ook: TL Van Ho en MK Alshaleel, “De beleggingsfondsenindustrie en de bescherming van de mensenrechten”, *Human Rights Law Review,* vol. 18, nr. 1 (2018).

[24] OHCHR, *De verantwoordelijkheid van bedrijven om mensenrechten te respecteren: interpretatieve gids,* 2017, www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/HR.PUB.12.2_En.pdf (“OHCHR Interpretatieve Gids”), p. 5; Tara Van Ho, “De relaties definiëren”.

(b) Wanneer het *bijdraagt aan* mensenrechtenschendingen (antwoordt "ja" op vragen 1 en 2, "nee" op vraag 3), heeft het de verantwoordelijkheid om de nodige stappen te ondernemen om zijn eigen bijdrage aan mensenrechtenschendingen te stoppen of te voorkomen (inclusief het beëindigen van relaties), om de resterende impact te beperken door middel van zijn invloed en om mee te werken aan het herstel van de schade.25

(c) Wanneer er sprake is van *een direct verband* met mensenrechtenschendingen (alleen 'ja' geantwoord op vraag 1), is het verplicht om zijn invloed aan te wenden, inclusief in samenwerking, om de impact op de mensenrechten te voorkomen of te beperken.26 Mocht die invloed ineffectief blijken, dan moet het overwegen om relaties te beëindigen.27 Indien het bedrijf zich niet terugtrekt uit een context met een hoog risico (ondanks due diligence) zal de aansprakelijkheid van een onderneming voor de schending toenemen.28

14. Een cruciaal en vaak verkeerd begrepen aspect van het raamwerk is dat bij de beoordeling van ondernemingshandelingen het de materiële impact van ondernemingshandelingen op de *huidige en potentiële* bescherming van mensenrechten en de door conflicten getroffen context zelf is die van belang is,29 en niet de mate van zorgvuldigheid die wordt betracht of de mate van nalatigheid.30 Met andere woorden, het uitvoeren van deze Due diligence ontslaat een onderneming niet van haar verantwoordelijkheid. [31] taak is van belang.

de gevolgen voor de mensenrechten en de maatregelen die worden genomen om het risico af te wenden of aan te pakken.

15. **Het correct identificeren van de betreffende schending is daarom cruciaal.** Dit betekent dat ondernemingen moeten overwegen of specifieke mensenrechtenschendingen ook onderdeel kunnen zijn van meer structurele en systemische schendingen van het internationaal recht.32 Volgens de VN-richtlijnen zal de ernst van de gevolgen voor de mensenrechten bepalend zijn voor hun verantwoordelijkheden en de toereikendheid van de genomen stappen om de ernstige schendingen te voorkomen, te beëindigen en te verhelpen.33 Zo kan een onderneming bijvoorbeeld *bijdragen aan* de sloop van huizen en gedwongen verplaatsing. In een context van nederzettingenuitbreiding of meer structurele misdrijven kunnen de acties van de onderneming echter ook *direct verband houden* met de instandhouding van apartheid, rassendiscriminatie en genocide, of *bijdragen aan* die schendingen, wanneer systematische gedwongen verplaatsing een constitutief onderdeel is van deze misdrijven naarmate ze zich ontvouwen. Ze *dragen ook inherent bij aan* de schending van het recht op zelfbeschikking.

16. Bovendien is de complexiteit van de verwachte HRDD-processen en de urgentie waarmee rechtspersonen moeten handelen evenredig aan de omvang, reikwijdte en onherstelbaarheid van de schendingen die zich voordoen.34 In situaties waarin er duidelijk bewijs is van aanhoudende, wijdverbreide mensenrechtenschendingen, moet de rechtspersoon het risico van betrokkenheid behandelen als een kwestie van naleving van de wet en, in de meest extreme gevallen, de activiteiten in de betreffende staat staken. Een verhoogde HRDD stelt rechtspersonen in staat om escalaties in de schendingen te anticiperen en de vereiste maatregelen te nemen *voordat* deze schendingen zich materialiseren.35 Indien dit niet gebeurt, heeft dit invloed op de mate van betrokkenheid en de mate waarin hun acties als toereikend worden beschouwd, wat gevolgen heeft voor de aansprakelijkheidsbeoordelingen. Een rechtspersoon die *direct verbonden is* met de thuissituatie

[25] Commentaar UNGP 19, UNGP 22.

[26] Commentaar op UNGP 17.

[27] Commentaar van UNGP 19; OHCHR Interpretatieve Gids, p. 7.

[28] Commentaar van UNGP 19; Tara Van Ho, "De relaties definiëren", p. 635; OHCHR, Reactie op verzoek van BankTrack voor advies over de toepassing van de VN-richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten in de context van de banksector 5 (12 juni 2017), www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/InterpretationGuidingPrinciples.pdf, blz. 7.

[29] John Ruggie en John Sherman, "Het concept van 'due diligence' in de VN-richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten: een Antwoord aan Jonathan Bonnitcha en Robert McCorquodale", *The European Journal of International Law,* vol. 28, nr. 3 (november 2017), pp. 923-924.

[30] UNGP 18 en commentaar; indiening (1.5.b); Ruggie en Sherman, "Het concept van due diligence", p. 924. Zie David Bilchitz en Surya Deva, "De mensenrechtenverplichtingen van bedrijven: een kritisch kader voor de toekomst" in *Human Rights Obligations of Business: Beyond the Corporate Responsibility to Respect* (CUP, 2013), p. 11

[31] Tara Van Ho, "De relaties definiëren", p. 631; Surya Deva, "Verplichte due diligence op het gebied van de mensenrechten", pp. 395-396.

[32] UNGP 12 Commentaar, 14 Commentaar

[33] UNGP 14; OESO-richtlijnen, p. 31; indiening 1.3

[34] A/75/212 (2020), paragraaf 13.

[35] A/75/212 (2020), paragrafen 19-21; Kader voor wreedheden; UNGP 17 Commentaar; OESO-richtlijnen, paragrafen 50, 51.

sloop en het niet beëindigen van de relaties zal ertoe bijdragen dat het *bijdraagt* aan die schending en grotere verantwoordelijkheden met zich meebrengt.36

2.3 Wanneer verantwoordelijkheid strafrechtelijke aansprakelijkheid met zich mee kan brengen

17. Wanneer een onderneming zich niet verantwoordelijk gedraagt in overeenstemming met het internationaal recht, kan dit ertoe leiden dat zij betrokken raakt bij nog ernstigere overtredingen. Dit kan leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid voor de *onderneming* zelf en/of haar leidinggevenden.

18. Gebaseerd op de erfenis van de processen van de industriëlen in Neurenberg,37 is de verantwoordingsplicht van bedrijven voor internationale misdaden gebaseerd op de erkenning van de cruciale rol die de economie speelt in tijden van oorlog en conflict,38 en het feit dat bedrijven betrokken kunnen zijn bij gruwelijke schendingen van het internationaal recht die *internationale* misdaden vormen.

19. Individuele bestuurders kunnen strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld voor de handelingen van hun bedrijfsentiteiten, ook voor het Internationaal Strafhof.39 Hoewel steeds meer *bedrijven* entiteiten zelf, zouden ook strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld als gevolg van de opkomende kristallisatie van de gebruikelijke internationale rechtsbeginselen.40 Dit omvat enkele binnenlandse jurisdicties die strafrechtelijke aansprakelijkheid toeschrijven aan ondernemingen,[41] en een groeiend aantal verdragen legt de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen vast, wat betekent dat bedrijven volgens het internationale recht strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld voor specifieke misdaden, waaronder genocide,42 apartheid,43 financiering van terrorisme,44 georganiseerde misdaad45 en corruptie.46

20. Het gedrag van ondernemingen en hun leidinggevenden kan leiden tot directe strafrechtelijke aansprakelijkheid, maar komt vaker neer op aansprakelijkheid voor medeplichtigheid of medeplichtigheid. Dit kan inhouden: uitlokken, morele steun,47 of medeplichtigheid, het verlenen van hulp of bijstand voor of het verkrijgen van de middelen voor het plegen van een misdrijf48 of het creëren van de omstandigheden die nodig zijn voor het plegen van wreedheden.49 Internationale tribunalen hebben over het algemeen geoordeeld dat strafrechtelijke aansprakelijkheid voor dergelijke vormen van medeplichtigheid: (a) *kan* worden vastgesteld wanneer de hulp of bijstand een materieel effect heeft

---

[36] Commentaar UNGP 7, 13, 17, 19, 23.

[37] *Zaak Krupp (Verenigde Staten van Amerika v. Alfried Krupp),* vonnis van 31 juli 1948, in *de processen tegen oorlogsmisdadigers voor de militaire rechtbanken van Neurenberg volgens de Wet van de Raad van Toezicht nr. 10,* deel IX; Zaak IG Farben (Verenigde Staten van Amerika v. Carl Krauch e.a.), vonnis van 30 juli 1948, in *de processen tegen oorlogsmisdadigers voor de militaire rechtbanken van Neurenberg volgens de Wet van de Raad van Toezicht nr. 10,* deel VIII.

[38] Inzending (1.3); Anita Ramasastry, "Medeplichtigheid van bedrijven: van Neurenberg tot Rangoon - Een onderzoek naar zaken van gedwongen arbeid en hun impact op de aansprakelijkheid van multinationale ondernemingen" *Berkeley Journal of International Law* vol. 20, nummer 1, p. 91. Annika van Baar, "Transnationale Holocaust-rechtszaken en de verantwoordingsplicht van bedrijven voor wreedheden buiten Neurenberg" (19 februari 2019); Jonathan Kolieb, 'Door de spiegel: Neurenbergs verwarrende erfenis van de verantwoordingsplicht van bedrijven onder het internationaal recht' *American University International Law Review* vol. 32, nr. 2, (2017), p. 569, 582.

[39] Michael Kelly, *Prosecuting Corporations for Genocide* (OUP, 2016); Inzending 1.3; A/75/212, par. 11.

[40] Commissie voor Internationaal Recht, Conceptartikelen over het voorkomen en bestraffen van misdaden tegen de menselijkheid, met commentaren, 2019, A/74/10, pp. 81-84, https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/7_7_2019.pdf, Afrikaanse Unie, Protocol betreffende wijzigingen van het Protocol betreffende het Statuut van het Afrikaans Hof van Justitie en de Rechten van de Mens, 27 juni 2014, art. 46 (nog niet in kracht); Speciaal Tribunaal voor Libanon, *New TV SAL Karma Mohamed Tashin Al Khayat,* zaak nr. STL-14-05/PT/AP/AR126.1, besluit van 2 oktober 2014; *VS tegen Krauch, et. al,* (de zaak IG Farben), VIII Trials of War Criminals Before the Neurenberg Military Tribunals, iii-iv (1952); *contra* VN-diplomatieke conferentie van gevolmachtigden over de oprichting van een Internationaal Strafhof, Rome, 15 juni-17 juli 1998, officiële documenten, vol. III (A/CONF.183/13), art. 23, par. 6, voetnoot 71.

[41] Bijvoorbeeld Ecuador Código Orgánico Integral Penal, Registro Oficial, Suplemento, Año 1, nr. 180, 10 februari 2014, art. 90; www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/businessand_intcrime.pdf

[42] Genocideverdrag, artikel VI; *Toepassing van het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van de misdaad van genocide (Bosnië en Herzegovina v. Servië en Montenegro),* Vonnis, ICJ Reports 2007, par. 420; Michael Kelly, *Vervolging van bedrijven wegens genocide.*

[43] Internationaal Verdrag inzake de onderdrukking en bestraffing van de misdaad van apartheid (1973), artikel I(2).

[44] Internationaal Verdrag ter bestrijding van de financiering van terrorisme, art. 5

[45] VN-Verdrag tegen transnationale georganiseerde misdaad, art. 10.

[46] VN-Verdrag tegen corruptie, art. 26.

[47] Internationaal Straftribunaal voor Joegoslavië, *aanklager tegen Blaškiÿ,* zaak nr. IT-95-14-A, 29 april 2004, para. 46-47.

[48] *Aanklager tegen Akayesu,* zaak nr. ICTR-96-4-T, para. 533-538; *Aanklager tegen Blagojeviÿ,* zaak nr. IT-02-60-T, para. 777; Internationaal Straftribunaal voor Rwanda, *Aanklager v. Kamuhanda,* Zaak nr. ICTR-95-54A-A, Arrest, 22 januari 2003, para. 596.

[49] Internationaal Straftribunaal voor Rwanda, *aanklager tegen Nahimana, Barayagwiza en Ngeze,* zaak nr. ICTR-99-52-T, Arrest, Samenvatting, 3 december 2003, paras. 973-974.

bij het plegen van de misdaad,50 en (b) hangt af van de kennis die de entiteit/leidinggevende heeft over hoe haar diensten of activiteiten zullen worden gebruikt, en het effect daarvan op het plegen van de misdaad.51

21. Met andere woorden, het is niet nodig aan te tonen dat de entiteit of het individu de specifieke schade *opzettelijk heeft veroorzaakt ;* het is voldoende dat zij bij het verlenen van logistieke, financiële of operationele steun daadwerkelijke of constructieve *kennis* hadden dat de hoofddaders *betrokken* waren bij een bepaald misdrijf,52 of, in het geval van vervolgingen voor het ICC, handelden "met het *doel* het plegen van een dergelijk misdrijf te vergemakkelijken".53 Financiële en bestuurlijke controle over een rechtspersoon die betrokken is bij het misdrijf is voldoende om de basis te leggen voor individuele strafrechtelijke aansprakelijkheid.54 De jurisprudentie heeft bevestigd dat rechtspersonen hun aansprakelijkheid niet kunnen ontlopen door te beweren dat zij slechts commerciële contracten nakwamen.55

2.4. Handhavingsmechanismen

22. Dit internationale kader kan worden afgedwongen via een reeks mechanismen, met name op nationaal en regionaal niveau – vastgesteld door staten om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen zoals uiteengezet in paragraaf 2.1.

23. Voor veel bedrijven is een belangrijke drijfveer om praktijken te handhaven die mensenrechten respecteren, het risico op reputatieschade als gevolg van hun betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen en internationale misdrijven. De VN-database (zie 3.1 hieronder)56 heeft bijvoorbeeld het bewustzijn van maatschappelijk verantwoord ondernemen in de bezette Palestijnse gebieden aanzienlijk vergroot en bijgedragen aan desinvesteringsbeslissingen.

24. Een onderzoek naar alle door staten aangenomen wetgevende en beleidsmatige mechanismen valt buiten het bestek van dit rapport. In veel rechtsgebieden kunnen schendingen door bedrijven van *jus* cogens-normen, gewoonterecht, internationaal strafrecht en internationale mensenrechtenwetgeving worden afgedwongen door de rechtbank, terwijl in andere rechtsgebieden het nationale strafrecht, de wetgeving inzake onrechtmatige daad en nalatigheid, en het contractenrecht nuttige mechanismen bieden voor slachtoffers. De VN-richtlijnen kunnen en moeten consequent worden gebruikt om de normatieve lens te bieden voor het beoordelen van het gedrag van bedrijven en het vaststellen van juridisch relevante feiten.

25. Voorbeelden van de aansprakelijkheid van bedrijven voor schendingen van het internationaal recht zijn onder meer: in het Verenigd Koninkrijk voor giftige emissies van een door een dochteronderneming gerunde kopermijn, in Nederland voor de levering van zenuwgas aan Irak, en in Frankrijk voor betalingen aan gewapende groepen om een cementfabriek in stand te houden.

---

[50] Opmerking: de meest voorkomende strafrechtelijke norm vereist "een substantieel gevolg" van het plegen van het misdrijf: Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië, *Aanklager tegen Tadic,* zaak nr. IT-94-1-T, 7 mei 1997, paras. 688-692; hoewel het ICC geen dergelijke hoge norm stelt, is een "gevolg" voldoende: Internationaal Strafhof, *Aanklager tegen Bemba,* zaak nr. ICC-01/05-01/13, Vonnis op grond van artikel 72 van het Statuut, 19 oktober 2016, para. 90; Internationaal Strafhof, *Aanklager tegen Al Mahdi,* zaak nr. ICC-01/12-01/15, Besluit over de bevestiging van de aanklachten, 24 maart 2016, para. 26; Zie Oona A. Hathaway et al., "Aiding and Abetting in International Criminal Law", *Cornell Law Review,* vol. 104, (2019), pp.1606-1609.

[51] Internationaal Straftribunaal voor Joegoslavië, *Aanklager tegen Furundzija,* vonnis, zaak nr. IT-95-17/1-T, 10 december 1998, para. 209, 235; www.icj.org/wp-content/uploads/2012/06/Vol.1-Corporate-legal-accountability-thematic-report-2008.pdf blz. 9, 39-40; Irene Pietropaoli, "Expert Legal Opinion", pp. 18-19; zie ook de *zaak Lundin Oil* voor de Zweedse districtsrechtbank, https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/lundin-petroleum-lawsuit-re-complicity-war-crimes-sudan/.

[52] *Aanklager tegen Akayesu,* zaak nr. ICTR-96-4-T, para. 541; *Aanklager tegen Blagojeviÿ,* zaak nr. IT-02-60-T, para. 384, 777; Internationaal Straftribunaal voor Rwanda, *aanklager tegen Ntakirutimana en Ntakirutimana,* zaak nr. ICTR-96-10-A en ICTR-96-17-A, Beroepsuitspraak, 13 december 2004, para. 500-501, 551; zie ook in de context van staatsaansprakelijkheid: *Toepassing van het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide (Bosnië en Herzegovina tegen Servië en Montenegro),* Uitspraak, ICJ Reports 2007, para. 421; William A. Schabas, *Genocide in het internationaal recht: de misdaad van misdaden* (CUP, 2009), p. 522.

[53] Statuut van Rome, artikel 25(3)(c) (nadruk toegevoegd); Internationaal Strafhof, *Aanklager tegen Bemba,* zaak nr. ICC-01/05-01/13, Vonnis in eerste aanleg krachtens artikel 74 van het Statuut, par. 97 (19 oktober 2016).

[54] Internationaal Residumechanisme voor Internationale Straftribunalen, *Aanklager tegen Kabuga* (zaak nr. MICT-13-38-PT, Tweede gewijzigde aanklacht van het Openbaar Ministerie, 1 maart 2021, para. 9, 25, 30, 34.

[55] *Proces tegen Bruno Tesch en twee anderen (de Zyklon B-zaak)* (1947) 1 Juridische rapporten over processen tegen oorlogsmisdadigers 93 (Britse militaire (Hof van Justitie, Hamburg) blz. 102.

[56] A/HRC/RES/31/36 (2016); A/HRC/RES/53/25 (2023); VN-database: www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/regular-sessies/sessie31/database-hrc3136.

[57] Hooggerechtshof van het Verenigd Koninkrijk, *Vedanta Resources PLC v Lungowe* [2019] UKSC 20.

[58] Rechtbank Den Haag, *Openbaar Ministerie v. Frans Cornelis Adrianus van Anraat,* 23 december 2005, www.internationalcrimesdatabase.org/Case/178/Van-Anraat/.

In de VS leidde een civiele rechtszaak op grond van de Alien Torts Statute, op grond waarvan Amerikaanse rechtbanken Amerikaanse bedrijven verantwoordelijk kunnen houden voor ‘schendingen van het volkenrecht’,61 tot een schikking met een Amerikaans oliebedrijf vanwege medeplichtigheid aan schendingen in Myanmar.62

26. Wanneer een rechtspersoon winst maakt uit handelingen die een internationale misdaad vormen (bijvoorbeeld een oorlogsmisdaad, genocide, apartheid of een daad van agressie), kan dit ook de basismisdaad vormen voor een misdrijf onder de wetgeving inzake witwassen en opbrengsten van misdrijven die in veel nationale rechtsgebieden bestaat. 63 Indien succesvol bewezen, kan dit alle bedrijfsactiviteiten in de toeleveringsketen infecteren, zoals het verstrekken van verzekeringen, technische diensten, juridische boekhouding en bankdiensten. 64

27. In verschillende staten, waaronder Frankrijk,65 Duitsland,66 Noorwegen67 en Zwitserland,68 bestaan momenteel nationale wetten inzake due diligence op het gebied van mensenrechten. Het is te verwachten dat dit aantal in alle EU-landen zal toenemen na de goedkeuring van de EU-richtlijn inzake due diligence op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen in juli 2024[69] onder voorbehoud van voorgestelde wijzigingen.[70] Deze wetten stellen mechanismen in voor toezicht en handhaving door middel van gerechtelijke bevelen en doeltreffende, evenredige en afschrikkende straffen.71 Ze worden vaak aangevuld met regelgeving die van toepassing is op specifieke sectoren, zoals cybersurveillance-artikelen voor tweeërlei gebruik,72 gedwongen arbeid73 en niet-financiële rapporterende entiteiten.74

28. De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen inzake verantwoord zakendoen hebben nieuwe mogelijkheden voor toezicht geopend.75 Deze vereisen dat alle 51 deelnemende staten, waaronder Israël,76 nationale contactpunten (NCP's) in het leven roepen om de richtlijnen te promoten en een niet-juridisch klachtenmechanisme te creëren waarmee NGO's, vakbonden, getroffen personen en gemeenschappen klachten kunnen indienen over de directe activiteiten of toeleveringsketens van

[59] “Communiques de Presse: Lafarge Poursuivi Pour Financement Presume de Terrorisme” (15 november 2016). Cour de cassation, [7 september 2021] Pourvoi nr. 19-87.036; www.asso-sherpa.org/lafarge-in-syria-french-supreme-court-issues-decisive-ruling-on-charges-faced-by-the-multinational .

[60] www.business-humanrights.org/en/latest-news/lundin-petroleum-lawsuit-re-complicity-war-crimes-sudan/.

[61] Alien Torts Statute, 28 US Code, paragraaf 1350; zie de uitspraken van het Hooggerechtshof in *Sosa v. Alvarez-Machain; Kiobel v. Royal Dutch Petroleum; Jesner v. Arab Bank* en *Nestlé v. Doe* hebben de reikwijdte van het Statuut de afgelopen jaren ernstig beperkt; zie Federica Violi, “Navigating Corporate Accountability in International Economic Law: A Critical Overview”, (2024) in Ioannis Papadopoulos et al. (red.), *Handbook of Accountability Studies: Politics, Law, Business, Work* (Elgar Publishing, verschijnt in 2025).

[62] *Doe tegen Unocal* (hierna Unocal) https://earthrights.org/case/doe-v-unocal/#timelineff69-1a905f26-f4b6, *Wiwa tegen Royal Dutch Petroleum Co* (Wiwa), *Talisman, Bowoto tegen Chevron* (Bowoto), *John Does tegen Exxon Mobil Corp* (Exxon Mobil), *Rio Tinto en Beanal tegen Freeport-McMoran Inc.* (Beanal). 7

[63] Bijvoorbeeld de Wet op de opbrengsten van misdrijven 2002 (VK)

[64] Denk aan *World Uyghur Congress v National Crime Agency* [2024] EWCA Civ 715.

[65] Franse wet op de waakzaamheidsplicht 2017, *LOI nr. 2017-399 van 27 maart 2017 relatieve au devoir de waakzaamheid van meer samenlevingen en des ondernemingen donneuses d'ordre.*

[66] Duitse wet inzake due diligence-verplichtingen van bedrijven in de toeleveringsketen 2021, *Gesetz über die* unternehmerischen Sorgfaltspflichten *in Lieferketten,* 16 juli 2021.

[67] Noorse Transparantiewet 2021, *Wet betreffende de transparantie van ondernemingen en het werk op het gebied van fundamentele mensenrechten en fatsoenlijk arbeidsomstandigheden,* https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2021-06-18-99.

[68] Zwitserse wet inzake zorgvuldigheid 2021, Nicolas Bueno, “De Zwitserse wetgeving inzake zorgvuldigheid inzake mensenrechten: tussen recht en politiek”, *Business and Human Rights Journal,* vol. 6, nr. 3 (2021), pp. 542-549.

[69] EU-richtlijn inzake zorgvuldigheid inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen, 2024/1760 (juli 2024).

[70] www.business-humanrights.org/en/latest-news/eu-ohchr-publiceert-commentaar-op-omnibusvoorstel-waarschuwt-dat-omnibus-voorstel-risico's-op-terugval-op-csddd/.

[71] https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/sustainability-due-diligence-responsible-business/corporate-sustainability-due-diligence_nl#wat-zijn-de-verplichtingen-voor-bedrijven; www.morganlewis.com/pubs/2024/03/the-first-french-court-rulings-on-the-duty-of-vigilanc.

[72] Verordening (EU) 2021/821

[73] Verordening (EU) 2024/301

74 bv www.regjeringen.no/contentassets/9d68c55c272c41e99f0bf45d24397d8c/2022.09.05_gpfg_guidelines_observation_exclusion.pdf; www.ccc.ca/wp-content/uploads/2019/12/9.-CCC-Human-Rights-Due-Diligence-Guidelines-Defence-Security.pdf.

[75] OESO-richtlijnen.

[76] https://mneguidelines.oecd.org/ncps/israel.htm.

bedrijven die in of vanuit een OESO-land opereren,77 en een bemiddelde uitkomst of een definitieve vaststelling met aanbevelingen te ontvangen.78

29. Wanneer er geen directe rechtsmiddelen beschikbaar zijn tegen rechtspersonen, kan het mogelijk zijn om staten aansprakelijk te stellen voor het niet nakomen van hun verplichtingen jegens rechtspersonen binnen hun rechtsgebied.79

3. Toepassing van het kader op het bezette Palestijnse gebied

30. In het geval van de bezette Palestijnse Gebieden (OPT) **zijn** bedrijven al tientallen jaren op de hoogte van de wijdverbreide en systematische aard van de mensenrechtenschendingen die daar plaatsvinden. Een goede due diligence op het gebied van mensenrechten had het risico dat bedrijven verantwoordelijk worden gehouden voor dergelijke schendingen al lang vóór de catastrofale gebeurtenissen die zich sinds oktober 2023 hebben voorgedaan, aan het licht kunnen brengen – temeer indien de vereiste strengere procedures zouden zijn gevolgd.

3.1. Een inherent onwettige context, geleidelijk blootgelegd

de Sinds 1967 hebben Palestijnse en Israëlische mensenrechtenorganisaties,80 de belangrijkste organen van Verenigde Naties81 , alsmede VN-verdragsorganen82, speciale rapporteurs83 onderzoekscommissies84 en belangrijke internationale NGO's – waaronder Human Rights Watch,85 Amnesty International,86 Save the Children87 en Oxfam88 – systematisch de vele schendingen van de Israëlische bezetting gedocumenteerd, met inbegrip van de economische structuren die deze in stand houden.

32. In zijn adviserende opinie uit 2004 oordeelde het IGH dat de bouw door Israël van de Muur op de Westelijke Jordaanoever, met inbegrip van Oost-Jeruzalem, een schending vormde van dwingende normen van het internationaal recht, waaronder het recht op zelfbeschikking, het verbod op annexatie en verplichtingen op grond van het internationaal humanitair recht en het recht op mensenrechten, waaronder het misdrijf van gedwongen verplaatsing.89

33. Het advies uit 2004 legde de basis voor reacties van het maatschappelijk middenveld, zoals de BDS-campagne90 en initiatieven van andere actoren91 die zich mobiliseerden rond het principe dat degenen die profiteren van bezetting ter verantwoording geroepen moeten worden. Als reactie op de toenemende druk, maar ook op interne risicobeoordelingen en strategische overwegingen, hebben verschillende bedrijven actie ondernomen. Sommige bedrijven hebben hun activiteiten afgestoten – bijvoorbeeld KLP uit Caterpillar92.

---

[77] https://mneguidelines.oecd.org/ncps/hoe-gaat-ncps-met-gevallen-om.htm.

[78] Nationaal Contactpunt van het VK, *Slotverklaring: Advocaten voor de Palestijnse Mensenrechten dienen klacht in bij het Britse NCP over JCB,* Besluit, 12 november 2021; Spaans Nationaal Contactpunt, *Slotverklaring: Comité de Solidaridad de la Causa Árabe (CSCA) en een bedrijf dat actief is in de bouwsector,* 25 mei 2022.

[79] Ralph Wilde, Juridisch advies, 1 december 2024, https://alhaqeurope.org/wp-content/uploads/2024/12/ralph_wilde_icj_opt_ao_thirdstateseu_legal_opinion.pdf, paragrafen 91-94.

[80] www.alhaq.org/cached_uploads/download/2025/01/14/punishing-a-nation-1736840036.pdf ; www.alhaq.org/cached_uploads/download/alhaq_files/publications/Annexation_Wall_english.pdf; https://badil.org/cached_uploads/view/2021/04/19/wp-e-11-1618822997.pdf; https://badil.org/cached_uploads/view/2021/04/19/icl-wp12-eng-1618823024.pdf; www.btselem.org/publications/fulltext/202101_this_is_apartheid.

[81] VN-Veiligheidsraad 242 (1967), 338 (1973), S/RES/2334 (2016)

[82] CERD/C/113/3

[83] A/HRC/49/87 (2022); A/HRC/13/53 (2010)

[84] A/HRC/28/79 (2015); A/HRC/50/21 (2022) www.hrw.org/

[85] report/2021/04/27/threshold-crossed/israeli-authorities-and-crimes-apartheid-and-persecution

[86] www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2022/02/israels-system-of-apartheid/; www.amnesty.org.uk/files/2018-09/3.%20Campagnebriefing%201%20-%20Israël%20Palestina%2050%20jaar%20bezetting.pdf?5wqeX6EBe_M50pnGGMDOt1UJj3FPvx6q=.

[87] www.un.org/unispal/wp-content/uploads/2003/07/6bb117b13425504685256ea90055c8ab_assessment.pdf; https://unispal.un.org/pdfs/GS_HumImplosion.pdf.

[88] https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/bp104-palestinians-five-years-of- illegality_4.pdf.

[89] *Juridische gevolgen van de bouw van een muur in het bezette Palestijnse gebied,* Advies, 9 juli 2004, ICJ Rapporten 2004, paragrafen 120-123; 163(3)(D)

[90] https://bdsmovement.net/BNC.

[91] www.whoprofits.org/; https://afsc.org/; https://dontbuyintooccupation.org/; https://act.progressive.international/watermeloen/

[92] www.klp.no/en/corporate-responsibility-and-responsible-investments/exclusion-and-dialogue/exclude-caterpillar-inc.pdf.

Het Ierse Strategische Investeringsfonds van zes Israëlische bedrijven93 en AXA van vijf Israëlische banken en Elbit Systems94 – of hebben hun activiteiten uit de Israëlische markt teruggetrokken, net als CRH , General Mills, G4S, Yokohama95 en Pret a Manger100, en Ben & Veolia.

Jerrys blijft strijden om zijn besluit uit te voeren om de verkoop aan koloniën te staken, ondanks de inspanningen van zijn moederbedrijf Unilever.101 In de sportsector heeft aanhoudende steun ervoor gezorgd dat Adidas, PUMA en Erreà hun sponsoring van de Israëlische voetbalbond hebben beëindigd.102

34. In 2016 nam de VN-Mensenrechtenraad resolutie A/HRC/RES/31/36 aan, op grond waarvan het Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten in 2020 een database heeft opgericht ('VN-database') met een lijst van bedrijven die 'direct en indirect de bouw en groei van de nederzettingen mogelijk hebben gemaakt, gefaciliteerd en er profijt van hebben gehad', waarbij tien specifieke soorten activiteiten worden geïdentificeerd.103 De meest recente versie, bijgewerkt in 2023, bevat een lijst van 97 bedrijven.104 Hoewel de database niet het volledige scala aan relevante activiteiten bestrijkt, legt deze wel cruciale componenten vast van de complexe matrix van bedrijfsentiteiten die betrokken zijn bij de ontheemding en vervanging van de Palestijnen.

3.2. Seismische verschuiving: internationale rechtszaken

35. Recente juridische ontwikkelingen met betrekking tot de bezette Palestijnse gebieden hebben de beoordeling van de verantwoordelijkheid van ondernemingen en de mogelijke aansprakelijkheid aanzienlijk veranderd.

36. Het meest significant is het advies van het IGH van 19 juli 2024, waarin de rechtmatigheid van de Israëlische *aanwezigheid* in de bezette Palestijnse gebieden werd behandeld. Het Hof verklaarde de langdurige aanwezigheid van Israël in het gehele gebied, inclusief het koloniale regime – bestaande uit zijn militaire aanwezigheid, nederzettingen, bijbehorende infrastructuur en controle over Palestijnse natuurlijke hulpbronnen105 – in zijn geheel illegaal106 op basis van aanhoudende schendingen van twee dwingende normen van het internationaal recht: het recht op zelfbeschikking van het Palestijnse volk en het verbod op de verwerving van grondgebied met geweld (annexatie).107 Het Hof erkende onder andere ook de schending van de niet-derogatieve norm die rassenscheiding en apartheid verbiedt.108

37. **De bevinding van het IGH dat er sprake is van een schending van het verbod op het gebruik van geweld, kwalificeert de bezetting in feite als een daad van agressie.109** Bijgevolg kunnen alle handelingen die de bezetting en het daarmee verbonden apparaat ondersteunen of in stand houden, neerkomen op medeplichtigheid aan een internationale misdaad in de zin van het Statuut van Rome.110 Hoewel Israël, als de feitelijke bezettingsmacht, gebonden blijft aan het internationaal humanitair recht, heeft de illegaliteit van de bezetting betrekking op alle administratieve en militaire acties die het onderneemt in de bezette Palestijnse gebieden – van het controleren van visa, vergunningen tot het verstrekken van vergunningen.

93 www.gov.ie/en/department-of-finance/press-releases/minister-mcgrath-notes-ntma-confirmation-of-divestment-from-certain-investeringen-in-de-bezette-palestijnse-gebieden/.

94 https://hwkvufmtfxjkrhbrfqkj.supabase.co/storage/v1/object/public/PUB/AXA_investments_Israeli_banks_report.pdf

95 www.middleeastmonitor.com/20150829-veolia-voltooit-de-terugtrekking-uit-Israël-in-overwinning-voor-de-BDS-campagne/

96 www.crh.com/media/1062/dev-strat-update-07012016_2.pdf.

97 www.generalmills.com/news/stories/an-update-on-general-mills-joint-venture-in-israel

98 https://mayafiles.tase.co.il/RHtm/1524001-1525000/H1524391.htm; www.g4s.com/news-and-insights/news/2017/06/29/sale-of-g4s-secure-solutions-israel-ltd; www.g4s.com/news-and-insights/news/2016/05/23/verklaring-over-de-verkoop-van-g4s-israel

99 www.y-yokohama.com/release/pdf/2024111414mg004.pdf

100 www.reuters.com/business/retail-consumer/british-sandwich-chain-pret-abandons-plan-open-israel-2024-06-03/

101 www.unilever.com/news/press-and-media/press-releases/2021/unilever-statement-on-ben-and-jerrys-decision/; www.nbcnews.com/business/business-news/ben-jerry-s-withdraws-sales-israeli-settlements-clashes-parent-company-n1274403; https://fortune.com/europe/2025/03/19/unilever-oppressiveness-ben-jerrys-ceo-sacked-social-mission/; www.timesofisrael.com/ben-jerrys-founder-said-looking-to-buy-back-company-from-unilever-amid-israel-spat/

102 www.bdsmovement.net/news/israel-football-association-verliest-nog-een-sponsor

103 A/HRC/22/63 (2013) par. 96; A/HRC/RES/31/36 (2016); A/HRC/43/71 (2020).

104 www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session31/database-hrc3136/23-06-30-Update-Israëlische nederzettingendatabase-hrc3136.pdf paragraaf 14.

105 *Juridische gevolgen die voortvloeien uit het beleid en de praktijken van Israël in het bezette Palestijnse gebied, inclusief Oost-Jeruzalem,* Advies, 19 juli 2024, ICJ Reports 2024, par. 111.

106 Ibid., paras. 155 en 261–264.

107 Ibid., paras. 173, 179 en 252.

108 Ibid., paragrafen 223-229.

109 Ibid., para. 252-258.

110 Statuut van Rome, artikel 8 *bis;* A/77/356, paragraaf 22.

en beweging, tot opsluiting en economische regulering – ontberen wettelijke bevoegdheid onder 111
in strijd met het internationale recht en moet als ongeldig worden beschouwd.

38. **Ten tweede is de erkenning door het IGH van de schending van het recht op zelfbeschikking op zijn beurt bepalend voor de interpretatie van alle mensenrechten en andere wettelijke verplichtingen die daaruit voortvloeien.** Zoals het Hof stelde, is **het recht op zelfbeschikking** het meest fundamentele en existentiële recht voor alle mensen, aangezien het betrekking heeft op het inherente vermogen van een volk om te bestaan en zichzelf te bepalen als een volk in een bepaald gebied, vrij van buitenlandse controle en bezetting.112 Zonder dit recht kan een volk geen controle uitoefenen over zijn leven en hulpbronnen in het gebied dat volgens het internationaal recht als het zijne wordt erkend.113

39. Op basis van het advies van het IGH heeft de Algemene Vergadering van de VN geëist dat Israël uiterlijk 17 september 2025 een einde maakt aan zijn onrechtmatige aanwezigheid in de bezette Palestijnse Gebieden.114 Totdat dat gebeurt, mogen staten geen hulp of bijstand verlenen of economische of handelsrelaties aangaan en moeten zij stappen ondernemen om handels- of investeringsrelaties te voorkomen die de door Israël in de bezette Palestijnse Gebieden gecreëerde onrechtmatige situatie in stand zouden houden.115 Benadrukt moet worden dat het nalaten van staten om te handelen naar aanleiding van de uitspraak van het IGH ondernemingen niet ontslaat van hun verantwoordelijkheden op grond van het internationaal recht en de VN-uitgangspunten.

3.3. Gruwelijke misdaden

40. Deze aanhoudende situatie van onwettigheid en straffeloosheid, met de daarmee gepaard gaande schendingen van het internationaal recht en internationale misdaden, heeft zoals verwacht geleid tot verdere flagrante schendingen, die neerkomen op wreedheden, gepleegd sinds oktober 2023. Deze hebben op hun beurt geleid tot het starten door het IGH en het ICC van een procedure tegen Israël: de eerste met betrekking tot genocide, de laatste tot oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.

41. Op 26 januari 2024, na de procedure *Zuid-Afrika tegen Israël* op grond van het Genocideverdrag, beval het IGH Israël om "alle maatregelen" te nemen die binnen zijn macht lagen om genocidale daden tegen Palestijnen te voorkomen,116 en in mei 2024 beval het Hof Israël om "onmiddellijk te stoppen" met militaire operaties die mogelijk levensomstandigheden teweegbrengen die bedoeld zijn om te vernietigen.117 In een afzonderlijke procedure, Nicaragua *tegen Duitsland,* herinnerde het IGH *alle* staten "aan hun internationale verplichtingen met betrekking tot de overdracht van wapens118 aan partijen in een gewapend conflict, om het risico te vermijden dat dergelijke wapens zouden kunnen worden gebruikt om het internationaal recht te schenden."119

42. Door staten expliciet te waarschuwen voor dit risico op genocide, hebben de bevelen van het IGH de verplichting onder Artikel 1 van het Genocideverdrag opgelegd om genocide te 'voorkomen en te bestraffen'. Daarmee worden allen die Israël blijven helpen, aanzetten of bijstaan bij het plegen van dergelijke daden blootgesteld aan mogelijke internationale verantwoordelijkheid voor medeplichtigheid aan genocide.

43. In november 2024 vaardigde het ICC arrestatiebevelen uit in verband met de *situatie in de staat Palestina* voor de Israëlische premier Benjamin Netanyahu en voormalig minister van Defensie Yoav Gallant, op grond van het feit dat er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat zij strafrechtelijk verantwoordelijk zijn voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.

3.4. Gevolgen voor rechtspersonen

---

[111] Ralph Wilde, Juridisch advies, paragraaf 45.

[112] *Juridische gevolgen die voortvloeien uit het beleid en de praktijken van Israël in het bezette Palestijnse gebied, inclusief Oost-Jeruzalem,* Advies, 19 juli 2024, ICJ Reports 202, paras. 230-233; A/77/356 paragrafen 16-18.

[113] A/77/356 (2022) par. 237.

[114] A/RES/ES-10/24 (2024), paragraaf 2.

[115] *Juridische gevolgen die voortvloeien uit het beleid en de praktijken van Israël in het bezette Palestijnse gebied, inclusief Oost-Jeruzalem,* Advies, 19 juli 2024, ICJ Reports 202, paras. 278-279.

[116] *Toepassing van het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide in de Gazastrook (Zuid-Afrika v. Israël),* Orde, 26 januari 2024, ICJ Reports 2024, par. 86(1)

[117] *Toepassing van het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide in de Gazastrook (Zuid-Afrika v. Israël),* Verzoek om wijziging van de beschikking van 28 maart 2024, Beschikking, 24 mei 2024, ICJ Reports 2024, paras. 29, 57(2)(a).

[118] www.un.org/unispal/document/arms-transfers-un-experts-20jun24/

[119] *Veronderstelde schendingen van bepaalde internationale verplichtingen met betrekking tot het bezette Palestijnse gebied (Nicaragua v. Duitsland),* beschikking, 30 april 2024, ICJ Reports 2024, paras. 22–24; *Juridische gevolgen voortvloeiend uit het beleid en de praktijken van Israël in het bezette Palestijnse gebied, met inbegrip van Oost-Jeruzalem,* advies, 19 juli 2024, ICJ Reports 202, para. 285(7).

44. De bovengenoemde juridische ontwikkelingen hebben de beoordeling van de verantwoordelijkheid van ondernemingen en de mogelijke aansprakelijkheid aanzienlijk veranderd. Deze moeten nu worden geïnterpreteerd in het licht van deze bevelen en beslissingen van internationale rechtbanken.

45. De omvang en ernst van de schendingen die gedurende de decennialange militaire bezetting van Israël hebben plaatsgevonden – die hebben bijgedragen aan de vestiging van een koloniaal apartheidsregime – hadden de bedrijven al moeten waarschuwen voor hun verantwoordelijkheid om te voorkomen *dat ze schade veroorzaken of bijdragen aan* of *direct verband houden met* voortdurende mensenrechtenschendingen, en de mogelijkheid dat zij medeplichtig zijn geweest aan het plegen van internationale misdrijven, zoals door medeplichtigheid en facilitering daarvan. De politieke economie van de Israëlische bezetting, zoals beschreven in het rapport, illustreert de verwevenheid van allerlei bedrijfsactiviteiten met de *verdrijving* en *vervanging* van Palestijnen in de bezette Palestijnse Gebieden (OPT). Dit *verbond deze bedrijfsactiviteiten op zijn minst direct* met een diepgewortelde en structurele reeks schendingen die vrijwel zeker al de verantwoordelijkheid van bedrijfsentiteiten aanwakkerde om hun betrokkenheid bij de bezette Palestijnse Gebieden (OPT) te staken onder de VN-uitgangspunten, op basis van hun beperkte vermogen om invloed uit te oefenen om de negatieve impact te voorkomen of te beperken. De recente en nog steeds lopende procedures bij het IGH en het ICC hebben echter elke mogelijke twijfel weggenomen en ondernemingen – of het nu dochterondernemingen, moedermaatschappijen of directe actoren en investeerders zijn – duidelijk gewaarschuwd voor het ernstige risico dat zij betrokken raken bij zeer ernstige schendingen van het internationaal recht, waaronder mensenrechtenschendingen en internationale misdaden, en dat zij met hun handelingen kunnen bijdragen aan of strafrechtelijk medeplichtig kunnen zijn aan deze schendingen en misdaden.

46. De aanhoudende illegale bezetting van de bezette Palestijnse gebieden door Israël creëert een onhoudbare situatie voor bedrijven om gewoon door te gaan met hun dagelijkse activiteiten. De bevinding dat de bezetting per se illegaal is en dat er mogelijk internationale misdrijven, waaronder genocide, en mogelijk ook agressie, zijn gepleegd, gaat veel verder dan een "verhoogd risico" op negatieve gevolgen voor de mensenrechten. De private sector moet, in eigen belang, dringend alle betrokkenheid bij de Israëlische economie van bezetting en nu ook genocide heroverwegen.

47. Een gevolg van het advies van het IGH is de eis van verhoogde due diligence inzake mensenrechten van de kant van bedrijven, die nu de fundamentele illegaliteit in de kern van Israëls onderneming moeten aanpakken. Zij kunnen hun juridische beoordelingen en mitigerende maatregelen niet langer beperken tot vragen over Israëls specifieke gedrag en de naleving van bepaalde mensenrechten (bijvoorbeeld milieu-, arbeids- of kinderrechten of het ontbreken van garanties voor een eerlijk proces) en humanitaire kaders.[120] Zo is de opsluiting van duizenden Palestijnen, hetzij in administratieve detentie, hetzij na veroordeling door militaire rechtbanken, onrechtmatig vanwege het ontbreken van wettelijke bevoegdheid en omdat het deel uitmaakt van een bestuurssysteem dat massale opsluiting van Palestijnen gebruikt als instrument van systematische repressie en gedwongen ontheemding, en niet louter vanwege het ontbreken van garanties voor een eerlijk proces. Het advies geeft ook aan dat ondernemingen de voorrang van het recht op zelfbeschikking en de interpretatieve functie daarvan bij de constructie van alle andere beschermingen van de mensenrechten moeten erkennen.[121] Dit betekent dat mensenrechtenbeleid en milieu-, sociale en bestuurskaders het recht op zelfbeschikking niet langer kunnen negeren. Dit recht is stevig verankerd in de wetgeving inzake mensenrechten,[122] erkend als een fundamenteel recht van alle volkeren en de voorwaarde voor alle andere rechten.[123]

48. Het betekent ook dat elke betrokkenheid bij het Palestijnse volk en in de bezette Palestijnse gebieden moet voldoen aan hun recht op zelfbeschikking. Dit vervangt paternalistische rechtvaardigingen gebaseerd op de fiduciaire verplichtingen van de bezettende macht onder de Vierde Geneefse Conventie, en ontkracht misleidende rechtvaardigingen van bedrijven, zoals dat een investering via Israël als bezetter uiteindelijk ook de Palestijnen ten goede kan komen, of dat desinvestering nadelige gevolgen zou hebben voor de mensenrechten.[124]

[120] Ralph Wilde, Juridisch Advies, paragrafen 51-52.

[121] CCPR/C/70/D/547/1993, par. 9,2; CCPR/C/124/D/2950/2017, par. 9,9-9,11; CCPR/C/124/D/2668/2015, par. 1,4, 2,4, 6,11

[122] Gemeenschappelijk artikel 1 van zowel het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) als het Internationaal Verdrag inzake Economische, sociale en culturele rechten (ICESCR).

[123] A/RES/637(VII); CCPR Algemene Opmerking nr. 12 (1984) par. 1.

[124] Commentaar van de UNGP op 19; Tyler Mcreary, “Historisering van de ontmoeting tussen staats-, bedrijfs- en inheemse autoriteiten op Gitxsan-gronden” *Windsor Yearbook of Access to Justice,* vol. 33, nr. 3, (mei 2016), p. 18.

49. Het advies van het Internationaal Gerechtshof, onderschreven door de Algemene Vergadering van de VN, legt bedrijven op het eerste gezicht de verantwoordelijkheid op om zich niet in te laten met en/of zich volledig en onvoorwaardelijk terug te trekken uit enige vorm van de bezetting. Wanneer bedrijven deze waarschuwing negeren, hun verantwoordelijkheden onder de VN-uitgangspunten niet nakomen en zich blijven inzetten via hun activiteiten en relaties met Israël, zijn economie, zijn leger en de particuliere sector die verbonden zijn met de bezette Palestijnse gebieden, dragen zij willens en wetens bij aan of veroorzaken zij schendingen, waaronder de ontkenning van het Palestijnse recht op zelfbeschikking, de permanente annexatie van Palestijns grondgebied of het handhaven van Israëls onrechtmatige bezetting van Palestijns grondgebied. De escalatie van de juridische verantwoordelijkheid ontstaat ook doordat het voortzetten van relaties en activiteiten in een dergelijke ernstige context bijdraagt aan de legitimatie van Israëlisch gedrag en de straffeloosheid bevordert, wat op zijn beurt leidt tot steeds grover gedrag. Normalisatie van de illegaliteit is essentieel voor het voortbestaan van Israëls koloniale onderneming.

50. Dit is een politieke economie die altijd al eliminerend was en nu is omgeslagen in een genocidale modus. De voorlopige maatregelen van het IGH en de arrestatiebevelen van het ICC bevestigen dit en wijzen op het risico dat bedrijven – en hun leidinggevenden – die zich bezighouden met de bezette Palestijnse gebieden, betrokken raken bij ernstige internationale misdrijven. Elke beslissing om zich te blijven inzetten voor de Israëlische economie wordt daarom genomen met kennis van de misdrijven die mogelijk plaatsvinden en van het feit dat zij Israël mogelijk materiële steun verlenen om deze misdrijven te blijven plegen.

51. Ondernemingen en hun leidinggevenden kunnen, en moeten, zich civielrechtelijk of strafrechtelijk aansprakelijk stellen voor dergelijk gedrag, naast de vele andere misdrijven en mensenrechtenschendingen die deel uitmaken van de bezettingseconomie. De acties die ondernemingen en leidinggevenden wel of niet ondernemen in overeenstemming met hun verantwoordelijkheden ten aanzien van deze juridische ontwikkelingen en de VN-richtlijnen, zijn van wezenlijk belang voor belangrijke bewijsvragen die zich zouden voordoen bij het bepalen van hun civielrechtelijke en/of strafrechtelijke aansprakelijkheid.